

Natura 2000 rahastamine

Käsiraamat

Koostajad:

Clare Miller, Marianne Kettunen, IEEP

Toimetaja:

Peter Torkler, WWF

Täiendajad:

Stefanie Lang, Andreas Baumüller, WWF

Tõlkija:

Tanel Laan

Tõlke toimetaja :

Silvia Lotman

Kujundus:

Rüdiger Puntke

Kaanefotod:

© WWF-Canon/Anton VORAUER/Michel GUNTHER/Jean-Luc RAY

© WWF/M. Czasnojć/G. Bobrowicz/E. Peissker/P. Torkler

© Island Microlight Club Malta

Kontakt:

Peter Torkler

WWF

Tel: +49 30 30 87 42 15

torkler@wwf.de

Tellinud

Euroopa Komisjoni

Keskkonna peadirektooraat

"Natura 2000 rahastamise juhised"

Viide: ENV.B.2/SER/2005/0020

Euroopa Liidu Teataja viide: S 73-070009

Käesolev väljaanne on koostatud teenuste lepingu raames; see ei oma seadusliku jõudu.

Institute for
European
Environmental
Policy

SISUKORD

1. EESSÕNA.....	7
2. SISSEJUHATUS: NATURA 2000 JA NATURA RAHASTAMINE.....	8
3. KELLE JA MILLE JAOKS KÄSIRAAMAT ON MÕELDUD, JA SELLE EELISED.....	10
4. MÕISTED JA KIRJELDUSED, STRUKTUUR, SISU JA KOHALDAMINE.....	11
5. FONDIDE KIRJELDUSED.....	17
6. NATURA 2000 TEGEVUSTE RAHASTAMISVÕIMALUSED	34
7. VIITED, VÕTMEVÄLJAANDED JA -VÕRGULEHEKÜLJED.....	108

TABELITE NIMEKIRI

TABEL 1: FONDIDE SIHTRÜHMADE ANALÜÜS.....	12@~
TABEL 2: NATURA 2000 ALADE TÜÜBID.....	12@~
TABEL 3: NATURA 2000 TEGEVUSTE NIMEKIRI	13@~
TABEL 4: EAFRDI PRIORITEET-TELJED.....	18@~
TABEL 5: EAFRDI RAKENDAMISE VÕTMEÄHTAJAD.....	19@~
TABEL 6: EAFRDI MÄÄRUSES SISALDUVATE VÕTMEARTIKLITE NIMEKIRI SEONDUVALT NATURA 2000	20@~
TABEL 7: EAFRDI RAKENDAMISPROTSESSI VÕTMEÄHTAJAD.....	21@~
TABEL 8: EAFRDI MÄÄRUSES SISALDUVAD VÕTMEARTIKLID SEONDUVALT NATURA 2000.	22@~
TABEL 9: ERDF RAKENDAMISPROTSESSI VÕTMEÄHTAJAD.....	24@~

TABEL 10: ERDF MÄÄRUSES SISALDUVATE VÕTMEARTIKLITE NIMEKIRI SEONDUVALT NATURA 2000.....	24@~
TABEL 11: ESF RAKENDAMISPROTSESSI VÕTMETÄHTAJAD.....	27@~
TABEL 12: ESF MÄÄRUSES SISALDUVATE VÕTMEARTIKLITE NIMEKIRI SEONDUVALT NATURA 2000.....	27@~
TABEL 13: ÜHTEKUULUVUSFONDI RAKENDAMISPROTSESSI VÕTMETÄHTAJAD.....	28@~
TABEL 14: ÜHTEKUULUVUSFONDI MÄÄRUSES SISALDUVATE VÕTMEARTIKLITE NIMEKIRI SEONDUVALT NATURA 2000.....	29@~
TABEL 15: LIFE+ FONDI RAKENDAMISPROTSESSI VÕTMETÄHTAJAD.....	31@~
TABEL 16: TEADUSTEGEVUSE SEITSMENDA RAAMPROGRAMMI FP7 RAKENDAMISE VÕTMETÄHTAJAD.....	32@~
TABEL 17: TEADUSTEGEVUSE SEITSMENDAS RAAMPROGRAMMIS FP7 SISALDUVAD VÕTMEARTIKLID SEONDUVALT NATURA 2000.	33@~

TEGEVUSTE NIMEKIRI

TEGEVUS 1: ALADE EELVALIKU ADMINISTREERIMINE.....	38@~
TEGEVUS 2: ALADE MÄÄRATLEMISEKS VAJALIKUD TEADUSLIKUD UURIMUSED/SEIRE.....	39@~
TEGEVUS 3: EELINFO JA TEAVITUSMATERJALIDE ETTEVALMISTAMINE.....	40@~
TEGEVUS 4: PILOOTPROJEKTID.....	44@~
TEGEVUS 5: KAITSEKORRALDUSKAVADE, STRATEEGIADE JA SKEEMIDE ETTEVALMISTAMINE.....	49@~
TEGEVUS 6: JUHTORGANITE LOOMINE.....	51@~
TEGEVUS 7: KONSULTATSIOONID – AVALIKUD KOHTUMISED, SUHTED MAAOMANIKEGA	53@~
TEGEVUS 8: KAITSEKORRALDUSKAVADE, STRATEEGIADE JA SKEEMIDE UUENDAMINE	57@~
TEGEVUS 9: JUHTORGANITE JOOKSEVKULUD	59@~
TEGEVUS 10: AVALIKKUSE LIGIPÄÄS JA ALADE KASUTAMINE	61@~
TEGEVUS 11: JOOKSVAD PERSONALIKULUD	63@~
TEGEVUS 12: KAITSEKORRALDUS – ELUPAIGAD	64@~
TEGEVUS 13: KAITSEKORRALDUS – LIIGID.....	71@~
TEGEVUS 14: KAITSEKORRALDUS – INVASIIVSED VÕÕRLIIGID	76@~
TEGEVUS 15: TOETUSSKEEMID JA LEPINGUD.....	80@~
TEGEVUS 16: TEENUSTE OSUTAMINE, KOMPENSATSIOON KAOTATUD ÕIGUSTE JA SISSETULEKU EEST.....	83@~
TEGEVUS 17: SEIRE JA UURINGUD.....	85@~
TEGEVUS 18: RISKIJUHTIMINE.....	88@~
TEGEVUS 19: ALADE JÄRELVALVE.....	91@~

TEGEVUS 20: INFORMATSIOONI- JA TEABEMATERJALIDE KOOSTAMINE	92@~
TEGEVUS 21: KOOLITUS JA HARIDUS.....	96@~
TEGEVUS 22: VAHENDID NATURA 2000 ALADE KÜLASTATAVUSE SUURENDAMISEKS JA VÄÄRTUSTAMISEKS.....	100@~
TEGEVUS 23: MAAOST, SEALHULGAS KOMPENSATSIOON ARENDAMISÕIGUSTE EEST.....	102@~
TEGEVUS 24: ELUPAIKADE VÕI LIIKIDE SÄILITAMISEKS VAJALIK INFRASTRUKTUUR.....	103@~
TEGEVUS 25: AVALIKU LIGIPÄÄSU INFRASTRUKTUUR.....	106@~

1. EESSÖNA

Looduslik mitmekesisus ehk biodiversiteet tähendab elu mitmekesisust selle kõigis vormides – liikide mitmekesisust, liigisest geneetilist mitmekesisust ja ökosüsteemide mitmekesisust. Looduslik mitmekesisus tagab inimkonnale palju väärtuslikku – kaupu (nagu näiteks puit ja meditsiinikaubad) ja „teenuseid“ (nagu süsinikuringlus, puhta vee teke, kliimamõjude vähendamine, looduslike ohtude pehmendamine, taimede tolmlemine).

Jätkuvat loodusliku mitmekesisuse kadu peetakse meie ühiskonna ees seisvaks suurimaks keskkonnaprobleemiks. Euroopa looduse rikkus ja seda toetavad elupaigad on meie elukvaliteedi väärtuslikud osad. Ja mis veelgi tähtsam, need alad mängivad tähtsat rolli looduslike süsteemide (veetsüklid, kliima) ja maavarade, millest meie ühiskond sõltub, reguleerimises. Nende „ökosüsteemi teenuste“ majanduslik väärtus on tunduvat suurem kui kulud nende kaitsmiseks ja säilitamiseks. Siiski kaldume neid võtma iseenesestmõistetavatena. Nende väärtust osatakse hinnata vaid siis, kui süsteemis tekib rike, mis toob kaasa loodusliku katastroofi – üleujutuse, tõusulained jms.

Euroopa Komisjoni Keskkonna peadirektoriaadi direktorina tervitan loodusliku mitmekesisuse temaatikale osaks saavat järjest suuremat tähelepanu. Selle säilitamine on meie planeedi tulevikku silmas pidades hindamatu väärtusega. Kahjuks peame endiselt jätkama jõupingutusi probleemi vääriliseks teadvustamiseks ja sellesuunalise tegevuse tagamiseks.

Meie kodanikud on üldjuhul looduse temaatikast väga huvitatud. Loodust käsitlevad dokumentaalsed telesaated on väga populaarsed ning valitsusvälistel keskkonnaorganisatsioonidel on miljoneid liikmeid üle kogu Euroopa. See laialdane mure keskkonna pärast tuleb muuta sihikindlaks ja koordineeritud poliitiliseks jõupingutuseks.

Viimastel aastatel oleme saavutanud märkimisväärset edu uudsete ja tõhusate poliitike väljatöötamisel, mis läbi innovatsiooni tagavad puhtama ja tervislikuma keskkonna. Looduse kaitsmine tulevaste põlvete jaoks on pikaajaline töö ja selle jaoks on vaja veel palju ära teha. See on ülesanne, mille saavutamiseks kavatsen lähiaastatel jõuliselt tööd teha. Loodusest leiame me naudingut, rahuldust, inspiratsiooni ja lohutust. Loodus on asendamatu meie kultuuri, psühholoogia ja vaimse heaolu jaoks.

Natura 2000 on loodusdirektiivi raames loodud Euroopa looduskaitsealade võrgustik. Selle peamine ülesanne on ühenduse huviorbiiti kuuluvate erinevat tüüpi elupaikade, taime- ja loomaliikide kaitsmine Euroopa Liidus. Natura 2000 on tähtis panus ühenduse loodusliku mitmekesisuse ressursside kaitsmise pikaajalise eesmärgi saavutamises. Liikmesriigid on Natura 2000 võrgustiku loomisel teinud olulisi edusamme, võttes kaitse alla rohkem kui 18 000 selgelt piiritletud ala. Nüüd, kui võrgustiku loomine on jõudmas lõpusirgele, on oluline pöörata rohkem tähelepanu Natura alade majandamisele. Kaitsekorralduskavade rakendamine tõstatab rahaliste ja muude vajalike ressursside kättesaadavuse küsimuse.

Käesoleva käsiraamatu abil saate parema ettekujutuse, kuidas kasutada Natura 2000 jaoks ühenduse fonde, mis aitavad kaasa Natura 2000 elluviimisele ja Euroopa loodusliku mitmekesisuse kaitsmise üldeesmärgile.

Mogens Peter Carl

2. SISSEJUHATUS: NATURA 2000 JA NATURA RAHASTAMINE

Naturast lühidalt

Natura 2000 on Euroopa Liidu looduskaitse alustala. Natura 2000 võrgustiku loomine sai alguse 1992 kui võeti vastu loodusdirektiiv. Koos juba varem kehtinud linnudirektiiviga loob loodusdirektiiv ühtse võrgustiku looduse ning elukohtade kaitsmiseks EL-i piirides ning on liikmesriikide loodusliku mitmekesisuse säilitamisel võtmetähtsusega.

Natura 2000 aladena kasutusele võetud alad moodustavad praeguseks umbes 15-30% EL-i liikmesriikide territooriumist – ainuüksi võrgustikku kaasatud koguala on suurem kui Saksamaa pindala.

Natura 2000 on üleliiduline keskkonna-alane kaitsealade võrgustik, mille eesmärgiks on kaitsta ja taastada ühenduse huvisfääris olevaid ohustatud elupaiku ning liike. Natura 2000 võrgustiku loomiseks on EL jagatud seitsmeks biogeograafiliseks piirkonnaks: Pannooni, boreaalne, kontinentaalne, atlantiline, alpiinne, Makaroneesia ja Vahemere piirkond. Iga piirkonna kohta on liikmesriigid komisjonile vastavalt loodusdirektiivis sisalduvatele kriteeriumidele esitanud valitud alade nimekirja. Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskuse (ETC), sõltumatute teadlaste, liikmesriikide ekspertide ja valitsusväliste organisatsioonide abiga hindab komisjon seejärel esitatud ettepanekuid ja üritab luua ühtset ja terviklikku kaitsealade võrgustikku. Peale

seda, kui ühendus on vastu võtnud Natura 2000 alade nimekirja, vastutavad liikmesriigid (peale teatavat üleminekuperioodi) kõikide vastavate meetmete rakendamise eest, mis tagavad nende alade kaitsmise ja hoiavad ära alade olukorra halvenemise.

Selleks, et tagada vastavate looduskaitsemeetmete kasutuselevõtt, peavad liikmesriigid tegema kulutuusi infrastruktuuri, kaitsetegevuste, personali, ja/või asutuste ülalpidamise peale. Osa tegevustest on vajalikud alade majandamise juhtimiseks nagu näiteks kaitsekorralduskavade koostamine, teine osa tegevustest on aga aktiivsed kaitsetööd nagu rohumaade niitmine või liigiseire. Need tegevused toovad liikmesriikidele kaasa kulutusi, mis peaks lähtuvalt subsidiaarsuse põhimõttest kaetama riiklikust eelarvest. Siiski sätestab loodusdirektiivi artikkel 8 vajaduse korral ka taoliste tegevuste ühenduse poolse kaasrahastamise võimaluse.

Lisaks otsesele looduskaitsele võib Natura 2000 võrgustik kaasa tuua ka arvestatavat majanduslikku ja sotsiaalset kasu nagu näiteks toidu- ja puidutoodete tootmist, töövõimaluste loomist (näit. ökoturismis), kohaliku majanduse mitmekesistamist, sotsiaalse tasakaalustatuse suurendamist, elutingimuste parandamist ja vähenenud kohalikke keskkonnaprobleeme näiteks veesaaste osas.

Ettevalmistused Natura 2000 võrgustikuga liitumiseks toimuvad ka kahes

kandidaatriigis - Rumeenias ja Bulgaarias, mis liituvad EL-iga aastal 2007. Praegu valmistavad need riigid ette oma Natura alade nimekirja.

Natura 2000 rahastamine

15. juulil 2004 esitas Euroopa Komisjon Euroopa Parlamendile ja Euroopa Nõukogule¹ Natura 2000 seonduva teatise, kus esitati ettepanekud selle kohta, kuidas on võimalik Natura 2000 rahastamisvajadused integreerida erinevatesse ühenduse fondidesse ja milliseid vahendeid nende abil rahastada on võimalik.

Teatise ettevalmistamisel hinnati hästi majandatud võrgustiku eeldatavaid rahalisi vajadusi koostöös liikmesriikide esindajatest ja ekspertidest koosneva töörühmaga. Tuginedes liikmesriikidelt saadud vastustele ning Natura alade kaitse korraldamise senisele praktikale koostati hinnang, mille kohaselt oleks igal aastal vaja 25 EL liikmesriigi Natura alade kaitse toetuseks kokku 6,1 miljardit eurot.

Ühenduse poolne kaasfinantseerimine peaks vastavalt teatisele toimuma olemasolevate finantsvahendite arvelt – rakendatakse nn integratsiooni põhimõtet. Integratsiooni poolt tuuakse teatises järgnevad põhjused:

- tagab, et Natura 2000 alade juhtimine on osa laiemast EL-i maahalduspoliitikast. Seega jääb põllumajandusliku tegevuse

¹ Ühine turukorraldus (2004) 431 lõplik, 15 juuli 2004

toetamine Natura 2000 aladel nii rahaliste kui struktuuriliste sekkumiste osas ühise põllumajanduspoliitika alla, mida rakendatakse maaelu arengukavade kaudu. Selline lähenemine võimaldab Natura 2000 aladel looduslikku mitmekesisust paremini kaitsta kui olukorras, kus Natura 2000 alad oleksid laiemast samasuunalisest poliitikast isoleeritud või erinevad.

- võimaldab liikmesriikidel sätestada oma prioriteedid ning arendada poliitikat ja meetmeid, mis peegeldavad nende riiklikke ja piirkondlikke eripärasid.
- väldib ühenduse erinevate finantsvahendite dubleerimist ning kattumist ja väldib sellise dubleerimisega seotud halduslikke raskusi ning kulusid tehingutele.

“Uus maailm” Euroopa looduse rahastamise jaoks

Paljudel, kes kasutavad käesolevat käsiraamatut, on juba Natura 2000 projektide rahastamise kavandamise kogemusi seonduvalt ajavahemikuks 2000-2006 määratud rahastamisvahendite kasutamisega. Siinkohal on vajalik rõhutada, et ajavahemikuks 2007-2013 on ühenduse poolne looduskaitse rahastamiskord oluliselt muutunud. See tähendab, et need, kes soovivad loodusprojektide piisavat rahastamist, peavad otsima aktiivselt uusi rahastamisvõimalusi ühenduse fondide hulgast ning taotlema teisi riiklikul tasemel eksisteerivaid rahastamisvahendeid.

Uute 2007-2013 fondide määrused teevad üldiselt võimalikuks loodusprojektide palju suurema rahastamise. Natura 2000 rahastamisvajadusi märgiti kõikides asjakohastes komisjoni poolt 2007-2013 eelarve ettepanekute kontekstis esitatud rahastamisalastes määrustes. Kuid selleks, et kõnealustest võimalustest täit kasu saada, peavad liikmesriigid ja loodusprojektide juhtimisega seotud inimesed tegema koostööd, et tagada ühenduse poolt kättesaadavaks tehtud rahastamisvõimaluste maksimaalne kasutamine. See tähendab, et riigivõimu ja omavalitsuste esindajad, kes rahastamisprogramme ettevalmistavad, peavad koostöös Natura 2000 alade ning Natura 2000 alade alla kuuluvate maatükkide haldajatega järjest rohkem mõtlema sellele, kuidas lõimida

looduskaitse eesmärke ja Natura 2000 juhtimist laiemasse regionaalsesse, maaelu ja merealade arengukontseptsiooni.

3. KELLE JA MILLE JAOKS KÄSIRAAMAT ON MÕELDUD, JA SELLE EELISED

Kelle jaoks on käsiraamat mõeldud?

Käesolev käsiraamat (edaspidi „Käsiraamat“) on peamiselt mõeldud liikmesriikide ametiasutustele, kes tegelevad riiklike ja piirkondlike kavade ettevalmistamisega ajavahemikuks 2007-2013. Käsiraamatu eesmärgiks on aidata ametiasutusi EL-i poolsete kaasfinantseeringute leidmisel Natura 2000 jaoks ja julgustada nende võimaluste täielikku lisamist riiklikesse ja piirkondlikesse rahastamiskavadesse.

Käsiraamat võib olla kasulik vahend ka nende ametiasutuste jaoks, kes tegelevad teatud kindlate alade kaitsekorralduskavade koostamisega, kuna siit võib leida väärtuslikku infot selle kohta, milliseid kindlaid juhtimismeetmeid saab tulevikus rahastada.

Läbi Käsiraamatu kutsutakse riiklike ja piirkondlike ametiasutusi arvestama kõikide potentsiaalsete sihtgruppidega st. need ühenduse fondide „lõpp-tarbijad“, kes viivad tegelikkuses ellu Natura 2000 aladega seotud tegevusi, sealhulgas haldusorganid, talunikud, metsnikud, kalamehed ja kalakasvatavad, eramaa omanikud, sotsiaalmaa omanikud, maahaldajad, valitsusvälised organisatsioonid, haridusasutused ja väikesed ning keskmised ettevõtted. Ehkki Käsiraamatus ei ole kõnealustest sihtrühmadest otseselt räägitud, peaks see informeerima neid sihtrühmi ja

nende esindusorganisatsioone riiklike ja piirkondlike võimude poolt planeeritavast. Lisaks teavad Natura 2000 alade juhtijad üpris hästi, millised tegevused ja vahendid on tähtsad ning saavad asjakohaseid ametiasutusi, kes vastutavad riiklike ja piirkondlike kavade koostamise eest, aidata oma kogemuste ja informatsiooniga.

Peatükis „Natura 2000 tegevuste rahastamisvõimalused“ esitatud fondide analüüs katab erinevaid Natura 2000 alasid, sealhulgas põllumajanduslik maa, metsad, muu maismaa, siseveed, märgalad, rannikualad ja merealad. Analüüsis on välja toodud ka erinevate sihtrühmade võimalused. Detailsem info sihtrühmade ja alade tüüpide kohta on ära toodud mõistete ja kirjelduste osas.

Mille jaoks on Käsiraamat mõeldud?

Suurem osa tulevases ühenduse poolset Natura 2000 kaasfinantseerimisest suunatakse läbi olemasolevate ühenduse fondide, mille eesmärgiks on EL-i maa- ja merepiirkondade ning piirkondliku arengu tõhustamine. Lissaboni strateegia raames rõhutatakse maavarade säästliku kasutamise ja keskkonnakaitse ning majandusliku arengu vahelist sünergiat, seega peavad 2007-2013 perioodil ühenduse fondidest toetatud riiklikud ja piirkondlikud arengukavade prioriteetid käsitlema enam keskkonnakaaluotlususi nagu Natura 2000².

² Kasvu ja Töökohtade Ühtsed Juhendid (2005-2008) (K(2005)141): Mikroökoonoomika juhised – Juhis 14; Komisjoni teatis: Ühtekuuluvuspoliitika Kasvu ja

Käsiraamatu eesmärgiks on olla riiklikele ja piirkondlikele ametiasutustele täpseks ja uusimaks infoallikaks Natura 2000 EL-i poolse kaasfinantseerimise võimaluste kohta 2007-2013 rahastusperioodi jooksul. See keskendub määratud perioodil kehtivatele EL-i peamistele rahastusvahenditele, sealhulgas:

- Struktuurifondid (Euroopa Sotsiaalfond (ESF) ja Euroopa Regionaalarengu Fond (ERDF)),
- Ühtekuuluvusfond (ÜF),
- Euroopa Põllumajandusfond Maaelu Arendamiseks (EAFRD),
- Euroopa Kalandusfond (EKF),
- Keskkonna Rahastusvahend LIFE+ ja
- Teadustegevuse Seitsmes Raamprogramm (FP7).

Käsiraamatu idee on aidata leida erinevate rahastamisvahendite vahelisi seoseid ja sidusust.

Tuleb märkida, et Käsiraamatus on esitatud need EL-i rahastamisvõimalused, mis on põhimõtteliselt riiklikul ja piirkondlikul tasemel saadaval. **Hoolimata sellest määratakse Natura 2000 konkreetsed rahastamisvõimalused riiklike ja piirkondlike kavade kaudu, mis valmistatakse ette liikmesriikide poolt.** Samuti ei kata Käsiraamat kõiki loodusdirektiivi ja linnudirektiivi rakendamiseks vajalike meetmete rahastamist (näit. liikide tegevuskavade välja töötamine eraldi alade haldamisest). See

Töökohtade toetamisel: Ühenduse Strateegilised Juhised, 2007-2013 (K (2005) 299).

katab **ainult neid tegevusi, mis on seotud Natura 2000 aladega.**

Kokkuvõttes see Käsiraamat:

- toob välja Natura 2000 rahastamisvõimalused EL-i tasemel,
- aitab operatiivselt mõista uusi määrusi ja
- juhib tähelepanu üldistele rahastamisvõimalustele, mis ei pruugi olla koheselt arusaadavad.

Käesoleva käsiraamatu eelised

Käsiraamatu peamised eelised on järgmised:

- annab võimaluse kontrollida, kas kõik võimalikud tegevused on ettevõetud, ja kas on teada ja kasutatakse kõiki rahastamisvõimalusi;
- aitab rahastuskavade ülevaatamise juures neid aspekte silmas pidada;
- on oluliseks taustainfoks kaitsekorralduskavade arendamisel.

Ehkki osa riiklikust 2007-2013 programmi planeeringust on juba lõpetatud, on kavade üldine ettevalmistamis-, kooskõlastamis- ja rakendamisprotsess ja projektide valimise protsess veel varajases staadiumis. Käsiraamatut tutvustatakse liikmesriikides toimuvatel seminaridel ja see on osa Euroopa

Komisjoni poolsest rahastamise planeerimise protsessis osalemisest.

Käsiraamatu välja töötamine ja selle edasine levitamine liikmesriikides vastavate seminaride abil peaks olema toimuva protsessi üks samm. Minevikus on ühendusepoolne looduskaitsete küsimuste rahastamine toimunud läbi LIFE programmi, mille sihtmärgiks on individuaalsed projektid. Eelnevatel rahastusperioodidel ei ole laialdast kasutust leidnud maaelu arengu ja struktuurifondide rahastamise võimalused. Seega on Natura 2000 kaasrahastamise integreerimine ühenduse olemasolevatesse rahastamisvahenditesse vastavalt komisjoni ettepanekule 2007-2013 perioodiks enamike teemaga seotud ametiasutuste ja sidusrühmade jaoks uus lähenemine.

Kõnealuse uue süsteemi riiklik rakendamine võtab kindlasti teataval määral aega. Sellest tulenevalt soovib Käsiraamat nii aidata praeguste riiklike programmide ettevalmistamist kui toetada integreeritud lähenemise paremat rakendamist pikemas perspektiivis.

4. MÕISTED JA KIRJELDUSED, STRUKTUUR, SISU JA KOHALDAMINE

Mõisted ja kirjeldused

Sihtrühmad

Käesoleva dokumendi eesmärgiks on anda nõu liikmesriikide asjakohastele ametiasutustele, kes vastutavad 2007-2013 rahastusperioodi ajal riiklike ja piirkondlike programmide koostamise eest. Ametiasutusi kutsutakse üles arvestama kõiki potentsiaalseid sihtrühmasid, mis on suutelised läbi viima Natura 2000 aladega seotud tegevusi. Allpool toodud Tabel 1 sätestab asjakohaste sihtrühmade kategooriad. Kategooriad on koostatud selleks, et eristada õiguslike huvidega sihtrühmasid (maa omanik, rentnik) teistest.

Natura 2000 alade tüübid

Tabel 2 sätestab Natura 2000 alade tüübid, mis olid kaasatud järgmises jaos toodud määruste analüüsi ja mille rahastamise kavandamisele püütakse Käsiraamatuga tähelepanu juhtida.

Tabel 1: Fondide sihtrühmade analüüs

Riiklikud haldusasutused	Riiklike haldusasutuste alla kuuluvad valitsusorganid ja avalikud nõuandvad asutused riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil. Riiklikud haldusasutused hõlmavad valitsusasutusi nagu ministeeriumid ja nende osakonnad, piirkondlikke organeid nagu kohalikud omavalitsused, vee- ja terviseiga seotud hallatavaid asutusi jne. Kõnealuse pealkirja all toodud nõuanded on suunatud haldusasutustele, kes annavad maahaldamise alast nõu, kuid kes ei oma ise maad.
Talunikud	Tulundusliku põllumajandusliku tegevusega seotud eraisikud või asutused.
Metsnikud	Tulundusliku metsandusliku tegevusega seotud eraisikud või asutused.
Eramaa omanikud	Maaomanikest eraisikud või asutused. Võib hõlmata neid, kes tegelevad mittetulunduslike tegevustega (ei kuulu talunike ega metsnike alla).
Sotsiaalmaa omanikud	Riiklikud organisatsioonid ja asutused, mis omavad maad.
Kalamehed ja kalakasvatajad	Tulundusliku või sportliku kalapüügi või kalakasvatamisega tegelevad eraisikud või asutused.
Maahaldajad	Eraisikud või asutused, mis haldavad maad, kuid ei ole selle omanikud. Võivad hõlmata mittetulunduslikul otstarbel maad kasutavaid eraisikuid ja asutuseid (mitte talunikud ega metsnikud).
Valitsusvälised org-d	Valitsusvälised organisatsioonid, mis ei oma ega halda maad, aga soovivad toetada Natura 2000 projekti.
Väikesed ja keskmised ettevõtted (VKEd)	Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted vastavalt komisjoni 6. mai 2003 soovitusel mikro-, väikese- ja keskmise suurusega ettevõtete defineerimise kohta (2003/361/EÜ), EÜT L 124, lk 36-41, 20. mai 2003.
Haridusasutused	Hariduslike programmidega tegelevad asutused.
Muu	Muud eraisikud või asutused, mis ei kuulul ühtegi teise eelmainitud kategooriasse.

Tabel 2: Natura 2000 alade tüübid

Põllumajanduslik maa	Ainult kasutusele võetud põllumajanduslik maa, sealhulgas ülesharitud viljapuuaiad.
Metsad	Metsad, sealhulgas vahemerelised <i>dehesa</i> metsad ja <i>montado</i> korgitammemetsad.
Muu maismaa	Sealhulgas alpiinsed alad, <i>garigue</i> -kooslused Maltal ja kõik teised alad, mis ei kuulu teiste kategooriate alla (näit. rohumaad, mis ei ole kasutusel põllumajandusliku maana). Hõlmab sööti jäetud põllumaad ja viljapuuaeda.
Siseveekogud	Jões, järved, mageveekogud.
Märgalad	Lodud, sood, rabad ja suudmealad (võib esineda mõningast kattumist rannikualade kategooriaga).
Rannikualad	Liivaluited, rannad, mudaväljad, rannikumeri 12 meremiili kauguseni (võib esineda mõningast kattumist märgaladega).
Merealad	Rannikust kaugemal kui 12 meremiili asuvad merealad.

Tabel 3: Natura 2000 tegevuste nimekiri

Kategooria	Nr.	Tegevuse tüüp	Täiendav kirjeldus
Natura alade määratlemine	1	Alade eelvaliku administreerimine	Eelvalikut läbiviivate ametiasutuste rahastamine.
	2	Alade määratlemiseks vajalikud teaduslikud uurimused/seire – uuringud, seire, kaardistamine, seisukorra hindamine	Teaduslikud uurimused, teaduspersonal, seminarid ja kohtumised, andmebaaside koostamine jne.
	3	Eelinfo ja teavitusmaterjalide ettevalmistamine	Sealhulgas käsiraamatud, seminarid, töötoad, teabematerjalid koolitusteks ja suutlikuse arendamiseks.
	4	Pilootprojektid	Esialgsete "katseprojektid" Natura aladel.
Juhtimis-tegevuste planeerimine	5	Kaitsekorralduskavade, strateegiate ja skeemide ettevalmistamine	Haldus- ja tegevusplaanide, maakasutusplaanide jne täiendamine ja/või uuendamine.
	6	Juhtorganite loomine	Algne rahastamine, teostatavusuuringud, kaitsekorralduskavad jne.
	7	Konsultatsioonid – avalikud kohtumised, suhted maaomanikega	Sealhulgas kulud kohtumiste ja töötubade organiseerimiseks, konsultatsioonide tulemite avalikustamisele, sidusrühmade rahalisele toetamisele jne. Võib sisaldada koostöövõrgustiku loomise kulusid (reisimine, kohtumised, töötoad).
	8	Kaitsekorralduskavade, strateegiate ja skeemide uuendamine	Kaitsekorralduskavade, strateegiate ja skeemide ülevaatamine ja kaasajastamine.
	9	Juhtorganite jooksukulud (hoonete ja inventari halduskulud)	Sealhulgas: infrastruktuuri hooldamise jooksevkulud, tarbekaubad, reisikulud, üürid, liisingud jne.
	10	Avalikkuse ligipääs ja alade kasutamine, tõlketööd, vaatekohad, infopunktid jne. Vajalike vahendite hooldamine.	Sealhulgas kulud giididele, kaartidele ja sellega seonduvale personalile.
	11	Personal (looduskaitse projektijuhid, valvurid ja loodusvahid, töölised)	Jooksvad personalikulud.

Kategooria	Nr.	Tegevuse tüüp	Täiendav kirjeldus
Jooksvad elupaikade kaitsetööd ja seire	12	Looduskaitse meetmed – elupaikade soodsa looduskaitse staatuse hoidmine ja parandamine	Sealhulgas elupaikade taastamistööd, metsloomade läbipääsude ehitamine, konkreetsete elupaikade kaitsekorraldus, kaitsekorralduskavade ettevalmistamine.
	13	Looduskaitse meetmed – liikide soodsa looduskaitse staatuse juhtimine ja parandamine	Sealhulgas populatsioonide taastamistööd, metsloomade läbipääsude ehitamine, konkreetsete liikide kaitsekorraldus, liikide kaitsejuhiste ja liigikaitse tegevuskavade koostamine.
	14	Invasiivsete võõrliikidega seotud looduskaitse meetmed	Sealhulgas võõrliikide hävitamine, infrastruktuur, konkreetsete liikide ja elupaikade kaitsekorraldus, ohjamiskavade ettevalmistamine.
	15	Toetuskeemid ja maa- või veevalduste omanike ja -haldajatega ettekirjutuste järgimiseks sõlmitud lepingud	Sealhulgas: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Põllumajanduslik-keskkonnavalased meetmed</i>, näit. loodussõbralikud tootmismeetodid, elupaikade taastamine põllumajanduslikel aladel, ekstsensivne karjakasvatus, pool-looduslike niitude kaitse jne. • <i>Metsandus-keskkonnavalased meetmed</i>, näit. põlismetsa tsoonide loomine, surnud puidu säilitamine, pealetungivate võõrliikide kontroll või hävitamine, metsastamis- või raadamistegevused, konkreetsete liikide kaitsekorraldus jne. • <i>Akva-keskkonnavalased meetmed</i>, näit. elupaiga kaitsekorraldus kalakasvatuse aladel, jne (seondub rohkem kalakasvatuse kui kalastusega).
	16	Teenuste osutamine, kompensatsioon kaotatud õiguste ja -sissetuleku eest	Kompensatsioonikulud näit. talunikele, metsnikele või teistele maaomanikele või -kasutajatele Natura 2000 jaoks vajalike haldusettekirjutuste tõttu kaotatud sissetulekute eest.
	17	Seire ja uuringud	Viitab peamiselt monitooringu- ja uuringutegevustega seotud ühekordsetele kuludele, näit. seireplaanide, -meetodite ja -varustuse arendamine, personali koolitamine.
	18	Riskijuhtimine (tuleohutus ja kontroll, üleujutuste kaitse jne)	Sealhulgas valve- ja tuleohutuskavade ettevalmistamine, asjakohaste infrastruktuuride arendamine ja varustuse omandamine.
	19	Alade järelvalve	Sealhulgas jooksvad jälgimis-, järelvalve-, ja patrulltegevused. Võib hõlmata kulusid personalile, tarbekaupadele, reisimisele jne, kui need on seotud järelvalve- ja turvamistegevustega, sealhulgas aladele kahjulike vabaajategevuste järelvalve, kahjulike majandustegevuste kontroll ja kaitse loodustulekahjude vastu.
	20	Informatsiooni- ja teabematerjalide koostamine	Sealhulgas suhtlusvõrgustike loomine, infokirjade ja infomaterjalide koostamine, internetilehekülgede koostamine ja haldamine jne.
	21	Koolitus ja haridus	Sealhulgas käsiraamatud, seminaride, töötubade ja infomaterjalide koostamine/organiseerimine.
22	Vahendid Natura 2000 alade külastatavuse suurendamiseks ja väärtustamiseks	Hõlmab vastutustundliku turismi arendamist Natura 2000 aladel.	

Kategooria	Nr.	Tegevuse tüüp	Täiendav kirjeldus
Inves- teeringud	23	Maaost, sealhulgas kompensatsioon arendamisõiguste eest	Maa või arendusõiguste ostmise keskkonnakaitse eesmärkidel ning kaitsekorraldusskeemide huvides.
	24	Elupaikade või liikide taastamiseks vajalik infrastruktuur	Hõlmab tervet rida keskkonnajuhtimisega seotud infrastruktuuri loomise meetmeid, näiteks veerežiimi taastamine endistes turbakaevandustes. Võib hõlmata varustuse soetamist (kaitse- ja juhtimisasutuste tööks ja sellega seonduvateks tegevusteks vajalik varustus, näiteks kontori ja IT tarbed, seirevahendid, paadid jne.)
	25	Infrastruktuur avalikuks ligipääsuks, looduse vahendamiseks, vaatekohtadeks jne.	Keskkonnakaitsele ja -korraldusele kasulik avalikuks ligipääsuks vajalik infrastruktuur (näit. infrastruktuurid, mis suurendavad alade dekoratiivväärtust, nagu viidad, rajad, vaateplatvormid ja külustuskeskused). Võib hõlmata varustuse ostmist (kaitse- ja haldusasutuste ning -tegevuste käigus hoidmiseks vajalik varustus, näiteks IT varustus, vaatlusmaterjalid, paadid, sukeldusvarustus, kaamerad jne.)

Tegevuste tüübid

See, kuidas Natura 2000 alade kaitsekorraldusega seotud tegevused rahastamiseks klassifitseeruvad, on erinev. Seetõttu on tegevused kategoriseeritud ja eraldi välja toodud esitatud tabelis 3. See 25 tegevusest koosnev nimekiri on koostatud komisjoni teatisele KOM(2004)431 lisatud nimekirja põhjal, mis koostati Natura 2000 rahastamise töörühma (nn „Artikli 8 töörühm“) lõpuaruandest lähtuvalt³. Töörühm tõi välja, et tegevuste tüübi ja ulatuse mõisted ei ole üheselt mõistetavad ja et liikmesriigid võivad nende tõlgendamisel võtta küllaltki erinevad lähtepunktid, seda möönavad ka antud Käsiraamatu autorid.

Kui liikmesriikide ametiasutused on huvitatud ühendusepoolse kaasrahastamise saamisest Natura 2000 kaitsekorraldusliku tegevuse jaoks, kuid plaanitav tegevus ei paista olevat alltoodud nimekirjas, tuleks ühendust võtta Euroopa Komisjoni Keskkonna peadirektoraadiga, kust on võimalik saada nõu juhiste tõlgendamise osas.

Struktuur ja sisu

Käsiraamatu EL fonde käsitlevates tabelites on toodud iga 25 tegevuse tüübi (Tabel 3) kohta informatsioon nende rahastamise võimaluste kohta erinevate ühenduse fondide alt. Iga tabel viitab kõnealuse tegevusega

³http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/natura_2000_network/financing_natura_2000/art8_working_group/pdf/final_report_en.pdf. Nimekirjale on tehtud mõned muudatused/lisad, vastavalt abitöörühma soovitudele kõnealuse projekti kohta.

seonduvatele EL-i määruste artiklitele. Iga artikli kohta on antud järgnev informatsioon:

- 1) Artikli number
- 2) Artikli teema (pealkiri)
- 3) Võimalikud sihtrühmad*
- 4) Võimalikud ala tüübid*
- 5) Ala piirangud rahastuse taotlemiseks (näit. struktuurifondide jaoks keelatud alad)
- 6) Muud võimalikud piirangud/märkmed
- 7) Võimalikult näited artikli kasutamise kohta Natura 2000 alade kaitsekorralduses

*See informatsioon ei ole struktuurifondide/üheteuuluvusfondide tabelites, kuna kõnealuste määruste vormist tingituna seda ei saa seda lähenemist kohaldada.

Kohaldamine

Euroopa fondid, mida on Käsiraamatu koostamiseks läbi analüüsitud, toimivad kõik nende kindlates erimäärustes sätestatud süsteemide ja nõudmiste järgi. Järgnevas viies jaos toodud tabelites esitatud võimaluste analüüs põhineb iga fondi puhul EL-i määruste tekstidel (määruse eelnõu või võimalusel lõplik variant).

Riikliku programmeerimise järgi toimivate fondide puhul on vajalik märkida, et fondide kättesaadavus konkreetse tegevuse jaoks kohapeal sõltub mitme strateegilise ja praktilise dokumendi sisust, sealhulgas:

- a) Määruse tekst vastavalt Euroopa Liidu Teatajas (ELT) avaldatud sisule.

- b) Strateegiliste programmide ja kavade sisu (näit. riiklikud strateegilised kavad EKF jaoks, riiklikud maaelu strateegiad EAFRD jaoks, riiklikud strateegiad ERDF, ESF ja ühtekuuluvusfondi jaoks), mis koostatakse liikmesriikide poolt.
- c) Riiklike või piirkondlike rakenduskavade sisu (näit. EAFRD-i all toimuvad maaelu arengukavad, riiklikud rakenduskavad EKF all, struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi all toimuvad rakenduskavad, riiklikud iga-aastased tööprogrammid LIFE+ all).

Need programmeerimise erinevad tasemed võimaldavad igal liikmesriigil ja/või piirkonnal määrata enda jaoks kindlaks küsimused, mis on kõige suurema kohaliku tähtsusega, ja seada lähtuvalt sellest paika fondide prioriteedid nende küsimustega tegelemiseks. Igal tasemel toodud detailsuse aste erineb iga fondi puhul. Näiteks EAFRD-i all arendatavad maaelu arengukavad sisaldavad iga rahastamisele kuuluva meetme väga detailset kirjeldust. ERDF-i, ESF-i ja ühtekuuluvusfondi all nõutud plaanid ja programmid on rohkem strateegilised ja ei sisalda detailseid meetmekirjeldusi. Riiklikul ja piirkondlikul tasemel ei ole komisjonil esmast vastutust programmide sisulise külje määramise ees, kuid tema roll võib olla kontrollida, kas programmid on kooskõlas ühenduse prioriteetidega nagu määrustes või strateegilistes põhisuundades sätestatud. Ühenduse fondide kasutamise eelnõude ettevalmistamisega on teiste hulgas enamasti seotud liikmesriikide rahandus-, keskkonna-, põllumajandus- ja majandusministeeriumid.

Käsiraamatu kasutajad peaksid tähele panema, et tabelites toodud artiklid ei vii igas liikmesriigis valitud tegevuse rahastamise jaoks identsete võimalusteni. Rahastamisvõimalused kuuluvad alati laiemasse konteksti ja määruse mõjuvaldkonda (näit. piirkondlik areng) ja mõnel juhul võib artikkel ise olla piiratud teatud kontekstiga (näit riskiennetus, taastuvenergia). Natura 2000 alade juhtimine koosneb tõenäoliselt hulgast meetmetest, mida olenevalt kõnealuselt alast, võidakse rahastada läbi erinevate EL fondide määrustest. Reaalselt nõuab fondide ja programmide hindamine juhtidelt tugevaid oskusi, et viia kokku Natura 2000 rahastamisvajadused kõikide olemasolevate EL-i siseste ja EL-i väliste rahastamisvõimalustega.

Tabelite lõpus on lehed koos iga peamise ühenduse fondi kirjeldusega. Need lehed annavad lühikese ülevaate fondi eesmärkidest, kavandamise protsessist ja loetleb Natura 2000 seonduvad artiklid (need, mis on tabelitesse lisatud).

NB: käesolev Käsiraamat ei ole mõeldud asendama kohalikke rahastamisvõimalusi uurivat eeltööd – mitmed liikmesriigid pakuvad rahastamisprogramme, mis on ühenduse fondidest eraldiseisvad, kuid mis on kohaldatavad Natura 2000 aladele. Käesolev Käsiraamat sisaldab infot ainult peamiste ühenduse fondide kohta.

5. FONDIDE KIRJELDUSED

Euroopa Põllumajandusfond Maaelu Arendamiseks (EAFRD)

Nõukogu määrus (EÜ) nr. 1698/2005 (20. september 2005) maaeluarengu toetamise kohta Euroopa Põllumajandusfondist Maaelu Arendamiseks (EAFRD). EÜT L.277/2 21.10.2005.

Vaata ka: Ühenduse Strateegilised Põhisuunad Maaelu Arendamiseks. EÜT L.55/20 25.02.2006.

Eesmärgid

EAFRD-i eesmärgid on sätestatud artiklis 4: „Maaelu arengu toetamine aitab kaasa järgnevate eesmärkide saavutamisele:

- (a) põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime suurendamine läbi ümberstruktureerimise, arengu ja innovatsiooni toetamise;
- (b) keskkonna ja maapiirkondade olukorra parandamine läbi maahaldustoetuste;
- (c) maapiirkondade elukvaliteedi parandamine ja majandusliku tegevuse mitmekesistamise edendamine.“

Planeerimine

EAFRD toimib 2007-2013 rahastusperioodiks vastuvõetud kavandamis põhimõtete järgi. Liikmesriikide ametiasutustelt nõutakse riiklike maaelu strateegiate (MAS) ja maaeluarengukavade

(MAK) koostamist, mis tõlgendavad ühenduse määruses ja strateegilistes põhisuundades fikseeritud prioriteedid ümber riikliku/piirkondliku konteksti jaoks. Mitmetel juhtudel on teatud eriprobleemide jaoks ette nähtud riiklikud ja piirkondlikud prioriteedid.

EAFRD-i määrus sätestab MAS-de ja MAK-de arendamise ja vastuvõtmise korra ja nendelt nõutud sisu/struktuuri. Tegevused, mis ei sisaldu maaelu arengukavades, ei kuulu EAFRD-i alt rahastamisele. **Seega on tähtis, et Natura 2000 alade haldamisega seotud vajadused ja eesmärgid oleksid integreeritud riiklikusse strateegiasse ja hilisemad asjakohased tegevused/meetmed oleksid lisatud maaeluarengukavade hulka juhul, kui liikmesriik plaanib kasutada EAFRD-i kõnealuste tegevuste kaasfinantseerimiseks.**

EAFRD-i rakendamismäärused ei ole veel lõpetatud. Need annavad põhiliselt informatsiooni selle kohta, kuidas määruses nr 1698/2005 kirjeldatud meetmed peaksid olema liikmesriikide poolt kohaldatud.

Rahastamine

EAFRD on struktureeritud vastavalt maaelu arengu neljale „teljele“ ja iga telje miinimumkulud on ühenduse poolt ette antud nagu näidatud tabelis 4.

Liikmesriikidel on õigus jagada kulud nelja telje peale kuni peetakse kinni miinimumkännistest. Neljas telg arendatakse

välja kategooriate ülese lähenemise käigus, mis toob kaasa integreeritud maaelu arengu, kontsentreerudes teiste kolme teljega seotud aspektidele eraldi või kõikidele koos (vt Tabel 4 lisa: LEADER). On vajalik märkida, et tulenevalt EL-i perioodi 2007-2013 üldeelarve suurusest võib tõenäoliselt oodata riigisisest konkurentsi meetmete rahastamise osas. Natura 2000 toetavaid meetmeid tuleb sidusrühmade poolt tugevalt edendada jättes tahaplaanile teised konkureerivad meetmed, see vajab aga tugevat sisulist ja paindlikku mõtlemist. Liikmesriigid peaksid püüdma kasutada EAFRD-i raames saadaval olevaid võimalusi, et saavutada integreeritud maaelu areng, see tähendab meetmegruppide valimist, mis toovad edu mitte ainult keskkonnale ja Natura 2000-le, aga samal ajal ka kohalikule majandusele ja ühiskonnale.

Tabel 4: EAFRD-i prioriteet-teljed

Telg	Minimaalne kulu (%)
1. Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime suurendamine.	10
2. Keskkonna ja maapiirkondade olukorra parandamine.	25
3. Maapiirkondade elukvaliteet ja sealse majanduse mitmekesistamine.	10
4. LEADER	5

LEADER

LEADER moodustab uue EAFRD-i neljanda telje ja seda kasutatakse eelneva kolme telje prioriteetide saavutamiseks (s.t. konkurentsivõime-, keskkonna- ja maapiirkondade olukorra ning elukvaliteedi parandamiseks ning maapiirkondade majandustegevuse mitmekesistamiseks) ning samuti ka alt-üles suunalise maaelu arengu ja parema juhtimise soodustamiseks. Umbes 5% kogu EAFRD vahenditest jagatakse LEADER telje jaoks.

LEADER telje kohalikud strateegiad on kohalike ressursside parimaks kasutamiseks ja ühtse identiteedi toetamiseks piirkonnapõhised. Avalik-erasektori partnerlusrühmad, mida kutsutakse kohalikeks algatusrühmadeks, määravad kindlaks oma maapiirkonna arenguvajadused, seejärel sätestatakse need arengukavas. Rahastamine LEADER telje alt aitab neid kohalikke töörühmasid väikesemahuliste ja innovatiivsete projektide arengu julgustamisel ja toetamisel, mis hoolitsevad säästlikul teel kohalike arenguvajaduste eest. LEADER edendab erinevates Euroopa riikides kõnealuste töörühmade vahelist koostööd, et ühiselt arendada projekte ja ehitada võrgustikke piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa Liidu tasandil. Viimastel programmeerimisperioodidel on LEADER projektid toonud Natura 2000 jaoks väga hinnatud tulemusi.

LEADER põhiliseks plussiks ei ole laialdane rahastamisallikas üksikute Natura 2000 meetmete jaoks, vaid rohkem just lähenemine, mis edendab koostööd kohalike asjaosaliste vahel ja arendab integreeritud projekte. Seega on see väga sobilik selliste strateegiatega alade jaoks, mis kombineerivad looduskaitset ja säästlikku maakasutust, näiteks nagu Natura 2000 alade väärtuse suurendamine läbi ökoturismi või säästlike kohalike toodete turustamise.

Näited eelmistest LEADER projektidest ja programmidest ja täiendav informatsioon on saadaval: http://europa.eu.int/comm/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm

Table 5: EAFRD-i rakendamise võtmetähtajad

Tegevus	Tähtaeg
Euroopa Parlamendi arvamus ühenduse strateegiliste põhisuundade kohta seondult maaeluarengukavaga; Euroopa Nõukogu poolt vastu võetud ühenduse strateegilised põhisuunad	Veebruar 2006
Liikmesriikide konsultatsioonid riikliku maaelu strateegia (MAS) osas	Jaauar– märts 2006
Rakendamismäärused võetakse vastu Euroopa Komisjoni poolt	Aprill – juuni 2006
Liikmesriigid esitavad riiklikud maaelu strateegiad (MAS)	Märts – mai 2006 ehk kuni 3 kuud peale ühenduse strateegiliste põhisuundade vastuvõtmist, kuid veel struktuurfondide üldmääruse vastuvõtmisprotsessi ajal.
Vastavad riigiorganid esitavad maaelu arengukavad (MAK)	2 kuni 4 kuud peale maaelu strateegia (MAS) esitamist
Komisjoni ja liikmesriikide vahelised läbirääkimised maaeluarengukava (MAK) asjus	Peale maaelu arengukava (MAK) esitamist
Riiklikud strateegiad ja maaeluarengukavad algavad	Jaauar 2007

NB! Ülaltoodud tabel pakub vaid ligilähedaseid tähtajad võttes arvesse, et ainuke konkreetne kuupäev on 1. jaauar 2007, mil rakenduvad maaelu strateegiad ja maaelu arengukavad. Viivitus finantsperspektiivide viimistlemisel võib kaasa tuua maaelu strateegiate ja maaelu arengukavade viimistlemise edasilükkamise ka liikmesriikides, kuni nad saavad kindla eelarvelise raamistiku, mille all nende programmid saavad toimida.

Tabel 6: EAFRD määruses sisalduvate võtmeartiklite nimekiri seonduvalt Natura 2000

Artikkel	Tekst
20(a)(i)	Kutsehariduslik õpe ja informatiivsed tegevused, sealhulgas teadusliku info ja innovatiivsete meetodite levitamine põllumajanduse, toidutööstuse ja metsandusega tegelevatele isikutele
20(a)(v)	Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõimelisuse tõstmise toetus puudutab järgnevat: talupidamise alustamine, talumajapidamise asendusteenused ja nõuandvad teenused, samuti ka nõuandvad teenused metsanduse alal
20(b)(ii)	Metsa majandusliku väärtuse parandamine
20(b)(iii)	Põllumajandus- ja metsandustoodetele lisandväärtuse andmine
20(b)(vi)	Looduskatastroofide tagajärjel kahjustada saanud põllumajanduslike alade tootlikuse suurendamine ja asjakohaste ennetustegevuste sisseviimine
36(a)(i)	Loodusikest piirangutest tingitud toetuse maksmine mägistes piirkondades elavatele talunikele
36(a)(ii)	Maksed muude piirangutega kui mäed piirkondades elavatele talunikele
36(a)(iii)	Natura 2000 maksed ja direktiiviga 2000/60/EÜ seotud maksed
36(a)(iv)	Põllumajandus-keskkonna maksed
36(a)(vi)	Toetus mittetootlike investeeringute eest [põllumajanduslik maa]
36(b)(i)	Põllumajandusliku maa esmane metsastamine
36(b)(ii)	Põllumajandus-metsanduslike süsteemide esmane juurutamine põllumajanduslikul maal
36(b)(iii)	Mittepõllumajandusliku maa esmane metsastamine
36(b)(iv)	Natura 2000 toetused [metsad]
36(b)(v)	Metsa-keskkonna toetused
36(b)(vi)	Metsanduse potentsiaali taastamine ja ennetustegevuste alustamine
36(b)(vii)	Toetused mittetootlikele investeeringutele [metsad]
52(a)(i)	Mitmekesistamine läbi mittepõllumajanduslike tegevuste
52(a)(ii)	Mikroettevõtete loomise toetus eesmärgiga edendada ettevõtlust ja arendada majanduslikku sidusust
52(a)(iii)	Turismiga seonduvate tegevuste julgustamine
52(b)(iii)	Maapiirkondade pärandi säilitamine ja taastamine
52(c)	Koolitus- ja informatiivmeede majandusettevõtjatele, kes tegelevad telje 3 all sätestatud tegevustega
52(d)	Oskuste omandamise ja elustamise eesmärgiga valmistada ette ja viia ellu lokaalne arengustrateegia
57(a)	Toetus Natura 2000 alade ja teiste kõrge looduskaitsega aladega seotud kaitsekorraldus- ja halduskavade koostamisele
63	LEADER

Euroopa Kalandusfond

Asutuste-ülese toimiku 2004/0169 (CNS), (966/05 ADD 1) kohaselt.

Eesmärgid

Euroopa Kalandusfondi (EKF) eesmärgid on sätestatud artiklis 4. Need sisaldavad (muuhulgas) järgmist:

- Ühise Kalanduspoliitika (ÜFP) toetamine;
- looduskaitse arendamine ja kalandusega seotud keskkonna ning loodusressursside olukorra parendamine ja
- säästliku arengu edendamine ning elukvaliteedi parandamine piirkondades, kus toimuvad kalandustegevused.

Planeerimine

Euroopa Kalandusfond toimib vastavalt 2007-2013 rahastusperioodiks vastu võetud planeerimis põhimõtetele. Liikmesriigid peavad koostama riiklikud kalanduse strateegiad (NSP), mis sätestavad kalandussektori prioriteetidid vastavalt Ühisele Kalanduspoliitikaga ning koostama riiklikud rakenduskavad (NOP), mis sätestavad korra, kuidas Euroopa Kalandusfondi raha peaks kasutama.

Kavandatav EKF määrus sätestab NSP-de arendamise ja vastuvõtmise korra ja sisu/struktuuri nõuded (vt artikkel 14). NOP-

d on konkreetsemad ja kitsama suunitlusega kui NSP-d ja nad sätestavad korra, millest lähtuvalt liikmesriigid kavatsevad EKF vahendeid rakendada. Seega sätestavad nad raamistiku EKF poolt kaasfinantseeritud poliitikate ja prioriteetide rakendamiseks. Seetõttu ei tohiks tegevust rahastada EKF alt, kui see ei ole NOP-s kirjas. **Seetõttu on tähtis, et Natura 2000 alade kaitsekorraldusega seotud tegevused oleksid NOP-s, kui ametiasutused tahavad EKF-i kasutada kõnealuste tegevuste kaasfinantseerimiseks.**

Tabel 7: EKF rakendamise protsessi võtmetähtajad

Tegevus	Tähtaeg
Liikmesriigid esitavad riiklikud kalanduse strateegiad (NSP)	Hiljemalt NOP esitamise ajaks
Liikmesriigid esitavad riiklikud rakenduskavad (NOP)	31. detsembriks 2006
Komisjon võib nõuda liikmesriikidelt NOP-de muutmist	Kahe kuu jooksul peale NOPde esitamist
Komisjon kinnitab NOP-d	Kuni neli kuud peale konkreetse NOP esitamist
NOP-d algavad	1. jaanuar 2007
Debatt NSP rakendamisest õpitu üle, mida organiseerib komisjon ja mis põhineb liikmesriikide kirjalikel ettepanekutel	21. detsember 2011

Tabel 8: EKf määruses sisalduvad võtmeartiklid seonduvalt Natura 2000.⁴

Artikkel	tekst
4	Eesmärgid
20	Esimese prioriteet-telje meetmete ulatus: viide 20(c) sotsiaalmajanduslik hüvitis sõidukipargi haldamise eest, sealhulgas erialane väljaõpe
26(1)(a)	Fond võib aidata kaasa liikmesriikide poolt kavandatavate sotsiaalmajanduslike meetmete rahastamisele, mis puudutavad kalandussektori arengust mõjutatud kalamehi ja mis hõlmavad järgnevat: 1(a) tegevuste mitmekesistamine eesmärgiga mitmekesistada kalameeste tööalaseid valikuid;
26(1)(c)	Fond võib aidata kaasa liikmesriikide poolt kavandatavate sotsiaalmajanduslike meetmete rahastamisele, mis puudutavad kalandussektori arengust mõjutatud kalamehi ja mis hõlmavad järgnevat: 1(c) ümberõppe skeemid seonduvalt merekalapüügiväliste ametitega;
27	Teise prioriteet-telje meetmete ulatus: viide – sekkumine kalakasvatuste tootmisel
28(1)(b)	Tavapärase tegevusega võrreldes kalakasvatusektoris oluliselt negatiivset keskkonnamõju vähendavate või positiivset mõju suurendavate kalakasvatusemeetodite rakendamine;
28(1)(c)	Toetus traditsioonilistele kalakasvatustega seonduvatele tegevustele, mis on olulised nii majandusliku ja sotsiaalse aluse kui keskkonna säilitamiseks ja arendamiseks;
29(2)(a)	kalakasvatuse vormid, mis sisaldavad keskkonna, loodusvarade, geneetilise mitmekesisuse ja maastiku- ja kalakasvatusepiirkondade traditsiooniliste vahendite kaitset ja arengut;
29(2)(d)	Säästlik kalakasvatus, vastavalt direktiivile 92/43/EMÜ Natura 2000 alade olukorra halvenemisest tulenevad keskkonnapiirangud
33	Kolmanda prioriteet-telje sekkumiste ulatus, ühiste huvide meetmed
34(a)	Aidata jätkusuutlikult kaasa loodusvarade kaitsmise paremale juhtimisele;
34(b)	Populariseerida selektiivseid kalastusmeetodeid või -varustust ja kaaspüügi vähendamist;
34(c)	Eemaldada merepõhja kaotatud kalastusvahendid, et võidelda sellest tuleneva kalade hukkumise vastu;
34(g)	kalakasvatusalade arendamine, ümberstruktureerimine ja parendamine;
34(i)	Erialaste oskuste täiendamine, või uute koolitusmeetodite või vahendite arendamine;
34(j)	Koostöö edendamine teadlaste ja kalandussektoris osalejate vahel;
35(2)(a)	Veefauna ja -flora kaitsmiseks ja arendamiseks mõeldud staatiliste või liikuvate vahendite ehitamine või paigaldamine
35(2)(b)	Siseveekogude taastamine, sealhulgas kudemisalad ja rändliikide rändeteed
35(2)(c)	Keskkonna kaitsmine ning edendamine Natura 2000 raames kohtades, kus see puudutab otseselt kalandustegevusi, välja arvatud asjaajamiskulud
38(2)(b)	Pilootprojektid: kaitsekorralduskavade ja püügikoormuse määramiskavade katsetamise võimaldamine, sealhulgas vajaduse korral kalandusvabade tsoonide loomine, eesmärgiga hinnata katsetamise kalavarude täiendamise bioloogilisi ja rahalisi tagajärgi
38(2)(c)	Pilootprojektid: arendada ja katsetada kalandusvarustuse selektiivsust suurendavaid meetodeid, vähendada kaaspüüki, väljapraaki või keskkonnamõju merepõhjale
40	Neljanda prioriteet-telje sekkumiste ulatus, eriti viide (2)(b),(c),(d)
41(1)(b)	Majanduslike tegevuste ümberstruktureerimine ja -suunamine, eriti läbi ökoturismi arendamise, juhul kui kõnealused tegevused ei too kaasa püügikoormuse suurenemist;
41(1)(c)	Tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste tööalaste valikute mitmekesistamise kalandussektorist väljapool asuvate töökohtade loomise teel
41(1)(e)	Väikeste kalandus- ja turismiettevõtete seotud infrastruktuuri toetamine eesmärgiga arendada väikeseid kalandusasulaid
41(1)(f)	Keskkonnakaitse kalanduspiirkondades selle atraktiivsuse säilitamiseks, kalandustegevustega seotud rannikukülade ja -väikeasulate taastamine ja arendamine ja loodusliku ja kultuuripärandi kaitsmine ja edendamine
41(1)(h)	Piirkondade ja riikide kalanduspiirkondade huvirühmade koostöö arendamine läbi koostöövõrgustike loomise ning parimate tegutsemismeetodite levitamise
41(1)(i)	Kohaliku arengustrateegia ettevalmistamist ja rakendamist kergendavate oskuste omandamine.
42	Osalemine kalanduspiirkondade säästlikus majandamises, 'kohalikud üksused või grupid' esindavad avalikku sektorit või erapartnereid.

⁴ NB: käesolevat Käsiraamatut ei tohiks kasutada asendusena määrustele, mis sisaldavad lõplikku teksti, mis sätestab fondide rakendamistingimused.

Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond ja ühtekuuluvusfond

Ühtekuuluvuspoliitika peamiseks eesmärgiks on toetada reaalsel lähenemist ja vähendada sotsiaalmajanduslikke erinevusi. Eemärgi saavutamiseks kasutab EL vähem arenenud liikmesriikides, piirkondades ja aladel kaasrahastamisinvesteeringuid ja teisi meetmeid. 2007-2013 perioodil on tähelepanu keskmes uuenenud Lissaboni tegevuskaval ja need investeeringud, mis soodustavad arengut, näiteks teadustöö ja innovatsioon, füüsiline infrastruktuur, keskkonnasõbralikud tehnoloogiad, inimkapital ja teadmised (Ühenduse strateegilised põhisuunad (CSG))⁵. Ühtekuuluvuspoliitika sisaldab loodus- ja liigikaitset kooskõlas keskkonnaalaste seadustega.

Kavandatud Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF), Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) ja ühtekuuluvusfondi (ÜF) üldmäärus sätestab kõigi kolme fondi rakendamise ühtsed põhimõtted, reeglid ja standardid. Lisaks sellele sätestavad kolm erimäärust iga fondi kohta hulga lisasätteid.

2007-2013 kavandamisperioodiks on komisjoni poolt kavandatud küllaltki tähtis lihtsus. Ühtekuuluvuspoliitika sisaldab **kolme fondi**: ERDF, ÜF ja ESF ja **kolme eesmärgi**: 1. eesmärk: „Ühtlustamine“, mida raskendatakse ERDF-i, ESF-i ja ÜF-i kaudu, 2. eesmärk: „Piirkondlik konkurentsivõime ja tööhõive“ rahastatud ERDF ja ESF poolt ja 3.

eesmärk: „Territoriaalne koostöö“ rahastatud ERDF-i poolt. Ühtlustamise alla kuuluvad piirkonnad on need, kus SKP inimese kohta on väiksem kui 75% EL-i keskmisest. Kõik teised piirkonnad on potentsiaalsed 2. eesmärgi kandidaadid.

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERDF)

Vastavalt komisjoni ettepanekule struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide (KOM(2004)492) ning ERDF-i määruse (KOM(2004)495) üldeskirja kohta.

Eesmärgid

ERDF aitab kaasa EL-i sisesele majanduslikule, sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele vähendades piirkondlikku ebavõrdsust ja toetades struktuurset arengut ja regionaalmajanduse kohendamist. ERDF on eelkõige suunatud konkurentsivõime ja innovatsiooni tugevdamisele, säästlike töökohtade loomisele ja tasakaalustatud arengule.

ERDF abi keskendub mitmetele eritemaatilistele prioriteetidele, mis on kooskõlas EL-i ühtekuuluvuspoliitika eesmärkidega (ERDF määruse artiklid 4, 5 ja 6 ERDF). Üldiselt panustab ERDF erinevate regionaalarengu initsiatiivide rahastamisse (näit. produktiivne investimine ja infrastruktuurid).

Planeerimine

ERDF hakkab toimima vastavalt 2007-2013 rahastusperioodi planeerimis põhimõtetele. Üldiselt hakkab struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide strateegiliste suundade paika panemine ja kavandamine toimuma kolmes astmes: 1) Euroopa Nõukogu võtab vastu komisjoni poolt rahastamiseks esitatud **Ühenduse strateegilised põhisuunad**, 2) liikmesriigid arendavad **riiklikud eelarve strateegiad** (RES) mis sätestavad strateegia koos temaatiliste ja piirkondlike prioriteetidega ühenduste eesmärkidele kaasaaitamiseks, 3) liikmesriigid valmistavad ette **rakenduskavad** (OP-d), mis defineerivad konkreetset tegevused ERDF-i all (samuti ka ESF-i ja ühtekuuluvusfondi all) liikmesriikide tasandil. RES ja rakenduskavad katavad perioodi 1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013. Mõlemad esitatakse komisjonile kinnituse saamiseks.

Rakenduskavad sätestavad korra, kuidas liikmesriigid kavatsesid ERDF-i vahendeid kasutada. Seega määravad nad raamistiku fondi poolt kaasrahastatavate poliitikate ja prioriteetide rakendamiseks. Tegevused, mis ei ole rakenduskavades, ei tohiks seega ERDF-i all rahastamist leida.

⁵ COM(2005) 299 'Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic guidelines, 2007-2013

Tabel 9: ERDF rakendamise protsessi võtmetähtajad

Tegevus	Tähtaeg
Ühenduse strateegilised suunised loodud struktuurifondide jaoks	
Liikmesriigid valmistavad ette ja esitavad RES-d	Viie kuu jooksul peale ühenduse strateegiliste suuniste vastuvõtmist
Liikmesriigid valmistavad ette ja esitavad ERDF-ga seonduvad rakenduskavade eelnõud	Mitte hiljem kui viis kuud peale komisjoni otsust RES-i kohta (üldmäärus, artikkel 31.3), lõpptähtajaks sama aeg kui RES esitamisel (artikkel 26.2).
Komisjon võib nõuda liikmesriigilt esitatud kava muutmist	
Komisjon võtab vastu kõik rakenduskavad	Niipea kui võimalik, kuid mitte hiljem kui neli kuud peale rakenduskavade ametlikku esitamist liikmesriikide poolt (artikkel 31).
ERDF rakenduskavad algavad	1. jaanuar 2007
Liikmesriigid esitavad komisjonile raporti RES-i rakendamise edenemise kohta	2009. aasta lõpp ja 2012.

Tabel 10: ERDF määruses sisalduvate võtmeartiklite nimekiri seonduvalt Natura 2000⁶.

Artikkel	Tekst
	Ühtlustamise eesmärk
4 (2)	Infoühiskond, sealhulgas kohalik areng, teenused ja rakendused, avalike <i>on-line</i> teenustele ligipääsu tagamine ja arendamine, abi ja teenused väikestele ja keskmistele ettevõtetele (VKE) informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiate kasutusele võtmiseks ja efektiivselt kasutamiseks
4 (3)	Keskkond, sealhulgas investeeringud, mis on seotud jäätmeäitluse, veevarude, linnakeskkonna jäätmevee töötlemise ja õhukvaliteediga, integreeritud saaste ennetuse ja kontrolliga, saastatud alade ja -maa taastamine, looduskaitse populariseerimine, toetus VKE-dele säästlike tootmistehnoloogiate populariseerimiseks läbi kuluefektiivsete keskkonnajuhtimis- süsteemide juurutamise ja saaste ennetustehnoloogiate kasutuselevõtmine ning kasutamine
4 (4)	Riskide ennetamine, sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja likvideerimise plaanide arendamine ja rakendamine
4 (5)	Turism, sealhulgas looduslike ja kultuuriliste varade edendamine kui säästliku turismi arendamise potentsiaal, kultuuripärandi kaitsmine ja edendamine majandusliku arengu toetamiseks, abi turismiteenuste pakkumiseks läbi uute lisaväärtusteenuste
4 (6)	Transpordialased investeeringud, sealhulgas üle-euroopalised võrgustikud ja integreeritud strateegiad puhta linnatranspordi jaoks, mis aitavad kaasa [...] keskkonnamõtjude vähendamisele
4(7)	Energia, sealhulgas üle-euroopalised võrgustikud, mis aitavad kaasa [...] keskkonnaküsimuste integreerimisele, energiaefektiivsuse suurendamisele ja taastuvenergeetika arendamisele
4(8)	Haridusalased investeeringud, mis aitavad kaasa kõnealuste piirkondade elu atraktiivsuse ja kvaliteedi parandamisele
4(10)	Otsene abi investeeringute näol VKE-desse, mis aitavad kaasa töökohtade loomisele ja säilitamisele

⁶ NB: Käesolevat Käsiiraamatut ei tohiks kasutada asendusena määrustele, mis sisaldavad lõplikku teksti, mis sätestab fondide rakendamistingimused.

Artikkel	Tekst
	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärk
5(2)a	Keskkond ja riskienetus ja eriti: saastunud alade ja -maa taastamiseks tehtavate investeeringute stimuleerimine, biodiversiteedi ning Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine, mis aitab kaasa säästlikule majanduslikule arengule ja maapiirkondade mitmekesistamisele
5(2)b	Keskkond ja riskienetus ja eriti: energiaefektiivsuse ja taastuvenergeetika stimuleerimine
5(2)d	Keskkond ja riskienetus ja eriti: looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamiseks ja nendega toimetulekuks vajalike plaanide ja meetmete arendamine
5(3)a	Ligipääs üldise majandusliku huviga transpordi- ja telekommunikatsiooniteenustele väljaspool linnastunud keskuseid
	Euroopa territoriaalse koostöö eesmärk
6(1)a	Piirideüleste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamine läbi ühiste säästliku territoriaalarengu strateegia: ettevõtluse julgustamine ja eriti VKE-de, turismi, kultuuri ja riikidevahelise kaubanduse arendamine
6(1)b	Piirideüleste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamine läbi ühiste säästliku territoriaalarengu strateegia: keskkonnakaitse ja selle ühise majandamise julgustamine;
6(1)	Piirideüleste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamine läbi ühiste säästliku territoriaalarengu strateegia: isoleerituse vähendamine läbi transpordi, informatsiooni- ja telekommunikatsiooni võrgustike ja -teenuste ja piirideüleste vee-, jäätme- ja energiasüsteemide kättesaadavuse suurendamise
6(1)d	Piirideüleste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamine läbi ühiste säästliku territoriaalarengu strateegia: koostöö, infrastruktuuride võimsuse ja ühise kasutamise edendamine, eriti sellistes sektorites nagu tervishoid, kultuur ja haridus
6(2)a	Riikidevahelise koostöö loomine ja arendamine, sealhulgas kahepoolne koostöö merepiirkondade vahel läbi integreeritud territoriaalset arengut soodustavate võrgustike ja tegevuste rahastamise seonduvalt järgnevatel prioriteetidega: selge riikidevahelise dimensiooniga veemajandus, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine
6(2)c	Riikidevahelise koostöö loomine ja arendamine, sealhulgas kahepoolne koostöö merepiirkondade vahel, läbi integreeritud territoriaalset arengut soodustavate võrgustike ja tegevuste rahastamise seonduvalt järgnevatel prioriteetidega: riskienetus
6(3)	Regionaalpoliitika efektiivsuse kindlustamine läbi piirkondlike ja kohalike ametiasutuste vaheliste võrgustike ja kogemuste vahetamise edendamise, mis kontsentreeruvad artikli 5 lõigetes 1 ja 2 ning artiklis 8 viidatud teemadele
8	Linna dimensioonid: füüsilise keskkonna taastamine, hüljatud alade ümberarendamine, ja ajaloolise ning kultuurilise pärandi säilitamine ja arendamine [...]
9	Majanduslik mitmekesistamine maapiirkondades ja kalandusest sõltuvates piirkondades
10	Looduslike piirangutega piirkonnad: ligipääsu parandamine, kultuuripärandiga seotud majanduslike tegevuste edendamine ja arendamine, loodusvarade säästliku kasutamise edendamine, ja turismisektori stimuleerimine

Euroopa Sotsiaalfond (ESF)

Vastavalt komisjoni ettepanekule struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide (KOM(2004)492) ja Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) määruse (KOM(2004)493) üldmääruse kohta.

Eesmärgid

ESF toetab poliitikaid ja prioriteete, mis on loodud täieliku tööhõive saavutamise, töö kvaliteedi ja tootlikuse suurendamise, sotsiaalse kaasatuse ja ühtekuuluvuse saavutamise eesmärgiga Euroopa Tööhõivestrategie all (EES). Eriti arvestab ESF ühenduse eesmärkidega sotsiaalse kaasatuse, hariduse, koolituse ja soolise võrdsuse osas. ESF kontsentreerib oma abi mitmetele temaatilistele prioriteetidele, mis on kooskõlas EL-i Ühtekuuluvuspoliitika (ESF määruse artikkel 3) eesmärkidega.

Planeerimine

ESF toimib kooskõlas 2007-2013 rahastusperioodiks vastuvõetud kavandamispoliitika ja ühtekuuluvusfondide strateegiliste põhisuundade paika panemine ja kavandamine kolmes astmes: 1) Euroopa Nõukogu loob **ühenduse strateegilised põhisuunad** rahastamise jaoks, 2) liikmesriigid arendavad **riiklikud eelarve strateegiad** (RES), mis sätestavad strateegia ühenduse eesmärkide toetamiseks, 3) liikmesriigid valmistavad ette **rakenduskavad**, mis defineerivad ESF all sooritatavad konkreetsete tegevused (samuti

ka ERDF ja ühtekuuluvusfondi all) liikmesriikide tasemel. RES ja rakenduskavad katavad perioodi 1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013.

ESF rakenduskavad kajastavad strateegilisi valikuid ja prioriteete ning seega on detailse tegevuse nimekirja maht piiratud. Siiski on võimalik kavadesse kaasata keskkonnavalalaste prioriteete ja need võivad olla seotud piirkondadega, mis suudaksid toetada Natura 2000 rakendamist (näit. liikmesriigi keskkonnajuhtimisega seotud haldussüsteemi reform).

Tabel 11: ESF rakendamisprotsessi võtmetähtajad

Tegevus	Tähtaeg
Ühenduse strateegilised põhisuunad loodud struktuurifondide jaoks	
Liikmesriigid valmistavad ette ja esitavad RES-d	Esimesel võimalusel peale ühenduse strateegiliste põhisuundade vastuvõtmist
Liikmesriigid valmistavad ette ja esitavad rakenduskavade eelnõud ESF-i all	Esimesel võimalusel peale komisjoni otsust RES-i (üldmääruse artikkel 26) kohta või RESi esitamisega samal ajal
Komisjon võib nõuda liikmesriikidelt esitatud kavade muutmist	
Komisjon võtab vastu kõik rakenduskavad	Esimesel võimalusel peale ametlikku esitamist liikmesriikide poolt
ESF rakenduskavad algavad	1. jaanuar 2007
Liikmesriigid esitavad komisjonile raporti RES-i rakendamise edenemise kohta	Esimest korda 2008 ja kõige hiljemalt iga aasta 1. oktoobriks.
ESF rakenduskavad lõppevad	31. detsember 2013

Tabel 12: ESF määruses sisalduvate võtmeartiklite nimekiri seonduvalt Natura 2000⁷.

Artikkel	Tekst
	Ühtlustamise, regionaalse konkurentsivõime ja tööhõive eesmärgid
3(1)a ii	Suurema tootlikusega töökorralduse kavandamine ja levitamine, sealhulgas paremad tervise- ja tööohutuse skeemid, tulevaste tööoskuste ja nõuete selgitamine, konkreetset tööhõive-, koolituse- ja toetusteenused töötajatele firma ning sektori ümberstruktureerimise kontekstis
	Ühtlustamise eesmärk
3(2)b i	Institutsionaalse suutlikuse tugevdamine ja riiklike haldusorganite ja avalike teenuste tõhustamine [...]: hea poliitika ja programmi kavandamine, seire ja hindamine, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, läbi toetuse osakondadevahelisele koordineerimisele ja asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste vahelise dialoogi
3(2)b ii	Institutsionaalse suutlikuse tugevdamine ja riiklike haldusorganite ja avalike teenuste tõhustamine [...]: suutlikuse arendamine poliitikate ja programmide läbiviimisel, sealhulgas seonduvalt seaduste jõustamise, eriti läbi juhtide ja töötajate koolituse ja eritoetuste võtmeteenustele, inspeksioonidele ja sotsiaalmajanduslikele isikutele, sealhulgas sotsiaalsed partnerid ja asjakohased VVO-d

⁷ NB: Käesolevat Käsiraamatut ei tohiks kasutada asendusena määrustele, mis sisaldavad lõplikku teksti, mis sätestab fondide rakendamistingimused.

Ühtekuuluvusfond

Vastavalt komisjoni ettepanekule struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide üldmääruse (KOM(2004)492) ja ühtekuuluvusfondi asutamismääruse (KOM(2004)494) kohta

Ehkki on väga ebatõenäoline, et ühtekuuluvusfondi kasutatakse Natura 2000 otserahastamiseks, võib siiski tekkida olukordi, kus Natura 2000 alad saavad ühtekuuluvusfondi poolt rahastatud projektidest kaudset kasu.

Eesmärgid

Ühtekuuluvusfondi toetus antakse järgnevateks eesmärkideks:

- 1) Üleeuroopalised transpordivõrgustikud, eriti Euroopa huvidega koosõlas

olevatele prioriteetprojektid (otsus nr 1692/96/EÜ);

- 2) Lepingu artikli 174 eesmärkide saavutamine, mis on määratud ühenduse keskkonnakaitse poliitika prioriteeti hulka vastavalt keskkonnapoliitikale ja -tegevuskavale;
- 3) Alad, mida saab säästlikult arendada ja mis näitavad selget keskkonnaalast kasu, eriti energeetika ökonoomsus ja taastuvenergia, transpordisektor väljaspool üle-euroopalisi võrgustikke, raudtee-, vee- ja meretransport, ühendveosüsteemid ja nende koostoimimisvõime, tee- ja õhuliikluse juhtimine, puhas linnatransport ja avalik transport.

Planeerimine

Ühtekuuluvusfond toimib vastavalt 2007-2013 rahastusperioodiks vastu võetud

kavandamispehmõtetele. Liikmesriikide ettevalmistused struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide jaoks toimuvad kahes astmes: 1) Liikmesriigid arendavad **riiklikud eelarve strateegiad** (RES), mis sätestavad säästliku arengu strateegia ühenduse eesmärkidele kaasa aitamiseks; 2) liikmesriigis valmistavad ette **rakenduskavad (OP)**, mis defineerivad fondi abi taotlemiseks vajaliku ühtse prioriteetide kogumi. Iga prioriteet-telg koosneb hulgast toimingutest. RES ja rakenduskavad katavad perioodi 1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013. Rakenduskavad võetakse vastu Euroopa Komisjoni poolt.

Tegevused, mis ei kuulu prioriteet-telgede konteksti, ei kuulu kaasrahastamisele.

Tabel 13: Ühtekuuluvusfondi rakendamise protsessi võtmetähajad

Tegevus	Tähajad
Seadusandlik raamistik	2006 aasta keskpaigaks
Ühenduse strateegilised põhisuunad	Ühendusepoolne vastuvõtmine toimub peale Euroopa Parlamendi kooskõlastamist sügiseks 2006
Liikmesriigid esitavad RES-id	5 kuud peale ühenduse strateegilisi põhisuundade valmimist
Liikmesriigid esitavad rakenduskavad	4 kuud peale eelnevat

RES-i alased mitteametlikud läbrääkimised liikmesriikidega on juba alanud.

Tabel 14: Ühtekuuluvusfondi määruhes sisalduvate võtmeartiklite nimekiri seonduvalt Natura 2000⁸.

Artikkel	Tekst
2 (2)	Lepingu artikli 174 eesmärkide saavutamine, mis jäävad ühenduse keskkonnapoliitika ja tegevuskava all oleva keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse
2 (3)	4) Alad, mida saab säästlikult arendada ja mis näitavad selget keskkonnaalast kasu, eriti energeetika ökonoomsus ja taastuenergia, transpordisektor väljaspool üleeuroopalisi võrgustikke, raudtee-, vee- ja meretransport, ühendveosüsteemid ja nende koostöimismisvõime, tee- ja õhuliikluse juhtimine, puhas linnatransport ja avalik transport

Keskkonna Rahastusvahend (LIFE+)

Septembris 2004 võttis komisjon vastu LIFE+ määruse eelnõu, mis hakkab kehtima 2007-2013 ja asendab eelneva LIFE III programmi. LIFE+ eelnõu üle käivad Euroopa ametiasutuste vahel endiselt läbirääkimised ja kõnealuse määruse teksti ei ole veel lõpetatud. Käesolevas osas toodud analüüs põhineb seega kompromisseelnõul, dokumendil number 15375/05.

LIFE+ koosneb kolmest komponendist: LIFE+ Loodus ja mitmekesisus, LIFE+ Keskkonnapoliitika ja -juhtimine ja LIFE+ Informatsioon ja kommunikatsioon.

Eesmärgid

LIFE+ Looduse ja mitmekesisuse konkreetset eesmärgid on sätestatud artiklis 4: (a) aidata kaasa ühenduse looduse mitmekesisuse poliitika ja seadusandluse rakendamisele [...] ja toetada Natura 2000 võrgustiku edasist arendamist ja rakendamist, sealhulgas ranniku- ja mereelupaigad ja liigid; (b) aidata kaasa ühenduse loodusliku mitmekesisuse alase poliitika ja seadusandluse arendamiseks ning seireks ja

hindamiseks vajaliku teadmistebaasi loomisele;
(c) toetada loodusliku mitmekesisuse seire ja hindamise kavandamist ja rakendamist, eriti seonduvalt liikide väljasuremise peatamise eesmärgi saavutamise ühenduse aladel aastaks 2010;
(d) anda toetust paremaks keskkonnajuhtimiseks, sidusgruppide kaasamise suurendamisele (sealhulgas VVO-d) biodiversiteedi alastes poliitilistesse ja seadusandlikesse läbirääkimistesse ja rakendusprotsessi.

Planeerimine

LIFE+ fond toimib vastavalt vastuvõetud kavandamis põhimõtetele. Komisjon koostab mitmeaastased strateegilised kavad perioodideks 2007-2010 ja 2011-2013. Need määravad ühenduse rahastamise peamised eesmärgid, tegevuste prioriteetvaldkonnad, meetmete tüübid ja oodatavad tulemused. Need sisaldavad liikmesriikidele määratavaid summasid ja määravad need eelarveosad, millised kuuluvad keskse juhtimise alla ning millised delegeeritud juhtimise alla. Nende mitmeaastaste strateegiliste kavade

raamistikus esitavad liikmesriigid igal aastal komisjonile iga-aastaste riiklike tööprogrammide eelnõud. Nõudmised kõnealusteks tööprogrammideks on sätestatud artiklis 6. **On oluline, et Natura 2000 alade haldamisega seotud tegevused oleksid kaasatud iga-aastasesse riiklikesse tööprogrammidesse juhul, kui ametiasutused soovivad LIFE+ kasutada selliste tegevuste kaasfinantseerimiseks.**

Kaasrahastamiseks mittesobivate kõrvale heitmine: LIFE+ teksti artikkel 10 ütleb: 'Käesolev määrus ei rahasta meetmeid, mis kuuluvad samadel alustel rahastamisõiguslaste nimekirja või saavad samal eesmärgil toetust teistest ühenduse rahastusvahenditest, sealhulgas Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa põllumajandusfond maaelu arendamiseks, Konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogramm, Euroopa kalandusfond ja teadustegevuse seitsmes raamprogramm.' See tähendab, et LIFE+ ei saa kasutada tegevuste rahastamiseks, millel on õigus olla rahastatud teiste Käsiraamatus mainitud ühenduse fondide alt.

⁸ NB: Käesolevat Käsiraamatut ei tohiks kasutada asendusena määrustele, mis sisaldavad lõplikku teksti, mis sätestab fondide rakendamistingimused.

Tabel 15: Life+ fondi rakendamisprotsessi võtmetähtajad

Tegevus	Tähtaeg
Komisjon koostab esimese mitmeaastase strateegilise programmi ajavahemikuks 2007-2010 ja kooskõlastab selle liikmesriikidega	Võetakse vastu mitte hiljem kui 3 kuud peale määruse jõustumist.
Liikmesriigid esitavad riiklikud iga-aastased tööprogrammid	Esimene programm mitte hiljem kui 3 kuud peale esimese mitmeaastase strateegilise programmi vastuvõtmist, teised vastavalt rakendamiseeskirjades toodud ajakavale.
LIFE+ fond hakkab toimima	2007 aasta keskel

LIFE+ määruses sisalduvad võtmeartiklid seonduvalt Natura 2000⁹.

LIFE+ määruse võtmeartikkel seonduvalt Natura 2000 on **artikkel 3**, mis sätestab normid kõnealuse määruse all rahastamiseks sobivate meetmete ja projektide jaoks:

‘... 2. Vastavalt artikli 6 lõikele 1 koostatud mitmeaastastes strateegilistes programmides kirjeldatud meetmed, vastavalt artikli 6 lõikele 5 vastu võetud riiklikud iga-aastased tööprogrammid ja kõnealustest programmidest lähtuvalt rakendatud projektid peavad kinni pidama järgmistest nõudmistest. Need on:

- (a) aitavad ühenduse huvides arvestataval määral kaasa artikli 1 lõikes 2 sätestatud LIFE+ üldeesmärgi saavutamisele; ja
- (b) on tehniliselt ja finantsiliselt kooskõlalised, teostatavad ja investeringute mõttes tasuvad.

3. Lisaks lähtuvalt Euroopa erihuvidest ning et vältida korduvate tegevuste [...] rahastamist peavad iga-aastastes riiklikes tööprogrammides kirjeldatud meetmed ja neist lähtuvalt rakendatavad projektid kinni pidama veel vähemalt ühest kriteeriumist. Need on:

- (a) kas parimad elluviimismeedmed ja projektid või demonstratsioonimeetmed ja projektid nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ või nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ rakendamiseks; või
- (b) kas innovatiivsed meetmed ja projektid või demonstratsioonimeetmed ja projektid, mis seonduvad ühenduse keskkonnakaitseliste eesmärkidega, sealhulgas parimate tegutsemistehnikate, teadmiste või tehnoloogiate arendamine ja levitamine; või teadlikkuse suurendamise kampaaniad ja erikoolitused tulekahju ennetamistegevustega seotud isikutele; või
- (c) meetmed ja projektid, mis on vajalikud ühenduse laiahaardelise, kooskõlastatud, põhjaliku ja pikaajalise metsaseire ja keskkonnategevustega seonduvate eesmärkide arendamiseks ja rakendamiseks.’

Lisaks on ülimalt oluline artikkel 10, mis sätestab kaasrahastamise kvalifitseerumismid (vt allpool).

⁹ NB: Käesolevat Käsiraamatut ei tohiks kasutada asendusena määrustele, mis sisaldavad lõplikku teksti, mis sätestab fondide rakendamistingimused.

Teadustegevuse Seitsmes Raamprogramm (FP7)

Vastavalt komisjoni ettepanekule otsuse kohta, mis puudutab Euroopa ühenduse teadustegevuse seitsmendat raamprogrammi teadustöö, tehnoloogilise arengu ja demonstratsiooniga seonduvate tegevuste kohta (2007-2013) (KOM(2005) 119).

Eesmärgid

Teadustegevuse seitsmesraamprogramm (FP7) sätestab ühenduse prioriteedid ja tegevused teadustöö ja tehnoloogilise arengu vallas perioodiks 1. jaanuarist 2007 kuni 31. detsembrini 2013. FP7 eesmärgid on osaliselt suunatud Lissaboni agenda eesmärkide toetamiseks läbi ühenduse rahastatud teadustegevuste.

Teiste asjade hulgas toetab FP7 riikidevahelist teadustööd mitmetel teemadel, näit. keskkond (otsuse artikkel 2). FP7 all toodud peamised keskkonnateemad on 1) kliimaatiliste, ökoloogiliste, maa- ja ookeaniga seotud süsteemimuutuste ennetamine, 2) keskkonnasurve ja -riskide seireks, ennetustööks ja pehmendamiseks vajalikud vahendid ja tehnoloogiad, sealhulgas tervishoid ja 3) loodusliku ning inimloodud keskkonna kaitsmine.

Planeerimine

FP7 katab perioodi 1. jaanuarist 2007 kuni 31. detsembrini 2013. Projekti eelnõud algatatakse kutsudes teadlasi üles esitama projektitaotlusi teatud raamprogrammi teemal. Üleskutsed avalikustatakse Euroopa Liidu Teatajas ja lisainfot selle kohta saab [Europa.eu.int](http://europa.eu.int) ja [Cordis.lu](http://cordis.lu) veebilehekülgedelt¹⁰.

Tabel 16: Teadustegevuse seitsmenda raamprogrammi FP7 rakendamise võtmetähtajad

Tegevus	Tähtaeg
FP7 algab	2006 lõpp/ 2007 algus
Esimesed taotluskutsed FP7 alt ja esimeste FP7 projektide rakendamised	2007 aasta algusest
Jätkuvad taotluskutsed ja FP7 projektide läbiviimine	2007-2013
FP7 lõppeb	2013

¹⁰ http://europa.eu.int/comm/research/future/index_en.ÜFm ja <http://www.cordis.lu/fp7/>

Tabel 17: Teadustegevuse seitsmendas raamprogrammis FP7 sisalduvad võtmeartiklid seonduvalt Natura 2000¹¹.

Artikke I	Tekst
2(2) f	Koostöö: terve rea teadusliku uurimistööga seonduvate tegevuste toetamine, mis viiakse riikidevahelises koostöös järgnevatel teemadel läbi: Keskkond (sealhulgas kliimamuutus)
2(2) g	Koostöö: terve rea teadusliku uurimistööga seonduvate tegevuste toetamine, mis viiakse riikidevahelises koostöös järgnevatel teemadel läbi: transport (näit. maismaatranspordi keskkonnamõju vähendamine)

¹¹ NB: Käesolevat Käsiraamatut ei tohiks kasutada asendusena määrustele, mis sisaldavad lõplikku teksti, mis sätestab fondide rakendamistingimused.

6. NATURA 2000 TEGEVUSTE RAHASTAMISVÕIMALUSED

Allpool on toodud mitu suuremahulist hüpoteetilist looduskaitseprojekti, kus ühenduse fonde on võimalik kasutada kaitsetegevuse mitmekülgseks abistamiseks. Näidetes arutatud erimeetmed on lisatud alltoodud tabelitesse. Nende näidete najal seletatakse lahti viisid, kuidas on võimalik taotleda projektidele rahastust ning nii loodetakse näidata Euroopa looduskaitseprojektides osalejatele kui mitmekesised võimalused on saadaval läbi uue integreeritud lähenemise ning samas rõhutada vajadust aktiivselt otsida rahastust mitmetest allikatest.

Näide 1: Karude kaitsmine Natura 2000 aladel

Pruun karu (*Ursus arctos*) on kõige laialdasema levikuga karuliik maailmas. Pruunkarudel on massiivne pea, lühike nina, ümarad väikesed kõrvad, pisikesed silmad, lühike saba ja esiletungiva õlakühmuga toekas kere. Karud saavad järglasi aeglaselt ja on vastuvõtlikud inimfaktori poolt põhjustatud suremusele. Nad on segatoidulised ja vajavad suurt eluala, mis teeb nad vastuvõtlikuks maakasutusest tingitud muutusele. Euroopas on parimad karude elupaigad juba raietööde käigus hävinud. Karude säilinud võtmetähtsusega elupiirkondi ja liikumiskoridore peab piisavalt haldama ja kaitsma. Kuid pruunkaru ellujäämiseks ei ole oluline ainult allesjäänud elupaikade säilitamine. Liigi tuleviku jaoks on oluline pruunkaru populatsiooni teadlik majandamine. Vajalik on karude käitumise ja ökoloogia alase teadlikkuse tõstmine ja avalikkuse harimine karude levikualade läheduses. Talunikke peaks rõõvsaagi püüdmisest tuleneva konflikti vältimiseks julgustama kasutama tavapäraseid karjavalvamise meetodeid.

Tegevused, mida võib vaja olla “Karude kaitse Natura 2000 aladel” tegevuste jaoks nõuda [tegevuse number viitab järgneva tabeli asjakohase lehe numbrile]:

- Karude säilitamisega tegeleva personali koolitus [tegevused 3, 21]
- Karude elupaikade taastamine ja parendamine (näit. traditsiooniliste toiduviljade nagu viljapuud istutamine) [tegevused 13, 15]
- Karuisendite pikaajaline seire [tegevused 17, 19]
- Karupopulatsiooni loendamine [tegevus 2]
- Laiema avalikkuse harimine [tegevused 20, 21]
- Karusõbralike toodete arendamine ja müük [tegevused 15, 16]
- Karuprojekti alase koostöö tegemine naaberpiirkonnaga [tegevused 20]
- Infrastruktuurist tulenevate karude liikumiskoridoride takistuste leevendamine (haljastatud sillad, aluskäigud) [tegevus 13]
- Laialdane infokampaania karudesse sooviva suhtumise kujundamiseks [tegevus 20]
- Suhtekorraldustöö hindamine [tegevus 20]
- Lobbitöö ja infovahetus asjakohaste huvirühmadega [tegevus 20]
- Kaitsekorralduskavade arendamine ja/või uuendamine sidusrühmade kaasamisega [tegevused 5, 8]
- Kahjuennetamise nõuded (elektritarad, valvekoerad) [tegevused 15, 24]
- Karusõbraliku puhvertsooni loomine ümber ala (põllumajanduslikul maal) [tegevused 15, 16]
- Õpperadade ehitamine ja hooldamine alal [tegevused 22, 25]
- Küllastusteks vajaliku infrastruktuuri (külustuskeskus) ehitamine [tegevus 25]
- Liikidega seonduva infrastruktuuri ehitamine (taastustegevuseks vajalikud kinnihoidmisaedikud) [tegevus 24]
- Piirkonna riskiennetus (metsatulekahjude meetmed) [tegevus 18]

Kõnealuse projektiga seotud meetmed on märgitud sõnaga [karu] alltoodud tabelites.

Näide 2: Metsandus ja põllumajandus elatusallikatena Natura 2000 aladel

“Elatusallika” kinnistu alla kuuluvad mitmed põllumajanduslikud maad ühel pool jõge, mõnede okaspuusaludega pöögimets ja niiske, allikatega kaetud ala. Kunagise metsaistutamise käigus istutati puidukasvatamise struktuuriga ühevanused puid. Hiljem on mõned maalapid muudetud nii, et arendada välja mitmevanuseline mets. Teistel maatükkidel toimub kindla kvaliteediga puidutootmine, metsa ülejääke kasutatakse energiatootmiseks.

Üks maalappidest asub allikaid täis niiskel alal. Varasem okaspuumets on täielikult maha võetud ja tekkinud augud täidetud saadud puidujääkidega, et taastada algne niiskustase. Metsakasvatamiseks meetodiks on valitud loomulik taastumine ja kus see ei toimu piisavalt kiiresti, seal istutatakse tühimikesse kohandatud metsapuu liigid. Looduslikud taime- ja loomaliigid asustavad taas nii ala looduslikke kui poollooduslikke elupaiku. Sellist tüüpi kaitsekorraldust peetakse säästlikuks ning see toob kaasa biodiversiteedi kasvu kõikidel maalappidel ja teeb metsa jätkuvalt tulutoovaks.

Põldudel toimub saagikoristus igal aastal. Osad põldudest on toidutootmisele pühendatud ja teised toodavad rohumaadena loomasööta. Selliste põldude haldamine on kooskõlas põllumajanduslike ja keskkonnameetmetega ja sisaldab putukate kaitsetsoone.

Tegevused, mida võiks olla vaja “Metsandus ja põllumajandus elatusallikatena Natura 2000 aladel” tegevuste jaoks [tegevuse number viitab järgnevates tabelites toodud asjakohase lehe numbrile]:

1. Metsandus

- Muudetud istutamistehnika, teiste puuliikide kasutamine mitmetasemelise metsastruktuuri saavutamiseks [tegevus12]
- Vanade ja surnud puude säilitamine [tegevus 12]
- Elupaiku potentsiaalselt kahjustavate võõrliikide kontroll [tegevus 14]
- Erinevate puuliikide kasutamine (geneetiline mitmekesisus) [tegevus 12]
- Erineva vahega istutatud puud [tegevus 12]
- Äravoolu takistamine allikatega tsoonides [tegevus 12]
- Maalappide sanitaarsuse/vitaalsuse seire [tegevus 14]
- Personali koolitusprogramm [tegevus 21]
- Infrastruktuuri arendamine (ligipääsuteede ehitamine, tarade kasutamine jahiloomade eemalehoidmiseks jne.) [tegevus 25]

2. Põllumajandus

- Puhvertsoonide loomine põldude ümber [tegevus 12]
- Hiline niitmine, kogu heina koristamine [tegevus 12]
- Karjatamise ja niitmise vaheldamine samal alal [tegevus 12]
- Hekiviirgude mustri säilitamine maastikul, mis pakub varju ka karjale [tegevus 12]

3. Informatsioon ja kommunikatsioon

- Avalikkusele ja uurimiskeskustega koostööd tegevate koolidele suunatud kommunikatsiooni- ja infokampaaniad [tegevus 20, 21]
- Viitetulpade ja teadetetahvlite paidaldamine [tegevus 22]
- Avalikuks kasutamiseks mõeldud infrastruktuuri loomine (näited: kohalike toodete, eksponeerimise ruumid, aiad jne) [tegevus 22]

Käesoleva projektiga seonduvad meetmed on märgitud järgnevates tabelites [põllumajandus/metsandus].

Näide 3: Säätlik jõe kaitsekorraldus Natura 2000 aladel, sealhulgas saarma elukohtade säilitamine turismitegevuste kaudu

Hüpoteetiline Sinijõgi on üks Euroopa ilusamaid jõgesid. Osa jõealadest on märgitud Natura 2000 aladena, kuna sisaldavad loodusdirektiivis mainitud elupaiku ja liike. Näiteks kruusaribal asub saarma elupaik ning jõega ühenduses olevates mägijärvedes elab palju kiile. Jõe kaldal meeldib mängida lastel, kuna seal on palju avastada. Kuna piirkond paistab silma rikkaliku loodusega ja pakub erinevaid vabaaja viitmise võimalusi nagu matkamine, jalgrattasõit, parvetamine ja loodusvaatlus, on piirkonnas arenemas ka turism. Tänu ülemjooksule ehitatud tammidele on jõe voolu kiirendatud ja jõgi muutub aeglaselt sügavamaks. See on põhjustanud probleeme jõega seotud elupaikadele. Paljud mägijärved on kuivanud ja jõgi on kiirevoolulisem ja vähemate kõrvalharudega. See on suurendanud ka külastuskoormuse vähendamise vajadust. Jõesäng voolab läbi kahe liikmesriigi territooriumi.

Tegevused, mida võiks olla vaja “Säätlik jõe kaitsekorraldus Natura 2000 aladel, sealhulgas saarma elukohtade säilitamine turismitegevuste kaudu” tegevuste jaoks: [tegevuse number viitab järgnevates tabelites toodud asjakohase lehe numbrile]

- Kohalike elanike teavitamine jõe taastustööde positiivsetest külgedest [tegevus 20]
- Tammide lammutamine ja eemaldamine [tegevus 12]
- Maaost jõe taastamise eesmärgil [tegevus 23]
- Kalatreppide paigaldamine [tegevus 24]
- Külastuskeskuse ehitamine [tegevus 25]
- Jõeäärse grillimisplatsi ehitamine turistidele (seadusevastaste lõkkeplatside vältimiseks) [tegevus 22]
- Turistidele suunatud infolehtede koostamine [tegevused 3, 20]
- Jõeäärse jalgrattaraja ehitamine [tegevus 22]
- Kiilide ja ritsikate populatsiooni seire [tegevus 17]
- Endeemsete vähkide sissetoomine [tegevus 13]
- Üleujutatavate metsade liigilise koosseisu vajalikult muutmine [tegevus 12]

Käesoleva projektiga seonduvad meetmed on märgitud järgnevates tabelites [jõgi].

Näide 4: Pringli kaitseprojekt

Pringel (*Phocoena phocoena*) kuulub maailma kõige pisemate mereimetajate hulka kasvades keskmiselt vaid 1,55 meetri pikkuseks ja 55 kilogrammi raskuseks. Pringlid elavad tavaliselt rannikuvetes ja nende inglisekeelne nimi *harbor porpoise* tuleneb sellest, et neid nähakse tihti lahtedes, suudmealadel ja sadamates. Pringli populatsioone ähvardab kalandustööstuse kõrvalmõjuna tekkinud pringlite hukkumine. Samuti ka keemiline- ja mürareostus, laevaliiklus. Pringlitega seonduvate võtmeteemade kohta on vaja rohkem infot ja nende määratletud eluallasid peab vastavalt haldama ja kaitsma. Kalameeste seas peaks edendama selliste kalastusvahendite arendamist ja kasutamist, mis minimaliseerib pringlite kaaspüüki. On vajalik paigaldada ka aktiivsed kajasignaali andurid, mis peletavad pringleid võrkudest eemale.

Tegevused, mida võiks olla vaja “Pringli kaitseprojekt” tegevuste jaoks: [tegevuse number viitab järgnevates tabelites toodud asjakohase lehe numbrile]:

- Pringlite (*Phocoena phocoena*) jaoks oluliste eluallasde tuvastamine [tegevus 2]
- Pringlite käitumise ja paiknemise kohta andmete kogumine [tegevus 13]
- Pringlite pikaajaline seire [tegevus 17]
- Kaaspüüki minimaliseerivate püügivahendite arendamine ja kasutamine (kalamehed ja teadlased) [tegevus 4, 13]
- Veekvaliteedi parandamine, näit reostuskontroll [tegevus 12]
- Pringlite toiduallikate (kalad ja peajalgseid) kaitsmise ja haldamise korraldamine [tegevus 12]
- Pringli kaitsmises osaleva personali koolitamine [tegevused 13, 21]
- Pringlitega seonduva koostöövõrgustiku loomine naaberpiirkondadega [tegevus 7]
- Sidusgruppide harimine ja teavitamine, näit kalamehed, ranna/piirivalve [tegevused 3, 20]
- Informatsioon laiemale avalikkusele teadlikkuse suurendamiseks pringlite kohta [tegevused 3, 20]
- Külastuskeskuse ehitamine [tegevus25]

Käesoleva projektiga seonduvad meetmed on märgitud järgnevates tabelites [pringel].

Näide 5: Kuivade rohumaade majandamine Natura 2000 aladel

“Lillerikkus” on hüüdlause, mida kasutatakse mägise Lillemäe nimelise Natura 2000 ala kohta. Kohalikud talunikud harivad maad traditsioonilisel ja säästlikul viisil. Suurem osa rohumaast on väga kuiv ja kehva tootlikkusega. Osa sellest niidetakse vaid kord aastas. Mõnedel rohumaad osadel karjatatakse kitsi. Kitsepiim on rohumaad kõrge kvaliteedi tõttu hea, kuid selle müümiseks puudub kohalik nõudlus. Mõned aastad tagasi otsustasid talunikud ala niiskematesse osadesse puid istutada. Mõned neist ei kasvanud väga hästi, kuid paljud looduslike liikidega puuistandused kasvasid hästi ja talunikud kasutavad saadud puitu kütte- ning ehitusmaterjalina. Noori talunikke on raske veenda sellise traditsioonilise maakasutuse ja metsanduse jätkamise mõttekuses. Mõned neist tahavad viinamarju kasvatama hakata ja osad on talupidamise üldse lõpetanud. Mõned talunikud peavad vaid poole kohaga talu ja mõned kuivad rohumaad osad on sööti jäetud ning seal kasvavad põõsad ja puud. Seetõttu on piirkonnast kadunud mõned liblikaliigid, kes vajavad elupaigaks kuiva, ilma puude ja põõsasteta rohumaad.

Tegevused, mida võib vaja olla “Kuivade rohumaade majandamine Natura 2000 alal” tegevuste jaoks: [tegevuse number viitab järgnevates tabelites toodud asjakohase lehe numbrile]:

- Kaitsekorralduskava loomine kuiva rohumaad jaoks [tegevus 5]
- Kitsede ostmine karjatamiseks [tegevus 13]
- Kitsede ühise talli ehitamine [tegevus 12]
- Puittara ehitamine kuiva rohumaad jaoks [tegevus 12]
- Rohumaad karjatamata alade mootorniidukiga puhastamine üks kord aastas [tegevus 13]
- Talunikele mootorniiduki ostmine [tegevus 12]
- Hooldamata kuivadel rohumaadel olevate põõsaste maha lõikamine [tegevus 12]
- Kohalike metsade säästliku majandamise initsiatiiv [tegevus 13]
- Väikeste infrastruktuuride arendamine (sõiduteed) metsades ja rohumaal [tegevus 10]
- “Kuivade rohualade haldamise” alase konverentsi korraldamine [tegevus 7]
- Kohalike talunike toodetele mõeldud logo ja hüüdlause arendamine (näit. kitsepiima turustamiseks) [tegevus 20]
- Natura 2000 ala juhile korraldatav koolitus [tegevus 21]
- Vallakeskuse kohalike toodete näitusesaali loomine [tegevus 20]

Käesoleva projektiga seonduvad meetmed on märgitud järgnevates tabelites [lilled].

Näide 6: Jõe majandamine Natura 2000 aladel põllumajanduse, kalakasvatuse ja turismitegevustega

Jõgi voolab läbi ala, mida iseloomustavad rikkalikud põllumaad, viljapuuaiad, okas- ja segametsad, kalafarmid ja turismialad. Jõe lähedal asuv linn paikab osa oma reoveest jõkke. Veetöötlemisprojektid on käimas. 20 km pikkuste vahedega on jõekaldale paigaldatud kivirajad ja märgistatud alad, mida kasutavad rändavad veeliigid. Nende alade läheduses toimuvad tööstuslikud ja põllumajanduslikud tegevused on reguleeritud ja avalik ligipääs sinna piiratud. Tundlikud alad, mida kasutavad kaitsealused liigid, on märgistatud kiviradadega (toitumis-, puhkamis- ja paaritumisalad). Jõe ja jõekallastele omase flora ja fauna seire toimub koostöös uuringukeskustega, kalastus-, paadi- ja maaomanike organisatsioonidega. Et vältida erosiooni ja selle tagajärgi jõe kvaliteedile istutavad külgnevate maakruntide omanikud puid ja põõsaid. Osa jõest hõlmab kalakasvatustiike.

Tegevused, mida võib vaja olla “Jõe majandamine Natura 2000 aladel põllumajanduse, kalakasvatuse ja turismitegevustega” tegevuste jaoks: [tegevuse number viitab järgnevates tabelites toodud asjakohase lehe numbrile]:

- Linnaplaneerimine, reovee taaskasutamise projekt [tegevused 12, 25]
- Kiviradade seire ja haldustööd [tegevused 12, 13, 14]
- Jõe flora ja fauna kaitsekorraldus ja seire [tegevused 12, 13, 14]
- Lepingute sõlmimine jõe naabruses paiknevate maa omanikega [tegevus 12]
- Kaldaid kaitsvate tarade ehitamine, eriti astumiskivide läheduses [tegevus 12]
- Kalafarmi ja jõe keskkonnasõbraliku haldamise alased koolitused töötajatele [tegevus 20]
- Kohalike elanike harimine ja koostöö haridusasutustega [tegevused 3, 21]
- Linnakohtumised, konverentsid sidusgruppidele [tegevus 20]
- Kalastuseks ja paadisõiduks vajalik infrastruktuur, sealhulgas invaliididele [tegevus 22]
- Häiresüsteemid nakkushaiguste või veega seonduvate probleemide vastu [tegevus 17]
- Kalastus/loodustemaatilised puhkuspaketid [tegevus 20]
- Infrastruktuur turistidele (näit. maabumissillad, rajad) [tegevus 22]

Käesoleva projektiga seonduvad meetmed on märgitud järgnevates tabelites [põllumajandus-akva].

TEGEVUS 1: ALADE EELVALIKU ADMINISTREERIMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtgrupid	Maatüübid	Ala piirangud	Märkmed/muud piirangud	Näited
EAFRD						
puudub						
EKF						
puudub						

LIFE+						
3	Kvalifitseerumise kriteeriumid	kõikvõimalikud	Kõikvõimalikud	Puuduvad	Tavaliselt ei kvalifitseeru, kuna peab liitumishetkeks olema lõpetatud olema, erandiks merealad.	
FP7						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkmed/muud piirangud	Näited
ERDF				
puudub				
ESF				
puudub				
ÜF				
puudub				

TEGEVUS 1: ALADE EELVALIKU ADMINISTREERIMINE

TEGEVUS 2: ALADE MÄÄRATLEMISEKS VAJALIKUD TEADUSLIKUD UURIMUSED/SEIRE
TEGEVUS 2: ALADE MÄÄRATLEMISEKS VAJALIKUD UURINGUD/SEIRE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
52(d)	Oskuste omandamis- ja arendamismeede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalik arengustrateegia	Kõik-võimalikud	Maatüübist mitteolenevad meetmed		Viidake artiklile 59. Artikli 52 lõikes viidatud toetus hõlmab: (a) asjakohase ala uuringuid; (b) meetmeid ala ja kohaliku arengustrateegia kohta info saamiseks; [...]	
63	LEADER	Kõik-võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud alad	Puudub	Viidake artiklitele 61-65.	Kohaliku arengustrateegia raames on kohalike töögruppide tasandil võimalik kasutada riigi/erasektori koostööd loendite alase uurimistöö tegemiseks alade kohta, võib sisaldada liigiloendust, lubada kohalike oskuste arengut ja aidata kaasa asjakohase ala ökoturismi võimalustele tulevikus [karu].
EKF						
34(j)	Teadlaste ja kalandussektori osalejate vahelise partnerlussidemete edendamine;	kalamehed, teised	ranniku, mere, siseveed, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: rakendamine peab toimuma osalejate endi või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud asutuste nimel tegutsevate asutuste aktiivsel toetusel ...	Kalameeste ja teadlaste vahelist koostööd saab kasutada merealaste uurimistööde tegemiseks. Kalameeste poolt kogutud andmeid saab kasutada abimaterjalina olukorra hindamisel. Kalandusandmed saab lisada alade seireinfo hulka. [pringel]
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	Kõik-võimalikud	Kõik-võimalikud	Puudub	Üldiselt ei kvalifitseeru, kuna peavad olema lõpetatud ühinemiskuupäevaks, erand merealadele.	
FP7						
2(2)(f)	Eesmärgid ja tegevused: Keskkond (sealhulgas kliimamuutus)	Kõik-võimalikud	Kõik-võimalikud	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö – viidake lisainformatsiooni saamiseks keskkonnateemal Lisale 1.	Võib rahastada riikidevahelist sarnaseid alasid võrdlevat uurimust. Kogutud informatsiooni saab kasutada prioriteetade tuvastamiseks. Uurimistöö võib tulemuseks anda parema alade tuvastamise meetodi (näit kandidaatriikides).

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF				
Puudub				
ESF				
Puudub				
ÜF				
Puudub				

TEGEVUS 3: EELINFO JA TEAVITUSMATERJALIDE ETTEVALMISTAMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
20(a)(i)	erialane koolitus ja informatiivsed tegevused, sealhulgas teadusalaste teadmiste ja innovatiivsete tehnoloogiate levitamine põllumajanduse, toidutööstuse ja metsanduse sektorite inimeste hulgas	talunikud, metsnikud	maatüübist mitteolenev meede	Puuduvad	Artikkel 21: Toetus ei laiene kursustele, mis on osa tavapärasest põllumajandusliku või metsandusliku hariduse programmidest või süsteemidest kesk- või kõrghariduse tasemel.	Talunikele ja metsnikele mõeldud koolitusmaterjalide koostamine, mis kirjeldavad karusõbralikke põllumajanduslikke ja metsanduslikke meetodeid [karu].
52(a)(iii)	turismitegevuste edendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puuduvad	Viidake artiklile 55.	Esmase voldikute seeria koostamine alade kohta, mis on suunatud loodusturistidele ja mis toovad välja erinevad Natura alad või riiklikud või piirkondlikud võrgustikud. [jõgi]
52(c)	Kolmanda telje all kaetud aladel tegutsevad majandusettevõtjate koolitusosalased ja informatiivsed meetmed.	kõik võimalikud	Maatüübist mitteolenev meede	Puuduvad	Viidake Art 58.	Koolitus eraettevõtjatest reisijuhtidele kaitsealade kohaste teadmiste ja teadlikkuse suurendamiseks ning turismitalupidajate informeerimiseks.
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi kaitsmine ja edendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puuduvad	Viidake artiklile 57.	Looduspärandi ja Natura 2000 aladega seotud traditsiooniliste maakasutusega seotud näituste korraldamine. Kutsealane täiendkoolitus kaitsealade juhtidele kultuurmaastike/traditsioonilise maakasutuse väärtuste kohta.
52(d)	oskuste omandamise ja edendamise meede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalikku arengustrateegiat	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puuduvad	Viidake artiklitele 59.	Koolitusmaterjalide koostamine Natura 2000 kasuliku mõju, Natura 2000 potentsiaalse mõju kohta kohalikule arengule – võib hõlmata nii kohaliku arengustrateegia eest vastutavat personali kui laiemat või piirkondlikku osalejate võrgustikku, kes on seotud riigi-erasektori partnerlussuhete arendamisega kohalikul tasemel.
63	LEADER	Kõik-võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maa-piirkonnad	Peab olema kindla piiritletud subregionaalse maapiirkonna osa vastavalt kohalikule arengu strateegiale.	Viidake artiklitele 61-65.	Piirkonnapõhiste kohalike arengustrateegiate arendamine, mis on sotsiaalmajanduslike huvide kõrval kooskõlas ka Natura 2000 huvidega, eesmärgiga edendada asjakohaseid LEADER projekte, mis toodavad maapiirkondade suutlikkuse suurendamise alaseid materjale, näit. ökoturismi võimaluste arendamine.

TEGEVUS 3: EELEINFO JA TEAVITUSTERJALIDE ETTEVALMISTAMINE

EKF						
26(1)(a)	tegevuste mitmekesistamine eesmärgiga tõsta kalameeste lisatööhõivevõimalusi ;	Kalamehed	maatüüdist mitteolenev meede	Puuduvad	Puuduvad	Mere- ja rannikupiirkondade ökoturismi arengut kergendava info tootmine, näit. kalameeste koolitamine kohalike liikide seire asjus.
26(1)(c)	Ümberõppe skeemid merekalanduse väliste ametite jaoks;	Kalamehed	maatüüdist mitteolenev meede	Puuduvad	Puuduvad	Merealade ja -liikidega seonduva koolitusinfo tootmine, eesmärgiga aidata kaasa ökoturismialastele tegevuste arengule piirkonnas; koolitusskeemid Natura 2000 poolt mõjutatud kalameeste kalatööstusest väljumise toetamiseks.
34(i)	erialaste oskuste täiendamine või uute koolitusmeetodite ja -töövahendite arendamine;	Kalamehed, teised	maatüüdist mitteolenev meede	Puuduvad	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud asjaosaliste enda või liikmesriikide poolt tunnustatud tootjate või teiste organisatsioonide esindajate aktiivsel toetusel	Uue koolitusinfo arendamine kalameeste jaoks seonduvalt Natura 2000 alade kaitsekorraldusega kooskõlas olevate kalastusmeetoditega, näiteks vähene keskkonnamõju või alternatiivne varustus. [pringel]
41(1)(b)	majandustegevuste ümberstruktureerimine ja -suunamine, eriti läbi ökoturismi edendamise, eeldusel, et need tegevused ei too kaasa kalastuskoormuse suurenemist;	Kalandus-tööstuse või muu asjakohase sektori töölisel	maatüüdist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Lisainfo saamiseks aladele esitatavate nõuete ning kasusaajate kohta vaata artikli 40 lõikeid 3, 4 ja artikli 41 lõiget 4.	Koolitus- ja infomaterjalide tootmine, mis seonduvad Natura 2000 võimaliku mõjuga majanduslikele tegevustele mere ja ranniku kontekstis – seminaride organiseerimine ökoturismialasest lisategevusest huvitatud kalameestele.
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	Kalandus-tööstuse või muu asjakohase sektori töölisel	maatüüdist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Lisainfo saamiseks aladele esitatavate nõuete ning kasusaajate kohta vaata artikli 40 lõikeid 3, 4 ja artikli 41 lõiget 4.	
41(1)(i)	oskuste omandamine ja kohalikku arengustrateegia ettevalmistamise ja rakendamise kergendamine.	riiklikud haldus-organid, VKE-d, muud	maatüüdist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Lisainfo saamiseks aladele esitatavate nõuete ning kasusaajate kohta vaata artikli 40 lõikeid 3, 4 ja artikli 41 lõiget 4.	Koolitusmaterjalide tootmine Natura 2000 jaoks (mere ja ranniku kontekstis), Natura potentsiaalne mõju kohalikule arengule – võib hõlmata piirkondliku või laiema kohalikus arengus osalejate võrgustiku arendamist.

LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	Kõikvõimalikud	Kõikvõimalikud	Puuduvad	Üldiselt ei kvalifitseeru, erand merealadele.	
FP7	puudub					

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF¹²				
4(3)	Piirkondlike majandusstruktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, sealhulgas biodiversiteedi edendamine ja looduskaitse	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: majanduslik mitmekesistamine/moderniseerimine (näit suutlikkuse arendamine)	Laiemas (näiteks) ökotursimi projektis, võib rahastada esmaste reklaammaterjalide avaldamist.
4(5)	Turism , sealhulgas looduslike ja kultuurivarade edendamine säästliku turismi arengu potentsiaalina, kultuuripärandi kaitse ja edendamine majandustegevuse toetamisel, toetus turismiteenuste pakkumise parandamisele uute kõrgema lisandväärtusega teenuste kaudu	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: turismi arendamine/edendamine	Võib rahastada turistidele suunatud infoallikate, näit voldikud, kaardid, arendamist.
4(8)	Hariduslikud investeeringud, mis aitavad kaasa asjakohaste piirkondade atraktiivsuse ja elukvaliteedi parendamisele	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Natura 2000 aladega seonduvate hariduslike materjalide koostamine, mida kasutatakse kohalikes koolides osana laiemast hariduslikust initsiatiivist. [pringel, põllumajandus-akva]
4(10)	Otsene toetus investeeringutele VKEdesse, mis aitavad kaasa töökohtade loomisele ja säilitamisele	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: töökohtade loomine (näit turism)	Turismiga seonduvate VKEde jaoks- infoallikate loomine.
6(1)a	Ettevõtlus ja eriti VKE-de arengu, turismi, kultuuri ja riikidevahelise kaubanduse julgustamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: töökohtade loomine (näit turism)	Riikidevaheliste projektide jaoks saab fondi kasutada Natura turismialade laiema võrgustiku kohta info loomiseks, Naturaga seonduvate toodete müügiks jne.
6(1)b	Riikidevaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste piirkondliku jätkusuutliku arengustrateegiatega, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: tööhõive initsiatiivide ja koolituse arendamine	Võib sisaldada infot jõesängide hooldamise, rannikualade ja /või märgalade kohta, kuna need on riikidevahelise juhtimise puhul eriti vajalikud.
6(2)a	Merepiirkondade kahepoolne koostöö läbi võrgustike ja tegevuste rahastamise, mis toovad kaasa integreeritud piirkondlikku arengu, järgnevatel aladel: veemajandus, selge rahvusvahelise dimensiooniga, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõe/märgala/mere/rannikualadega	Võib toetada ametiasutuste jaoks suutlikkuse arendamise ja võrgustike loomise materjalide tootmist – kogemuste jagamine, 'vanade' riikide poolne 'uute' riikide juhendamine, piirkondlike kaitsekorraldusvõrgustike arendamine.
6(3)	Natura 2000 või biodiversiteedile keskendunud võrgustike loomise ja kogemuste vahetamise edendamine piirkondlike ja kohalike ametiasutuste vahel, sealhulgas koostöövõrgustike programmid; teadustööd sisaldavad tegevused, andmete kogumine, ja ühenduses toimuvate trendide jälgimine ja analüüs.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		
ESF				
3(1)aii	Tööliste ja ettevõtete kohanemisvõime pidev suurendamine, näit. tööliste jaoks mõeldud konkreetsete tööhõive-, koolituse ja toetusteenuste arendamine firmade ja sektori ümberstruktureerimise kontekstis.		Kontekst: Töökohade loomine (näit. sektori ümberstruktureerimise korral)	Võib kasutada töökohtade loomise projektide kontekstis eesmärgiga arendada õppematerjale Natura aladel või sellega seotud ettevõtetes tööle hakkavate inimeste jaoks.

¹² ERDF rahastamine on suunatud produktiivsetele investeeringutele (näit. infrastruktuur). Seega peavad Natura 2000/Natura aladega seotud tegevused olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt hea poliitika- ja programmikavandamisega , seire ja hindamisega läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, toetuse asjakohaste avalik-õiguslike ning eraõiguslike asutuste osakondadevahelisele koordineerimisele ja dialoogile	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võivad olla võimalused luua ametiasutuste suutlikuse ja võrgustike arendamise materjale – kogemuste jagamine, 'vanade' riikide poolne 'uute' riikide juhendamine, kohalike alade kaitsekorralduskavade võrgustike arendamine. Võimalused kõrgel strateegisel ja rakenduslikul tasemel.
3(2)bii	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt poliitika- ja programmide rakendamisega	Ühtlustamisele kuuluvad alad		
ÜF				
puudub				

TEGEVUS 4: PILOOTPROJEKTID

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maa-piirkonnad	Puudub	Viidake artiklitele 61-65.	Ühenduse katseline sekkumine looduskaitse, haridusskeemi, turismiarendamise skeemi või Natura ala ümbritsevate alade arendamisse. Peab olema integreeritud kohaliku arengustrateegiasse.
EKF						
26(1)(a)	tegevuste mitmekesistamine eesmärgiga arendada kalameeste lisatöövõimalusi;	Kalamehed	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Puudub	
26(1)(c)	ümberõppeskeemid väljaspool merekalapüüki töötamiseks;	Kalamehed	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Puudub	Pilootskeem kalameeste korraldatud ökoturismi arengu edendamiseks, sealhulgas mõningane ümberõpe klienditeeninduse vallas ja väikeettevõtte juhtimises, ja kalastuskoormuse vähendamiseks ja säästlikumaks ressurside majandamiseks.
34(a)	aitavad säästlikult kaasa loodusvarade paremale majandamisele ja säilitamisele;	Kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud asjaosaliste enda või liikmesriikide poolt tunnustatud tootjate või teiste organisatsioonide esindajate aktiivsel toetusel...	
34(b)	selektiivsete kalastusmeetodite või vahendite edendamine ja kaaspüügi vähendamine;	Kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud asjaosaliste enda või liikmesriikide poolt tunnustatud tootjate või teiste organisatsioonide esindajate aktiivsel toetusel.	Pilootprojekt hindamaks uute keskkonnasõbralike kalastusvahendite mõju ja sobivust Natura 2000 aladel kasutamiseks. [pringel]
34(c)	merepõhja kaotatud kalastusvarustuse eemaldamine kalade hukkumise vähendamiseks;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud asjaosaliste enda või liikmesriikide poolt tunnustatud tootjate või teiste organisatsioonide esindajate aktiivsel toetusel...	Pilootprojekt uurimaks kalastusvarustuse merepõhjust eemaldamise teostatavust Natura 2000 aladel.
34(g)	kalakasvatuste arendamine, ümberstruktureerimine ja parendamine;	Kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud asjaosaliste enda või liikmesriikide poolt tunnustatud tootjate või teiste organisatsioonide esindajate aktiivsel toetusel...	Keskkonnasõbralike kalakasvatuste piloottehnikad
34(i)	tööskestuste arendamine, või uute koolitusmeetodite ja tööriistade arendamine;	Kalamehed, muud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud asjaosaliste enda või liikmesriikide poolt tunnustatud tootjate või teiste organisatsioonide esindajate aktiivsel toetusel...	Katselised koolitusskeemid Natura 2000 alade kalameestele, toetused kogukondadele, ja sealhulgas turismivõimalused.
34(j)	koostöö edendamine teadlaste ja kalatööstuses osalejate vahel;	Kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud asjaosaliste enda või liikmesriikide poolt tunnustatud tootjate või teiste organisatsioonide esindajate aktiivsel toetusel.	Pilootskeem toetamaks kalameeste ja teadlaste vahelist koostööd, näiteks andmekogumise ja analüüsiprojektide edendamine, mis võivad kogukonnale ja Natura 2000 alade juhtimisele kasu tuua.

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EKF						
38(2)(b)	Pilootprojektid: võimaldavad katsetada kaitsekorralduskavasid ja püügikoormuse määramiskavasid, sealhulgas vajaduse korral kalandusvabade tsoonide loomine, eesmärgiga hinnata katselise kalavarude täiendamise bioloogilisi ja rahalisi tagajärgi	Kalamehed, muud, VKE-d	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	38(1) 38(1) Pilootprojektid peavad olema läbiviidud majandusliku ettevõtja, tunnustatud kaubandusliidu või muu kompetentse, liikmesriigi poolt koostöös teadusliku või tehnilise organiga määratud asutuse poolt.	Projekt kalavarude hindamiseks erinevate režiimide ajal Natura 2000 aladel ja väljaspool.
38(2)(c)	Pilootprojektid: kalastusvahendite selektiivsuse parendamise, kaaspüügi ja praakkala vähendamise, või keskkonnamõju pehmendamise (eriti merepõhjale) meetmete arendamine ja katsetamine	Kalamehed, muud, VKE-d	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	38(1) Pilootprojektid peavad olema läbiviidud majandusliku ettevõtja, tunnustatud kaubandusliidu või muu kompetentse, liikmesriigi poolt koostöös teadusliku või tehnilise organiga määratud asutuse poolt.	Pilootprojekt hindamakas keskkonnasõbralike kalastusvahendite mõju kaaspüügile ja sobivust Natura 2000 aladel kasutamiseks.
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	Kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölisid	maatüübigi mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõuete kohta lisainfo saamiseks Viidake artikli 40 lõigetele 3,4 ja artikli 41 lõikele 4.	Pilootskeem kalameeste korraldatud ökoturismi edenamiseks, sealhulgas mõningane ümberõpe klienditeeninduse ja väikeettevõtte juhtimise alal, ja/või Natura ala juhtimises.
LIFE+						
puudub						
FP7						
2(2)f	Keskkond, näit. kliimamuutus, saaste ja riskid; looduslike ja inimtekitatud ressurside kaitsmine ja jätkusuutlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitsmine ja kaitsekorraldus); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	Kõikvõimalikud	maatüübigi mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst:uuringud	Uurimistöö projektid uute juhtimismeetmete proovimiseks, näiteks rohumaade majandamise režiimide võrdlemine, et selgitada välja, milline neist loob kõige paremad tingimused kohalike liblika- ja koiliikide jaoks Euroopas.

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
2(2)g	Teema: transport (näiteks maismaa transpordi keskkonnamõju vähendamine)	kõik võimalikud	maatüübilt mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö transpordi infrastruktuuri kohandamise/parendamise kohta, eesmärgiga pehmendada selle mõju Natura aladele	Uurimistöö väikese keskkonnamõjuga transpordi infrastruktuuride kohta, näiteks roomajate aluskäikude efektiivsus.

TEGEVUS 4: PILOOTPROJEKTID

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF ¹³				
4(3)	Moderniseerimise ja regionaalsete majandus-struktuuride mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Saastatud alade taastamise katseprogramm eesmärgiga luua elupaikade kõrval ka äriühendeid – näiteks uute metsaalade istutamine/märgalade arendamine/ Natura 2000 naaberladel asuvate elupaikade ja liikide parendamisega seotud veemajandus.
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja likvideerimisega seotud plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: riskijuhtimiskavade ja meetmete arendamine	Piloodina elupaikade taastamine väikese tulekahju riskifaktoriga puude istutamise teel (suured alad); või märgalade, suudmealade või rannikuliikide taastamine eesmärgiga vähendada üleujutuse ja erosiooniriski. Peaks olema integreeritud laiemasse projektikonteksti.
4(7)	Energia: sealhulgas üleeuroopalised võrgustikud, mis aitavad kaasa integreeritud keskkonnakaalutlustele , energeetika efektiivsuse suurendamisele ja taastuenergia arengule	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: taastuenergia	Võib rahastada luhtade taastamise ja nende hüdroelektrienergia tootmise eesmärgil majandamise teostatavuse uuringute pilootprojekti, või väikesemahulise biomassi tehaste potentsiaali uurimist looduskaitsealadel. Regionaalsete taastuenergiakavade kontekstis.
4(8)	Hariduslikud investeeringud , mis toetavad alade atraktiivsuse suurendamist ja elukvaliteedi parandamist	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: laiem hariduslik raamistik	Keskkonnateadlikkuse ja elukvaliteediparandamisega seotud hariduslike programmide arendamine ja katsetamine.
5(2)b	Prioriteet: Keskkond ja riskiennetus: energeetika efektiivsuse ja taastuenergia tootmise edendamine	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: taastuenergia	Võib rahastada luhtade taastamise ja luhtade hüdroelektrienergia tootmise eesmärgil majandamise teostatavuse uuringute pilootprojekti, või väikesemahulise biomassi tehaste potentsiaali uurimist looduskaitsealadel. Regionaalsete taastuenergiakavade kontekstis.
5(2)d	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja likvideerimisega seotud plaanide arendamine	Regionaalne konkurentsivõime ja tööhõive eesmärgid	Kontekst: riskijuhtimise kavade ja meetmete arendamine	Pilootne elupaikade taastamine väikese tulekahju riskifaktoriga puude istutamise teel (suured alad); või märgalade, suudmealade või rannikuliikide taastamine eesmärgiga vähendada üleujutuse ja erosiooniriski. Peaks olema integreeritud laiemasse projektikonteksti.
6(1)a	Ettevõtluse edendamine ja eriti VKE-de, turismi, kultuuri ja riikidevahelise kaubanduse arendamine	Euroopa territoriaalne koostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: töökohtade loomine (näit. Turism)	Pilootsed ökoturismi võrgustikud, sealhulgas riikidevaheline Natura 2000 alasid puudutav koostöö.
6(1)b	Riikidevaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste strateegiatega säästlikuks territoriaalarenguks, eriti: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalne koostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		Katselised töökohti loovad skeemid Natura 2000 aladel, piirkonnas keskkonnasäästlike töövõimaluste loomise kontekstis.

¹³ ERDF rahastamine on suunatud produktiivsetele investeeringutele (näit. infrastruktuur). Seega peavad Natura aladega seotud tegevused olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
6(1) lõpp	Lisaks sellele riikidevaheliste tööturgude integratsiooni, kohalike tööhõive initsiatiivide, võrdsete võimaluste, koolitusliku ja sotsiaalse hõlmatus ja arendustegevuse jaoks vajaliku inimressursi ja vahendite jagamise toetamine.	Euroopa territoriaalne koostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		Katseline riikidevaheline loodusega seotud professionaalide tööturu arendamine, eesmärgiga kergendada oskusteabe ja ressursivahetust. Säästliku ja keskkonnasõbraliku tööhõive üleüldise arengu kontekstis.
6(2)a	Kahepoolne koostöö merepiirkondade vahel, läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seondult järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajanduse, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade ja märgalade veeteenuste kaitse ja majandamine	Euroopa territoriaalne koostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Pilootprojekt jõesängi keskkonnasõbralikuks majandamiseks, sealhulgas Natura 2000 alade majandamine. Võib hõlmata Natura alade ökosüsteemi teenuste kaalutlemist ja sellistest teenustest tulenevate hüvede piisavaks tunnustamiseks vajalike katseliseid majanduslike vahendeid.
6(3)	Piirkondlike ja kohalike ametiasutuste vaheliste biodiversiteeti ja Natura 2000 puudutavate võrgustike ja kogemuste jagamise edendamine, sealhulgas koostöövõrgustike programmid; uuringuid, andmete kogumist ja ühenduses toimuvate arengutrendide jälgimist ja analüüsi hõlmavad tegevused .	Euroopa territoriaalne koostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		Pilootprogramm Natura 2000 juhtimisega seotud ametiasutuste koolitamiseks ja oskuste jagamiseks.
9	Maapiirkondade ja kalandusest sõltuvate piirkondade majanduslik mitmekesistamine, sealhulgas: uute majanduslike tegevuste arendamine väljaspool põllumajandus- ja kalandus-sektoreid; turismi ja maapiirkondadega seotud hüvede arendamine	Ainult maapiirkonnad ja kalatööstusest sõltuvad piirkonnad.	Kontekst: majanduslik mitmekesistamine	Katselised ökoturismi initsiatiivid, sealhulgas endiste kalameeste poolt korraldatud koorikloomade ja merelindude vaatlusturismi initsiatiiv.
10	Investeeringute rahastamine, mis on suunatud ligipääsu suurendamisele, kultuuripärandiga seotud majandustegevuste edendamisele ja arendamisele, loodusvarade säästlikule kasutamisele ja turismisektori stimuleerimisele.	Ainult looduslike piirangutega alad.		Katseline ökoturismi initsiatiiv, sealhulgas loodusliku- ja kultuuripärandi kirjeldamine, ja ligipääsu parandamine, näiteks uute keskkonnatundlike rannikualade jalg- või jalgratta teede ehitamine läbi pärandalade, sealhulgas Natura 2000 alad ja looduslike piirangutega külastusalad.
ESF				
puudub				
ÜF¹⁴				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamise, mis jäävad vastavalt keskkonnapolitiikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib suuremate arenguprojektide kõrval arendada väikeseid pilootprojekte – näiteks katselised uued kalakoridorid tammehististe juures.
2(3)	Alad, mida on võimalik säästlikult arendada ja mis ilmutavad selgeid keskkonnavalase kasu märke, näiteks energeetika efektiivsus, taastuvenergia ja transpordi sektor.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: Infrastruktuur ja taastuvenergia ning transpordiga seotud investeeringud	Katselised uued meetodid loodusesõbralike/väikese riskiga transpordikoridoride arendamiseks (näiteks uued tehnoloogiad üle- ja altkäikude ehitamiseks). Võib teha ainult osana suuremast transpordivõrgustiku projektist.

TEGEVUS 4: PILOOTPROJEKTID

¹⁴ Natura 2000 seonduvad tegevused/Natura 2000 alad peavad tihti laiemasse arengukonteksti integreeritud olema.

TEGEVUS 5: KAITSEKORRALDUSKAVADE, STRATEEGIATE JA SKEEMIDE ETTEVALMISTAMINE

TEGEVUS 5: JKAITSEKORRALDUSKAVADE, STRATEEGIATE JA SKEEMIDE ETTEVALMISTAMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübid mitteolenev meede	Puudub	57: Artikli 52 lõike b punktis iii viidatud toetus katab: (a) Natura 2000 alade ja teiste kõrge loodusliku väärtusega aladega seotud kaitsekorraldus- ja juhtimiskavade koostamise kulud, keskkonnateadlikkusega seotud tegevused ja investeeringud, hoolduse, looduspärandi ja kõrge loodusliku väärtusega alade taastamise ja parendamisega seotud kulud; [...]	Võib rahastada ükskõik millise maapiirkonna suure ala kaitsekorralduskava arendamist – näiteks rahvuspark metsaga, märgalaga, jõeladega. Võib sisaldada tootmismaa majandamist. [lilled]
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklitele 61-65.	Kohalikud töögrupid võivad lisada alade kaitsekorralduskavade arendamise kohaliku arengustrateegia eesmärkide hulka. Seejärel saaks arendada projekte, mis edendaksid keskkonnamuutuste suhtes tundlike elupaikade säästvat kaitsekorraldust.
EKF						
puudub						
LIFE+						
3	Kvalifitseerumis kriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahast meetmeid, mis kuuluva samade kvalifitseerumis kriteeriumide alla või saavad samal eesmärgil rahastust teistest ühenduse finantsvahenditest (vaata artikkel 10). Kvalifitseerub kui vastab artiklis 3 ja lisa 1 meetmetes täpsustatud lisandväärtuse kriteeriumile.	
FP7						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF¹⁵				
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: riskijuhtimisplaanide ja -meetmete arendamine	Võib rahastada kaitsekorralduskava, kuid ainult olukordades, kus Natura 2000 ala kaitsekorralduse on eluliselt tähtis riskijuhtimise seisukohast (näiteks üleujutuste ennetamine).
5(2)d	Keskond ja riskiennetus : looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide ja meetmete arendamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: riskijuhtimisplaanide ja -meetmete arendamine	Võib rahastada kaitsekorralduskava, kuid ainult olukordades, kus Natura 2000 ala kaitsekorralduse on eluliselt tähtis riskijuhtimise seisukohast (näiteks üleujutuste ennetamine).
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiatega, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: individuaalsed Natura alad osana laiema võrgustikust	Võib hõlmata rahvusvaheliste alade võrgustike või üksikute alade (jõesäng, rannikuala) haldamise arendamist. Peaks olema laiema piirkondliku arengu kontekstis. [karu]
6(2)a	Merepiirkondade vaheline kahepoolne koostöö läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seondult järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajandus, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	
6(2)c	Merepiirkondade riskiennetus , sealhulgas merepiirkondade turvalisuse edenamine ja üleujutuste, mere- ja siseveekogude reostuse vastane kaitse, erosiooni, maavärinate ja laviinide ennetamine ja nendevastane kaitse.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Võib rahastada kaitsekorralduskava, kuid ainult olukordades, kus Natura 2000 ala kaitsekorralduse on eluliselt tähtis riskijuhtimise seisukohast (näiteks üleujutuste ennetamine).
ESF				
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seondult hea poliitika- ja programmikavandamisega, seire ja hindamisega, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste vahelise osakondadevahelise koordineerimise ja dialoogi.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib rahastada kaitsekorralduskavade koostamise (üksikud alad, või piirkondlik alade võrgustik) eest vastutavate organite personali suutlikkuse arendamist.
ÜF				
puudub				

¹⁵ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemas arengukonteksti.

TEGEVUS 6: JUHTORGANITE LOOMINE

TEGEVUS 6: JUHTORGANITE LOOMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
52(d)	Oskuste omandamise ja edendamise meede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalik arengustrateegia	Kõik võimalikud	Maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 59(e)	
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklile 61-65.	Kohaliku arengustrateegia raames võib luua Natura alade keskseid haldusorganeid, võivad olla näiteks riiklikud/erapartnerlused
EKF						
puudub						
LIFE+						
puudub						
FP7						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF¹⁶				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib toetada regionaalse haldusorgani loomist, mille eesmärgiks on biodiversiteedi säästlik kasutamine ja looduskaitse.
6(1)d	Riikidevaheline koostöö loomine ja arendamine, läbi integreeritud territoriaalarengut soodustavate võrgustike ja tegevuste rahastamise seondult järgnevaga: koostöö suutlikuse ja infrastruktuuri ühise kasutamise arendamine, eriti tervishoiu, kultuuri ja hariduse sektorites.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: laiad rahvusvaheliste võrgustike initsiivid	Võib võimaldada rahvusvahelise haldusorgani loomist, mis toetaks Natura alade juhtimist, kuid tervishoiu, kultuuri, hariduse jne seisukohast.
6(2)a	Merepiirkondade vaheline kahepoolne koostöö läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seondult järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajandus, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: laiad rahvusvaheliste võrgustike initsiivid. Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega.	Võib luua rahvusvahelise organi, mille pädevusse kuulub riikidevaheliste jõesängide/märgalade/rannaalade haldamine. Peamiselt oleks seotud veekogude majandamise ja/või riskijuhtimisega, aga hõlmaks osana sellest Natura alade haldamist.
6(2)c	Merealade riskienetus , sealhulgas mereohutuse edendamine ja üleujutuste, mere ja siseveekogude reostuse, maavärinate ja laviinide vastane kaitse.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: laiad rahvusvaheliste võrgustike initsiivid. Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega.	
ESF				
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seondult hea poliitika- ja programmikavandamisega, seire ja hindamisega, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste osakondadevahelise koordineerimise ja dialoogi toetamise.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib võimaldada haldussüsteemide/organite ümberstruktureerimist eesmärgiga luua piirkondlikuks keskkonnajuhtimiseks head struktuurid (sealhulgas Natura 2000 juhtimiseks)
puudub				

TEGEVUS 6: JUHTORGANITE LOOMINE

¹⁶ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 7: KONSULTATSIOONID – AVALIKUD KOHTUMISED, SUHTED MAAOMANIKEGA

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirnad	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
52(d)	Oskuste omandamine ja edenamise meede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalik arengustrateegia	Kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede		Viidake artiklile 59.	Võib toetada võrgustike loomist ja suutlikuse arendamist kuni see on seotud kohaliku arengustrateegia keskkonnaalase eesmärgiga.
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad		Viidake artiklitele 61-65.	Võib toetada võrgustike loomist piirkondlikul või laiemal tasandil (seonduvalt kohalike arengukavadega) eesmärgiga levitada parimate meetodite kasutuselevõttu. Võib kasutada (näiteks) maapiirkondade kogemuste jagamiseks Natura 2000 juhtimisel; kaubanduslike ja majanduslike võimaluste väljatoomiseks; või info levitamiseks maaomanike seas. [lilled]
EKF						
34(i)	erialaste oskuste arendamine, või uute koolitusmeetodite ja vahendite arendamine;	kalamehed, muud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel ...	Võib toetada infovahetusvõrgustike arendamist, mille eesmärgiks väikese keskkonnamõjuga kalastusmeetodite/keskkonnasõbralike kalakasvatuste jne alase info levitamine.
34(j)	teadlaste ja kalastussektoris osalejate vahelise koostöö arendamine;	Kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Võib rahastada teadlaste osalemist kalandusvõrgustikes ja kalandus/teadus alase koostöödeede arendamist.
41(1)(h)	piirkondadevahelise ja rahvusvahelise koostöö edendamine kalatööstuses osalejate vahel, peamiselt läbi koostöövõrgustiku ja parimate tegutsemismeetodite levitamise	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Viide: Artikli 40 lõiked 3,4 ja artikli 41 lõige 4 annavad lisainformatsiooni aladele ja kasusaajatele esitatud nõuete kohta.	Võib rahastada piirkondadevahelist või rahvusvahelist koostöövõrgustikku seonduvalt keskkonnasõbralike kalastusmeetoditega ja kalameeste ja kalakasvatuste kasvatajate rolliga Natura 2000 all. [pringel]
41(1)(i)	oskuste omandamine ja kohaliku arengustrateegia ettevalmistamise ja rakendamise toetamine.	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Viide: Artikli 40 lõiked 3,4 ja artikli 41 lõige 4 annavad lisainformatsiooni aladele ja kasusaajatele esitatud nõuete kohta.	Võib toetada võrgustike loomist ja suutlikuse arendamist kuni see on seotud kohaliku arengustrateegia keskkonnaalase eesmärgiga.

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
LIFE+						
3	Kvalifitseerumis kriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumis kriteeriumide alla või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse finantsvahenditest (vaata artikkel 10). Kvalifitseeruvad juhul kui vastavad artiklis 3 ja lisa 1 meetmetes sätestatud lisandväärtuse kriteeriumidele.	
FP7						
2(2)f	Keskfond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübigi mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: osa projektist/initsiatiivist kui on vaja sidusrühma kaasamist	Uurimisprojekt Natura haldamise kohta võib hõlmata konsultatsioone sidusrühmadega, haldustegevuste sobivuse, Natura aladelt saadava kasu hindamist jne.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF¹⁷				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Põhiline: Keskfond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad piirkonnad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine	Võib toetada kohalike võrgustike loomist, positiivse kogemuse jagamist Natura alade majanduslike hüvede edendamiseks.
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad piirkonnad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine (riskijuhtimine)	Võib rahastada võrgustike loomist seonduvalt teemaga 'Natura osa riskiennetusel'. Võib hõlmata suhteid naabruses elavate maaomanikega.
4(5)	Turism , sealhulgas looduslike ja kultuuriliste varade edendamine kui potentsiaal järgneva jaoks: säästlik turism, kultuuripärandi kaitse ja edendamine majandusliku arengu hüvanguks, toetus turismiteenuste pakkumise parandamiseks läbi uute kõrge lisandväärtusega teenuste	Ühtlustamisele kuuluvad piirkonnad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine (turism)	Võib toetada võrgustiku loomist, mille eesmärgiks on aidata piirkondlike turismikavade arendamist, sealhulgas diskussiooni Natura 2000 tulenevate hüvede üle kohalikul ja piirkondlikul tasandil.
4(8)	Hariduslikud investeeringud , mis aitavad kaasa piirkonna atraktiivsemaks muutmisele ja kohaliku elukvaliteedi parandamisele	Ühtlustamisele kuuluvad piirkonnad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine (haridus)	Piirkondlike keskkonnahariduse teemaliste võrgustike loomine ja konsultatsioon, kasutades Natura 2000 haridusallikana.
4(10)	Otsene toetus investeeringutele VKEdele, mis loovad ja säilitavad töökohti	Ühtlustamisele kuuluvad piirkonnad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine (tööhõive)	Võib võimaldada Natura 2000 aladel tegutsevate VKEde vaheliste võrgustike loomist, eesmärgiga jagada kogemusi ja kaasata töökohtade loomisel osalevaid kohalikke ettevõtjaid.

¹⁷ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
5(2)a	Prioriteet: Keskkond ja riskienetus: saastatud alade ja maa taastamise investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamine , mis aitab kaasa säästlikule majanduslikule arengule ja maapiirkondade mitmekesistamisele.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine	Võib hõlmata kohalike, Natura 2000 alade infrastruktuuri ehitamisest mõjutatud sidusrühmade konsulteerimist.
5(2)d	Keskkond ja riskienetus: looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide ja meetmete arendamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine (riskijuhtimine)	Võib rahastada koostöövõrgutiku loomist 'Natura 2000 osa riskienetusel' jaoks. Võib hõlmata suhteid naaberlade maaomanikega.
6(1)a	Ettevõtlike julgustamine ja eriti VKE-de, turismi, kultuuri ja rahvusvahelise kaubanduse arendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine	Võib toetada võrgustiku loomist, mille eesmärgiks on aidata piirkondlike turismikavade arendamist, sealhulgas diskussiooni Natura 2000 tulenevate hüvede üle kohalikul ja piirkondlikul tasandil.
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästlike piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine	Võib toetada rahvusvahelist võrgustikearendamist, mille eesmärgiks on säästliku keskkonnajuhtimise regionaallpaaanide, hariduse ja/või looduskaitse, sealhulgas Natura 2000 juhtimine, kavade koostamine.
6(1)d	Riikidevahelise koostöö loomine ja arendamine läbi integreeritud piirkondlikku arengut soodustavate võrgustike ja tegevuste rahastamise, seondult järgnevate teemadega: koostöö arendamine, teatud sektorite infrastruktuuride, nagu tervishoid, kultuur ja haridus, suutlikkuse ja nende ühise kasutamise edendamine.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: laiad rahvusvahelised haridusiniitsatiivid (haridus)	
6(1)lõpp	Lisaks sellele, riikidevaheliste tööturgude integratsiooni edendamine, kohalike tööhõiveiniitsatiivide, võrdsete võimaluste, koolituse ja sotsiaalse kaasatuse arendamine, ning inimressursside ja vahendite jagamine seondult teadus ja arendustegevusega.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine	Võib toetada riikidevaheliste võrgustike loomist võimaldamaks tõhusat inimressursside kasutamist Natura 2000 aladel.
6(2)a	Kahepoolne koostöö merepiirkondade vahel, läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seondult järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajanduse, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade ja märgalade veeteenuste kaitse ja majandamine.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine . Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Võib toetada konsultatsioone ja võrgustike loomist seondult riikidevaheliste jõesängide/märgalade/rannikualade haldamise- ja/või riskijuhtimisplaaanidega, sealhulgas Natura 2000 alade juhtimise aspektid.
6(2)c	Merepiirkondade riskienetus , sealhulgas merepiirkondade turvalisuse edendamine ja üleujutuste, mere- ja siseveekogude reostuse vastane kaitse, erosiooni, maavärinate ja laavinide ennetamine ja nendevastane kaitse.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine (riskienetus). Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	
6(3)	Piirkondlike ja kohalike ametiasutuste vaheliste biodiversiteeti ja Natura 2000 puudutavate võrgustike ja kogemuste jagamise edendamine , sealhulgas koostöövõrgustike programmid; uuringud, andmete kogumine ja ühenduses toimuvate arengutrendide jälgimine ja analüüs.	Nõue 'Euroopa territoriaalkoostöö rahvusvaheliseks koostöö' kohta (vaata artikkel 19)		Võib toetada suurte Natura 2000 juhtimisega seotud võrgustike loomist, eesmärgiga võimaldada kogemuste, ekspertiisi ja informatsiooni jagamist. Võib toetada piirkondlikku koostööd, ning 'uute' liikmesriikide juhendamist ja suutlikkuse arendamist.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
8	Füüsilise keskkonna taastamine, näiteks ajaloo- ja kultuuripärandi säilitamine ja arendamine ettevõtlust, kohalikkude tööhõivet ja kogukonna arengut edendavate meetmete abil.		Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine . Nõue: Linnadimensioonid.	Võib rahastada kogukonna/sidusrühma konsulteerimist seonduvalt Natura 2000 linnaaladega, mis kuuluvad laiemale linnamaastiku taastamisprojekti alla.
9	Maapiirkondade ja kalandusest sõltuvate piirkondade majanduslik mitmekesistamine, sealhulgas: uute majanduslike tegevuste arendamine väljaspool põllumajandus- ja kalandussektoreid; turismi ja maapiirkondade hüvede arendamine	Ainult maapiirkonnad ja kalatööstusest sõltuvad piirkonnad.	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine (majanduslik mitmekesistamine)	Võib toetada endiste kalameeste vaheliste koostöövõrgustike arendamist, kes tegelevad nüüd Natura alade haldustegevustega, või kes on hakanud tegelema Natura 2000 aladel toimuvate tegevustega (näiteks ökoturism).
10	Ligipääsetavuse suurendamisele suunatud investeeringute rahastamine, kultuuripärandiga seonduvate majandustegevuste edendamine ja arendamine, loodusvarade säästliku kasutamise edendamine, ja turismisektori stimuleerimine.	Ainult looduslike piirangutega alad.	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine	Looduslike piirangutega alade vaheliste võrgustike arendamine, eesmärgiga kogemuste ja ideede vahetus selle kohta, kuidas Natura 2000 saab kaasa aidata kohalikele majanduskasvule.
ESF				
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt hea poliitika- ja programmikavandamisega, seire ja hindamisega, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste osakondadevahelise koordineerimise ja dialoogi toetamise.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste, osakondade, riiklike haldusorganite ja avalike teenuste jne. vahelise koostöövõrgustiku loomine seonduvalt keskkonajuhtimise ja eriti Natura 2000.
3(2)bii	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt poliitika ja programmide rakendamisega	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: osana projektist/initsiatiivist kui on vajalik sidusrühmade kaasamine	
ÜF¹⁸				
Puudub				

¹⁸ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 8: KAITSEKORRALDUSKAVADE, STRATEEGIATE JA SKEEMIDE UUENDAMINE

TEGEVUS 8: KAITSEKORRALDUSKAVADE, STRATEEGIATE JA SKEEMIDE UUENDAMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	57: Artikli 52 lõike b punkt iii hõlmab järgnevat: (a) Natura 2000 alade ja muude kõrge loodusliku väärtusega alade kaitsekorraldus- ja juhtimiskavade koostamine, keskkonnateadlikkusega seonduvad tegevused ja investeeringud, mis on seotud looduspärandi hooldamise, taastamise ja arendamisega ja kõrge loodusliku väärtusega alade arendamine;	
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklitele 61-65.	Võib toetada skeemide ülevaatamist, kus see on vajalik kohaliku arengu eesmärkidel – näiteks juhtimiskavade ülevaatamine võimaldamaks suuremat tähelepanu kogukonna kaasamisele ja hariduslikele võimalustele (koostöös asjakohaste asutustega).
EKF						
puudub						
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad rahastamiseks kui vastavad artiklis 3 ja lisa 1 meetmetes sätestatud lisandväärtuse kriteeriumidele.	
FP7						
2(2)f	Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine).	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Rahvusvaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö	Teadusprogrammid, mis on suunatud algsete juhtimisplaanide tõhususe kontrollimisele, ja alade kaitsekorralduses ja Natura 2000 võrgutiku juhtimises laiemas kontekstis tulevikus kasutatavate ideede arendamisele. [karu]

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF¹⁹				
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: riskijuhtimisplaanide ja -meetmete arendamine	Natura alade plaanide ülevaatamine seoses panusega piirkondlikusse riskijuhtimisse.
5(2)d	Keskkond ja riskiennetus : looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide ja meetmete arendamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: riskijuhtimisplaanide ja -meetmete arendamine	Natura alade plaanide ülevaatamine seoses panusega piirkondlikusse riskijuhtimisse.
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästlike piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: individuaalsed Natura alad osana laiemast võrgustikust	Plaanide ülevaatamine piiriülese sünergia võimaldamise kontekstis - näiteks naaberriikide piirilähedaste alade plaanide ülevaatamine (näiteks jõesängid, rannikualad).
6(2)a	Merepiirkondade vaheline kahepoolne koostöö läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seonduvalt järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajanduse, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	
9	Maapiirkondade ja kalandusest sõltuvate piirkondade majanduslik mitmekesistamine, sealhulgas: uute majanduslike tegevuste arendamine väljaspool põllumajandus ja kalandussektoreid; turismi ja maapiirkondade hüvede arendamine	Ainult maapiirkonnad ja kalatööstusest sõltuvad piirkonnad.	Kontekst: majanduslik mitmekesistamine	Natura 2000 juhtimisplaanide ülevaatamine võimaldamaks ümberstruktureerimisejärgset ökoturismi toetamist ja põllumajanduslike või kalastusega tegelevate kogukondade kaasamise toetamist.
ESF				
puudub				
ÜF²⁰				
puudub				

¹⁹ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

²⁰ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 9: JUHTORGANITE JOOKSEVKULUD

TEGEVUS 9: JUHTIVORGANITE JOOKSEVKULUD (ehitiste ja varustuse hoolamine)

Fond		Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
52(d)	Oskuste omandamise ja edendamise meede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalik arengustrateegia	Kõik võimalikud	Maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artikli 59 lõikele e	
EKF						
puudub						
LIFE+						
puudub						
FP7						
puudub						

TEGEVUS 9: JUHTIVORGANITE JOOKSEVKULUD (ehitiste ja varustuse hooldamine)

Fond	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF²¹			
puudub		Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	
ESF			
puudub		Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	
ÜF			
puudub		Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	

²¹ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 10: AVALIKKUSE LIGIPÄÄS JA ALADE KASUTAMINE

TEGEVUS 10: AVALIKKUSE LIGIPÄÄS JA ALADE KASUTAMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(iv)	põllumajandus-keskkonnamaksed	talunikud maaomanikud	Põllumajandusmaa	Puudub	Viidake artiklitele 39 ja 51. Kasusaaja peab kinni pidama riiklike seaduste poolt sätestatud reeglitest ja teatud kohustuslikest standarditest.	Põllumajandus-keskkonna meetmete hulka võib kaasata ka avaliku ligipääsu edendamise, toetused võivad sisaldada makseid näiteks avalike teede põllumajandusliku maana mitte kasutusele võtmise tagamise eest liikmesriikides, kus see ei ole juba seadustega
36(b)(v)	Metsandus-keskkonnamaksed	erametsaomanikud, omavalitsused	Metsad	Kvalifitseerumiskõlblikkus on olemas piirkonnast:: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklitele 47 ja 51. Saaja peab kinni pidama sätestatud reeglitest.	Metsandus-keskkonnametmete hulka võib kaasata avaliku ligipääsu edendamise, toetused võivad sisaldada makseid näiteks teede, sildade jne hooldamise eest.
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolev meede	Puudub	57: Artikli 52 lõike b punktis iii viidatud toetus hõlmab järgnevat: (a) Natura 2000 alade ja teiste kõrge loodusliku väärtusega alade kaisekorraldus- ja juhtimisplaanide kavade koostamine, keskkonnateadlikkusega seonduvad tegevused ja investeeringud, mis seonduvad loodusliku pärandi hooldamise, taastamise ja parendamisega, ja kõrge loodusliku väärtusega alade arendamisega;	
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkonnades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklitele 61-65.	Kohaliku arengustrateegia raames on avaliku ligipääsuga vahendeid võimalik majandada hariduse, ökoturismi või keskkonnahüvede edendamise nimel.
EKF						
41(1)(b)	majandustegevuste ümberstruktureerimine ja –suunamine, eriti läbi ökoturismi arendamise, eeldusel, et need tegevused ei suurenda kalanduskoormust;	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Võib kasutada rannikualade avaliku ligipääsu vahendite hooldamiseks või parendamiseks, ökoturismi arendamise edendamiseks.
41(1)(e)	väikeste kalatööstusettevõtete ja turismiga seotud infrastruktuuri toetamine väikeste kalanduskogukondade hüvanguks	riiklikud haldusorganid, VKE-d, muud	maatüübist mitteolev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Võib rahastada turismialast avaliku ligipääsu infrastruktuuri ükskõik mis Natura alal, kus ligipääs saab sihtrühmadele kasu tuua (näiteks ökoturismialaste tegevuste jätkamise või laiendamise).

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
------	-----------	------------	-----------	---------------	-------------------------	--------

LIFE+						
puudub						
FP7						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF ²²				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		
5(2)a	Prioriteet keskkond ja riskienetus: saastatud alade ja maa taastamisele suunatud investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine, mis toetab säästlikku majanduslikku arengut ja maapiirkondade mitmekesistamist	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad		Võib rahastada avaliku ligipääsuga kohtade infrastruktuuri hooldamist/moderniseerimist, näiteks kõnniteede parendamist. [lilled]
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondlike arengustrateegiatega, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		
ESF				
puudub				
ÜF				
puudub				

²² ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 11: JOOKSVAD PERSONALIKULUD

TEGEVUS 11: JOOKSVAD PERSONALIKULUD

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
EKF						
puudub						
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad rahastamiseks vaid artikli 5 lõike 5 punktis b sätestatud asjaoludel, ja siis ainult juhul kui tegevused on kooskõlas lisa 3 sätestatud EL-i lisandväärtuse kriteeriumidega.	
FP7						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF²³				
puudub			Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	
ESF				
puudub			Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	
ÜF				
puudub			Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	

²³ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 12: KAITSEKORRALDUS – ELUPAIGAD

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(i)	loodusliku piiranguga ala toetus mägise piirkonna talunikele	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 37. Kehtib ainult põllumajandusliku maa kohta. Viidake artiklile 51 seonduvalt määrusega 1782/2003. See on hüvitismakse ja ei kohaldata ühtegi keskkonnavalast nõudekriteeriumit peale nende, mis on sätestatud kohustuslikes juhitmisnõuetes (mis hõlmavad Linnu- ja loodusdirektiive) ja GAECi standardites (mis võivad hõlmata standardeid minimaalse hoolduskoormuse kohta), mis seostatakse esimese samba maksetega. Ainukesed muud taotlejatele esitatud nõudmised on põllumajandusliku tegevuse jätkamine vähemalt veel viis aastat. Kaitsekorraldus sõltub seega taluniku poolt ettevõetud põllumajandusliku tegevuse liigist.	Toetuseid võib kasutada traditsionaalsete ekstensiivsete säästlike põllumajandustegevuste toetamiseks piirkondades, kus see on vajalik väärtuslike elupaikade säilitamiseks – näiteks karjatamine mägiaasadel või avastepis. On vajalik märkida, et ei kohaldata ühtegi keskkonnanõude kriteeriumit, väljaarvatud need, mis puudutavad eespool mainitud nõudeid. Seega on tähtis integreerida see toetus põllumajanduskeskkonna skeemidesse või nõuandvasse tegevusse, et tagada kõige tõhusama maahaldus tegevuse kasutuselevõtmine [lilled].
36(a)(ii)	toetused muudes loodusliku piiranguga aladel (kui mäed) elavatele talunikele	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 37. Kehtib ainult põllumajandusliku maa kohta. Viidake artiklile 51 seonduvalt määrusega 1782/2003 ja eespool mainitud märkega keskkonnanõudmistele kohta.	Palju võimalikke kasutusi: näiteks hooajaline niitmine, piirangud uutele äravoolusüsteemidele, hekkide hooldamise nõuded. Ettevõetavad tegevused sõltuvad riiklike haldusorganite poolt rakendatud ala kaitsekorralduskavast vastavalt nende riiklikele kohustusele seonduvalt linnu- ja loodusdirektiivide rakendamisega. Toetus, mida talunik/maaomanik saab on tehtud kulutuste eest, näiteks väiksema karjatuskoormuse põhjustatud sissetuleku langus. Seega on keskkonnatoetused sõltuvad ala kaitsekorralduskavast vastavalt sellele, kuidas see on seotud kõnealuse Natura 2000 toetusega [põllumajandus-metsandus, põllumajandus-akva].
36(a)(iii)	Natura 2000 toetused ja direktiiviga 2000/60/EÜ seotud toetused;	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 38. Kohaldatakse ainult kohustuslikele tegevustele ja põllumajanduslikule maale. Toetus tehtud kulutuste ja minetatud sissetuleku eest. Viidake artiklile 51 seonduvalt määrusega 1782/2003.	Palju võimalikke kasutusi: näiteks hooajaline niitmine, piirangud uutele äravoolusüsteemidele, hekkide hooldamise nõuded. Ettevõetavad tegevused sõltuvad riiklike haldusorganite poolt rakendatud ala kaitsekorralduskavast vastavalt nende riiklikele kohustusele seonduvalt linnu- ja loodusdirektiivide rakendamisega. Toetus, mida talunik/maaomanik saab on tehtud kulutuste eest, näiteks väiksema karjatuskoormuse põhjustatud sissetuleku langus. Seega on keskkonnatoetused sõltuvad ala kaitsekorralduskavast vastavalt sellele, kuidas see on seotud kõnealuse Natura 2000 toetusega [põllumajandus-metsandus, põllumajandus-akva].
36(a)(iv)	põllumajandus-keskkonnatoetused	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	puudub	Viidake artiklitele 39 ja 51. Saaja peab kinni pidama riiklike seaduste poolt sätestatud reeglitest ja teatud kohustuslikest standarditest. Toetused peavad olema meetmete eest, mis jäävad väljapoole eespoolmainitud nõudeid. Toetused makstakse kaotatud sissetuleku ja tehtud kulutuste eest, s.t. toetuse maksmine ei hõlma ühtegi initsiatiivi.	Toetused metsaelupaikade ääres paiknevate karu poolt toiduks tarvitatud taimede kasvaladele. [karu] Liikmesriikidel on palju võimalusi ja põllumajanduslik-keskkonna skeeme saab kohandada vastavalt erinevatele piirkondlikele vajadustele. Kuna põllumajandus-keskkonna toetused on kavandatud saavutama keskkonnavalasteid eesmärgi, saab neid reklaamida nende hulgas, kes saavad hüvitismakseid vastavalt artikli 36 lõike a punktidele I, ii ja iii. Põllumajandus-

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
						keskkonna skeemide või suunata Natura 2000 võtmealade vahel asuva põllumajandusliku maa jaoks, et arendada olulisi elupaiku ühendavaid looduslikke koridore. [põllumajandus-metsandus, põllumajandus-akva]
36(a)(vi)	mittetootlike investeeringute toetamine [põllumajanduslik maa]	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 41.	Ajutised karjatarad, avaliku ligipääsu piiramine või muud põllumajanduslikud tegevused; kitsetallide ehitamine [lilled]; Tarastamine kariloomade veest eemalhooldamiseks [põllumajandus-akva]
36(b)(i)	põllumajandusliku maa esmane metsastamine	Kõik võimalikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Tasumisele kuuluv summa oleneb kasusaaja kategooriast – viidake artiklile 43. Katab loomiskulud, hoolduskulud 5 aasta jooksul ja kompensatsioonid kaotatud sissetulekute eest kuni 15 aasta jooksul. Kui maa on juba metsastatud ei kuulu maa enam eeldatavalt rahastamisõigusliku maa hulka vastavalt üksiku talu toetustele. Viidake artiklile 51 – taotleja peab kinni pidama vastavatest nõuetest.	Võib rahastada looduslike metsade taastamist kohtades, kus need on kadunud; võib siduda teiste taastamisprojektidega eesmärgiga kergendada külgvöönditena asetsevate Natura 2000 alade tekitamist (artikkel 10 elupaiga direktiiv). Metsastamise juhtudel tuleb hoolikalt kaalutleda biodiversiteedi kustumust, kuna sellest tulenevalt võib ala mitmekesisus väheneda, olenevalt sellest, mida asendatakse. Metsastatud maa võib säästliku metsamajandamise tagamiseks kvalifitseeruda metsandus-keskkonna toetuse jaoks. Metsastatud maa võib aidata Natura alade vaheliste looduslike koridoride arendamist.
36(b)(ii)	põllumajandus-metsandus süsteemide esmane loomine põllumajanduslikul maal	Talunikud	põllumajanduslik maa	Kvalifitseerumine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklile 44. Katab vaid loomise kulud. Seega eksisteerib vajadus tagada hooldus läbi põllumajandus-keskkonnaskeemi.	Võib võimaldada traditsionaalsete põllumajandus-metsandus süsteemide, nagu dehesa/montado, taastamist piirkondades, kus see on kadunud. NB: Metsastamise korral tuleks hoolikalt kaalutleda biodiversiteedi aspekti, kuna olenevalt sellest, mida asendati võib metsastamise tagajärjel väheneda ala mitmekesisus.
36(b)(iii)	mittepõllumajandusliku maa esmane metsastamine	kõik võimalikud	muu maatüüp	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50. Ka artikkel 45 viitab sőtis talumaale.	Viidake artiklile 45, toetus sõltub vastavalt maatüübist ja kasusaaja kategooriast.	Võib kergendada looduslike metsade taastamist piirkondades, kus need on maha raiutud – peab märkima, et teatud alade metsastamine (näiteks sood) ei ole looduskaitse seisukohalt eesmärgiks.

Fond	Kirjeldus	Sihtühmad		Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
		Maatüübid				
36(b)(iv)	Natura 2000 toetused [metsad]	Erametsaomanikud, ja nende liidud	Metsad	Kvalifitseerimine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42. Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 46 ja 51 – taotlejad peavad kinni pidama sätestatud nõudmistest. Toetus tehtud kulutuste ja minetatud sissetuleku eest.	Vana metsa taastamine: suurte, igasuguse metsamajanduseta reservaalade (rohkem kui 50 ha) loomine ja hooldamine.
36(b)(v)	Metsandus-keskkonnamaksud	Erametsaomanikud, omavalitsused	Metsad	Kvalifitseerimine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklile 47 ja 51 – taotlejad peavad kinni pidama sätestatud nõudmistest.	Surnud/vanade puude säilitamine selektiivselt raiutud metsades, määruga 10% hektari kohta; laia puudevahaga istutamine; istutatavate liikide segamine [jõgi, põllumajandus-metsandus]
36(b)(vi)	metsanduse potentsiaali taastamine ja ennetustegevuste kasutusele võtmine;	kõik võimalikud	Metsad	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 48.	Ennetavad tegevused võivad hõlmata kohalike puuliikide istutamist kohtades, kus nad ei kujuta tuleohtu.
36(b)(vii)	mittetootlike investeeringute toetamine[metsad]	kõik võimalikud	metsad	Puudub	Viidake artiklile 49. Peab olema seotud metsandus-keskkonnatoetustega.	Väikeste, taimestikuga tiikide loomine metsaaladel.
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübidist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 57. Viitab looduspärandi hooldamise, taastamise ja parendamisega, ja kõrge loodusliku väärtusega alade arendamisega seotud investeeringutele.	Kohalike märgalade taastamine läbi veeteede muutmise ja taastava taimeistutamise. [põllumajandus-akva]
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkonnades)	Kõik valitud maapiirkonnades	Puudub	Viidake artiklile 61-65.	Kohalike elupaikade kaitsekorraldus, eesmärgiga kergendada kohaliku arengukava eesmärkide saavutamist, näiteks veeteede puhastamine, et võimaldada teiste taastustööde teostamist osana 'rohelistest veeteedest' kampaaniast. [põllumajandus-akva]
EKF						
28(1)(b)	kalakasvatusemeetodite rakendamine, mis võrreldes tavapäraste kalakasvatuse sektori tegevustega vähendavad oluliselt negatiivset või suurendavad positiivset keskkonnamõju;	VKEd	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	28(2) Investeeringutoetus reserveeritakse [mikro- ja väike-] ettevõtete jaoks.	Rahastus võimaldamaks kalakasvatajatel toetada vähese/puuduva kemikaalisaldusega tehnikate kasutamist, mis viivad puhtamate veeteedeni ja allavoolu paiknevate alade kõrgema loodusväärtuseni. [põllumajandus-akva]
28(1)(c)	traditsiooniliste kalakasvatustegevuste toetamine, mis on olulised nii majandusliku kui sotsiaalse arengu tagamiseks ja keskkonna seisukohalt;	VKEd	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	28(2) Investeeringutoetus reserveeritakse [mikro- ja väike-] ettevõtete jaoks.	Toetus traditsiooniliste kalatiikide säilitamiseks, mis võivad olla tähtsad elupaigad. [põllumajandus-akva]
29(2)(a)	kalakasvatusevormid, mis hõlmavad keskkonnakaitset ja –arendamist, loodusvarasid, geneetilist mitmekesisust, ja maastiku ning kalakasvatusalade traditsiooniliste joonte kaitsekorraldust;	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad, võib toetada Natura ala asukoha eest – vaata (4)(d)	

TEGEVUS 12: KAITSEKORRALDUS - ELUPAIGAD

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
29(2)(d)	Saastik kalakasvatus, mis on kooskõlas vastavate keskkonnanalste piirangutega, mis on koostatud seonduvalt Natura 2000 alade oukorra halvenemisega vastavalt direktiivile 92/43/EMÜ	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusialad, võib toetada Natura ala asukoha eest – vaata (4)(d)	
34(a)	toetavad säästlikult paremat kaitsekorraldust või ressursside kaitset;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 29(2)(c)	Orgaaniliste standardite introductseerimine, Natura aladelt pärinevate orgaaniliste toodete turustamine (kus orgaaniline kalakasvatuse kasvatamine on kooskõlas eesmärkidega).
34(c)	merepõhja kaotatud kalastusvahendite koristamine kalade hukkumise vähendamiseks;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Kalastusvahendite eemaldamine kaitsealustest merepiirkondadest, eesmärgiga parandada elupaiga kvaliteeti
34(g)	kalakasvatusialade arendamine, ümberstruktureerimine ja parendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Olemasolevate elupaikade arendamine läbi kalakasvatusialade edendamise – näiteks veetaimede istutamine
34(j)	teadlaste ja kalastussektoris osalejate vahelise koostöö arendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Võib kasutada uute, teadusliku panuse kaasabil koostatud elupaikade kaitsekorraldusmeetmete arendamiseks (eriti võib see kehtida merealade kaitsekorraldusmeetmete arendamiseks).
35(2)(a)	akvaatilise flora ja fauna kaitsmiseks ja arendamiseks mõeldud staatiliste või eemaldatavate vahendite ehitamine ja paigaldamine	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Tundlike põhjaloomad ja elupaikade (näit veenuslehvik (<i>Gorgonia</i>)) kaitsmiseks mõeldud 'puuride' paigaldamine.
35(2)(b)	siseveekogude taastamine, sealhulgas kudemisalad ja rändliikide liikumiskoridorid	kalamehed, muud	Siseveekogud	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Veekvaliteedi juhtimine võib võimaldada magevee selgrootute taastamist/tagasitulemist. Jõeäärsete taimede taasisutamise võib suurendada kudemisedukust.
35(2)(c)	keskkonnakaitse ja –arendamine N2K raames kohtades, kus see otseselt puudutab kalastustegevusi, väljaarvatud tegevuskulud	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Nende Natura 2000 alade edendamine, mis hõlmavad kalade/koorikloomade elupaiku või kudemisalasid.
38(2)(b)	Pilootprojektid: võimaldada kaisekorralduskavade ja kalastuskoormuse kavade testimist, sealhulgas vajaduse korral kalastusvabade tsoonide loomine, eesmärgiga hinnata bioloogilisi ja rahalisi tagajärgi ja katselist kalavarude täiendamist	kalamehed, muud, VKEd	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	38(1) Pilootprojektid peavad olema läbiviidud majandusliku ettevõtja, tunnustatud kaubandusliku või muu kompetentse, liikmesriigi poolt koostöös teadusliku või tehnilise organiga määratud asutuse poolt.	Kalapüügivabade tsoonide asutamine Natura 2000 aladel, eesmärgiga võimaldada jälgida kalastusvabade tsoonide mõju elupaikadele ja liikidele [pringel]

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
38(2)(c)	Pilootprojektid: arendada ja katsetada kalastusvahendite selektiivsuse suurendamise meetodeid, vähendada kaaspüüki, praakkala osakaalu või keskkonnamõju, eriti merepõhjale	kalamehed, muud, VKEd	ranniku-, mere-, siseveekogud	puudub	38(1) Pilootprojektid peavad olema loomuliku majandusliku ettevõtja, tunnustatud kaubandusliidu või muu kompetentse, liikmesriigi poolt koostöös teadusliku või tehnilise organiga määratud asutuse poolt.	Pilootprojekt väiksema merepõhjale avalduva keskkonnamõjuga kalastusmeetodite arendamiseks ja katsetamiseks (näiteks kalapüük ilma merirohu kahjustamiseta).
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	Kalandustööstuse asjakohase sektori töölisel	maatüübilt mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Elupaikade arendamise alaste töökohtade loomine (näiteks jõe- ja suudmealade taimestikuga katmine).
41(1)(f)	keskkonnakaitse kalatööstuspiirkondades eesmärgiga säilitada alade atraktiivsus, taastada ja arendada rannakülalasi, ja kaitsta ja edendada looduslikku ja arhitektuurilist pärandit	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübilt mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Keskkonna parendamine läbi rannikuelupaikade taastamise.

LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad rahastamiseks, kui vastavad artiklile 3, lisa 1 meetmetele ja ei ole 'korduvad'.	
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübilt mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö	Uurimistöoprojekt võib viia teatud alade või biotüüpide tõhusamate haldusmeetmeteni.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF ²⁴				

²⁴ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 12: KAITSEKORRALDUS - ELUPAIGAD

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib ühekordselt rahastada jõesängi süvendamist ja setete eemaldamist jõedelta alalt eesmärgiga võimaldada pikaajalist elupaikade taastamist ja ökoturismi.
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: riskijuhtimisplaanide ja -meetmete arendamine	Kohalike madala tulekahjuriskiga puuliikide massiline istutamine.
4(6)	Investeeringud transporti, mis aitavad vähendada keskkonnamõjusid, sealhulgas üleeuroopalised võrgustikud ja integreeritud puhas linnatransport.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: transpordi infrastruktuuri kohandamine/parendamine eesmärgiga pehmemdada selle keskkonnamõju Natura aladele	Kohtades, kus transpordi infrastruktuur (näiteks teed, raudteekoridorid) juba eksisteerib, on võimalik vähendada selle fragmenteerituse mõju (näiteks alt/ülekäikude lisamisega)
5(2)a	Prioriteet keskkond ja riskiennetus: saastatud alade ja maa taastamisele suunatud investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine, mis toetab säästlikku majanduslikku arengut ja maapiirkondade mitmekesistamist.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad		Võib ühekordselt rahastada jõesängi süvendamist ja setete eemaldamist jõedelta alalt eesmärgiga võimaldada pikaajalist elupaikade taastamist ja ökoturismi.
5(2)d	Keskkond ja riskiennetus : looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide ja meetmete arendamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: riskijuhtimisplaanide ja -meetmete arendamine	Kohalike madala tulekahjuriskiga puuliikide massiline istutamine.
5(3)a	Üldise majandusliku huviga transpordi ja telekommunikatsiooni teenused, eriti teisest võrgustike tugevdamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: transpordi infrastruktuuri kohandamine/parendamine eesmärgiga pehmemdada selle keskkonnamõju Natura aladele	Kohtades, kus transpordi või telekommunikatsiooni infrastruktuur (näiteks teed, raudteekoridorid) juba eksisteerib, on võimalik vähendada selle fragmenteerituse mõju (näiteks alt/ülekäikude lisamisega)
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		
6(2)a	Merepiirkondade vaheline kahepoolne koostöö, läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seonduvalt järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajandus, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine .	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Võib rahastada rahvusvahelisi initsiatiive, nagu jõesängide taastamine, sealhulgas setete eemaldamine, suurte infrastruktuuride nagu tammide eemaldamine. Võib sisaldada ka veekvaliteedi parandamise skeeme, sealhulgas tööstusliku saaste eemaldamine. [jõgi, põllumajandus-akva]
6(2)c	Merepiirkondade riskiennetus , sealhulgas merepiirkondade turvalisuse edendamine ja üleujutuste, mere- ja siseveekogude reostuse vastane kaitse, erosiooni, maavärinate ja laviinide ennetamine ja nendevastane kaitse.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	
8	Füüsilise keskkonna taastamine , näiteks ajaloolise ja kultuurilise pärandi kaitsmine ettevõtluse, kohaliku tööhõive ja kogukonna arenamise meetmetega		Nõue: Linnadimensioonid. Kontekst: ajaloo/kultuuripärand	Võib toetada Natura alade ümberarendamist linnaladel, eesmärgiga edendada kohalikku kasutust ja kogukonna arengut.
ESF				

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
puudub				
ÜF ²⁵				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamine, mis jäävad vastavalt keskkonnapoliitikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Veepuhastusjaamade ehitamine, mille tulemusena paraneb veekvaliteet Natura aladel.[pringel]

²⁵ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 13: KAITSEKORRALDUS – LIIGID

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(i)	loodusliku piiranguga ala toetus mägise piirkonna talunikele	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 37. Kehtib ainult põllumajanduskõlviku maa kohta. Viidake artiklile 51 seondvalt määrusega 1782/2003. See on hüvitismakse ja ei kohaldata ühtegi keskkonnavalast nõudekriteeriumit peale nende, mis on sätestatud kohustuslikes juhitmisnõuetes (mis hõlmavad linnu- ja loodusdirektiive) ja GAECi standardites (mis võivad hõlmata standardeid minimaalse hoolduskoormuse kohta), mis seostatakse esimese samba maksetega. Ainukesed muud taotlejatele esitatud nõudmised on põllumajandusliku tegevuse jätkamine vähemalt veel viis aastat. Kaitsekorraldus sõltub seega taluniku poolt ettevõetud põllumajandusliku tegevuse liigist.	Toetused põllumajanduslikuks tegevuseks, mis säilitab niidetud alad, mis omakorda võimaldab teatud liiblikatel sigida [lilled].
36(a)(ii)	toetused muudes loodusliku piiranguga aladel kui mäed elavatele talunikele	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 37. Kehtib ainult põllumajanduskõlvikute alade kohta.	Üleujutatud rohumaade hooldamine kurvitsaliste elutegevuse edenamiseks.
36(a)(iii)	Natura 2000 toetused ja direktiiviga 2000/60/EÜ seotud toetused;	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 38. Kehtib ainult kohustuslike menetluste ja põllumajanduskõlvikute alade kohta.	Mitte mingit viljakoristust või niitmistevõimust 50 m raadiuses pesa ümber paiknevas kaitsetsoonis; initsiatiiv niita karjatamata alal kord aastas [lilled]
36(a)(iv)	Põllumajandus-keskkonnamaksed	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 39.	Traditsiooniliste madala karjatusekoormusega loomaliikide püsirohumaadel karjatamise edendamine [lilled]
36(a)(vi)	mittetootlike investeeringute toetamine [põllumajanduslik maa]	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 41.	Tehispesade ja pesakastide paigaldamine; õrte paigaldamine.
36(b)(i)	põllumajandusliku maa esmane metsastamine	Kõik võimalikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Tasumisele kuuluv summa on kasusaaja kategoorias – viidake artiklile 43. Katab asutamiskulud, hoolduskulud 5 aasta jooksul ja kompensatsioonid kaotatud sissetulekute eest kuni 15 aasta jooksul. Kui maa on juba metsastatud ei kuulu maa enam eeldatavalt rahastamisõigusliku maa hulka vastavalt üksiku talu toetustele. Viidake artiklile 51 – taotleja peab kinni pidama vastavatest nõuetest.	Kohalike looduslike metsade taastamine, et taastada hävinud metsaökosüsteemid ja lõppeesmärgina edendada haruldaste liikide levimist. [karu]

TEGEVUS 13: KAITSEKORRALDUS – LIIGID

Fond	Kirjeldus	Sihtühmad		Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
		Maatüübid				
36(b)(ii)	põllumajandus-metsandus süsteemide esmane loomine põllumajanduslikul maal	Talunikud	põllumajanduslik maa	Kvalifitseerumise sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklile 44. Katab ainult loomise kulud. Seega eksisteerib vajadus tagada hooldus läbi põllumajandus-keskkonnaskeemi, näiteks eksisteerib küsimus, kas põllumajandus-metsandus süsteemid kuuluvad rahastamisele üksiku talu toetuse alt. Selleks otstarbeks tagavad liikmesriigid maa kestva põllumajandusliku kasutamise (maksimaalne hektarile istutatud puude arv...)	Võib võimaldada traditsiooniliste põllumajandus-metsandus süsteemide, nagu dehesa/montado, taastamist aladel, kust see on kadunud.
36(b)(iii)	mittepõllumajandusliku maa esmane metsastamine	kõik võimalikud	muu maatüüp	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50. Ka artikkel 45 viitab hüljatud talumaale.	Viidake artiklile 45, toetus sõltub vastavalt maatüübist ja kasusaaja kategooriast.	
36(b)(iv)	Natura 2000 toetused; [metsad]	erametsaomanikud, ja nende liidud	Metsad	Kvalifitseerumise sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42. Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 46 and to Art 51 - taotleja peab kinni pidama nõutud reeglitest. Toetus tehtud kulutuste ja minetatud sissetuleku eest.	Pesakastide paigaldamine väikestele metsaimetajatele.
36(b)(v)	Metsandus-keskkonnamaksud	Erametsaomanikud, omavalitsused	Metsad	Kvalifitseerumise sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklitele 47 ja 51 – taotleja peab kinni pidama nõutud reeglitest.	Surevate/vanade puude säilitamine selektiivselt raiutud metsades, määraga 10% hektari kohta [lilled].
36(b)(vi)	metsanduse potentsiaali taastamine ja ennetustegevuste kasutuselevõtmine;	kõik võimalikud	Metsad	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 48.	Ennetavad tegevused võivad hõlmata kohalike puuliikide istutamist, kohtades kus nad on tuleohutud.
36(b)(vii)	mittetootlike investeeringute toetamine [metsad]	kõik võimalikud	Metsad	Puudub	Viidake artiklile 49. Peab olema seotud metsandus-keskkonnamaksetega.	Väikeste, taimestikuga tiikide loomine metsaaladel
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 57.	Kohalike jõeliikide taastamine läbi veeteedele püstitatud muudatuste eemaldamise, ja taastava istutamise.
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklites 61-65.	Liikide kaitsekorraldus eesmärgiga edendada kohaliku arengukava eesmärkide saavutamist, näiteks vesirohtude taastasustamine jõesüsteemidesse, et täita jõeäärse ökoturismi eesmärgid.

EKF						
26(1)(a)	tegevuste mitmekesistamine eesmärgiga arendada kalameeste lisatöövõimalusi;	Kalamehed	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Puudub	Väikesemahulise tööhõiveprogrammi loomine endistele kalameestele seondult liigikaitse meetmetega – näiteks kalaliikide märgistamine ja vabastamine seiretöö võimaldamiseks.
26(1)(c)	ümberõppeskeemid väljaspool merekalapüüki töötamiseks;	Kalamehed	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Puudub	Ümberõppeskeemid endistele kalameestele liikide kaitsekorralduslaste oskuste õpetamiseks.
28(1)(b)	kalakasvatusemeetodide rakendamine, mis võrreldes tavapäraste kalakasvatuse sektori tegevustega vähendavad oluliselt negatiivset või suurendavad positiivset keskkonnamõju;	VKEed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	28(2) Investeeringutoetus reserveeritakse [mikro- ja väike-] ettevõtete jaoks.	Toetus kalakasvatuse tehnikatele, mis on suunatud kohalike liikide kasutamisele.
28(1)(c)	traditsiooniliste kalakasvatustegevuste toetamine, mis on olulised nii majandusliku kui sotsiaalse arengu tagamiseks ja keskkonna seisukohalt;	VKEed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	28(2) Investeeringutoetus reserveeritakse [mikro- ja väike-] ettevõtete jaoks.	Toetus kohalike kalatiikide hooldamiseks, mis võivad olla olulised rändlindude ja/või kahepaiksete ning roomajate jaoks.[põllumajandus-akva]
29(2)(a)	kalakasvatusevormid, mis hõlmavad keskkonnakaitset ja –arendamist, loodusvarasid, geneetilist mitmekesisust, ja maastiku ning kalakasvatusalade traditsiooniliste joonte kaitsekorraldust;	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad, võib toetada Natura ala asukoha eest – vaata (4)(d)	Rändlindudele/pesitsevatele liikidele sobiva veetaseme säilitamise initsiivid.
29(2)(d)	säästlik kalakasvatus, mis on kooskõlas vastavate keskkonnamäärade piirangutega, mis on koostatud seondult Natura 2000 alade okorra halvenemisega vastavalt direktiivile 92/43/EMÜ	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad, võib toetada Natura ala asukoha eest – vaata (4)(d)	
34(a)	toetavad säästlikult paremat kaitsekorraldust või ressursside kaitset;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Võib kasutada mere- ja mageveeliikide säästliku majandamise toetamiseks, näiteks kudemisalade edendamine kalavarude suurenemise tagamiseks.
34(b)	selektiivsete kalastusmeetodite ja -vahendite edendamine ja kaaspüügi vähendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Näiteks kaaspüüki vähendava varustuse kasutamise edendamine [pringel].
34(g)	kalakasvatusalade arendamine, ümberstruktureerimine ja parendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel.	kalakasvatusalade parendamine jöetaimestiku taasisutamise läbi, näiteks roo ja lugade istutamine selgrootute, väikeimetajate ja roomajate elupaikade loomiseks. [põllumajandus-akva]
34(j)	teadlaste ja kalastussektoris osalejate vahelise	kalamehed,	ranniku-,	puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad	Võib kasutada uute teadusliku abiga loodud

	koostöö arendamine;	muud	mere-, siseveekogud, märgalad		olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	liigikaitsekorralduse meetmete arendamise kergendamiseks (eriti võib see kehtida mereliikide kaitsekorraldusmeetmete arendamise kohta).
35(2)(a)	akvaatilise flora ja fauna kaitsmiseks ja arendamiseks mõeldud staatiliste või eemaldatavate vahendite ehitamine ja paigaldamine	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Tundlike põhjaloomad ja elupaikade kaitsmiseks mõeldud 'puuride' paigaldamine.
35(2)(c)	keskkonnakaitse ja -arendamine Natura 2000 raames kohtades, kus see otseselt puudutab kalastustegevusi, väljaarvatud tegevuskulud	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Konkreetsed kaitsekorraldustegevused, mis mõjutavad tööstusliku kalapüügi huviorbiiti kuuluvaid liike ja mis on samas olulised Natura vaatepunktist – näiteks lõhe kudemisalade taastamine.
38(2)(b)	Pilootprojektid: võimaldamaks kaisekorralduskavade ja kalastuskoormuse kavade testimist, sealhulgas vajaduse korral kalastusvabade tsoonide loomine, eesmärgiga hinnata bioloogilisi ja rahalisi tagajärgi ja katselist kalavarude täiendamist	kalamehed, muud, VKEd	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	38(1) Pilootprojektid peavad olema läbiviidud majandusliku ettevõtja, tunnustatud kaubandusliidu või muu kompetentse, liikmesriigi poolt koostöös teadusliku või tehnilise organiga määratud asutuse poolt.	Kalastusvabade tsoonide loomine Natura 2000 aladel eesmärgiga võimaldada kalapüügi puudumise mõju hindamist elupaikadele ja liikidele.
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölisid	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3,4	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Töökohtade loomine liigikaitstes (näiteks mageveekalade, nagu lõhe ja tuura seire, kaitse ja sigimine).

LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	Põhimõtteliselt kvalifitseeruvad, väljaarvatud artikli 5 lõike 5 punktis b sätestatud asjaoludel, ja siis ainult juhul, kui kõnealused tegevused on kooskõlas artiklis 3 sätestatud ELi lisandväärtuskriteeriumiga ja eriti seoses viitega "korduvatele tegevustele".	Näiteks, endeemiliste vähkide taaasustamine taastatavatesse jõesüsteemidesse. [jõgi]
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö	Uurimistöoprojekt võiks viia teatud liikide tõhusamate kaitsekorraldusmeetmete arendamiseni. [pringel]

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF²⁶				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskfond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib ühekordselt toetada ohustatud liikide taasisustamist kavandatud tulevase kõnealuste liikidega seotud ökoturismi raamistikus.
4(6)	Investeeringud transporti, mis aitavad vähendada keskkonnamõjusid, sealhulgas üleeuroopalised võrgustikud ja integreeritud puhastatav linnatransport.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: transpordi infrastruktuuri kohandamine/parendamine eesmärgiga pehmendada selle keskkonnamõju Natura aladele	
5(3)a	Üldise majandusliku huviga transpordi ja telekommunikatsiooni teenused , eriti teisest võrgustike tugevdamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: transpordi infrastruktuuri kohandamine/parendamine eesmärgiga pehmendada selle keskkonnamõju Natura aladele	Kohtades, kus toimib olemasolev transpordi ja telekommunikatsiooni infrastruktuur (näiteks teed, raudteekoridorid) saab vähendada selle fragmenteeritusest tulenevat mõju teatud liikidele (näiteks alt/ülekäikude ehitamine). [karu]
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnamõju piirkondliku arengustrateegiatega, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		Võib rahastada ühekordset rahvusvahelist ohustatud liikide taasisustamise programmi.
8	Füüsilise keskkonna taastamine , näiteks ajaloolise ja kultuurilise pärandi kaitsmine ettevõtluse, kohaliku tööhõive ja kogukonna arendamise meetmete läbi		Nõue: Linnadimensioonid.Kontekst: ajaloo/kultuuripärand	Võib rahastada naaberlade prioriteetliikidega seonudvaid meetmeid eesmärgiga suurendada kogukonna kaasatust looduskaitseks. Peab olema piirkondliku identiteedi tugevdamise laiemal initsiatiivi osa.
ESF				
puudub				
ÜF²⁷				
puudub				

²⁶ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

²⁷ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 14: KAITSEKORRALDUS – Invasiivsed võõrliigid

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(iii)	Natura 2000 toetused ja direktiiviga 2000/60/EÜ seotud toetused;	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 38. Kehtib ainult põllumajanduskõlvikute alade kohta.	Invasiivsete kalakasvatustiliikide eemaldamine veeteedelt. [põllumajandus-akva]
36(a)(iv)	põllumajandus-keskkonnamaksed	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	puudub	Viidake artiklile 39.	
36(a)(vi)	mittetootlike investeeringute toetamine[põllumajanduslik maa]	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	puudub	Viidake artiklile 41.	Invasiivsete taimeliikide kontroll (näiteks ambrosia) edasise leviku ennetamiseks.
36(b)(iv)	Natura 2000 toetused; [metsad]	erametsaomanikud, ja nende liidud	Metsad	Kvalifitseerumine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42. Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 46 ja 51 - taotleja peab kinni pidama nõutud reeglitest. Toetus tehtud kulutuste ja minetatud sissetuleku eest.	Invasiivsete metsakahjurite kontroll, hävitamine ja leviku ennetamine.
36(b)(v)	Metsandus-keskkonnamaksed	Erametsaomanikud, omavalitsused	Metsad	Kvalifitseerumine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklile 47 ja 51 - taotleja peab kinni pidama nõutud reeglitest.	Looduslike liike ja metsastruktuuri hävitavate invasiivsete võõrliikide eemaldamine [põllumajandus-metsandus]
36(b)(vii)	mittetootlike investeeringute toetamine[metsad]	kõik võimalikud	Metsad	Puudub	Viidake artiklile 49. Peab olema seotud metsandus-keskkonnamaksetega.	Metsakahjurite leviku ennetamise ja leidmise skeemi juurutamine (näiteks koiliblialõksude kasutamine seireks) [põllumajandus-metsandus]
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 57.	Invasiivsete veetaimeliikide eemaldamine veeteedelt laiemate keskkonna taastamisprogrammide kontekstis.
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artikliles 61-65.	Invasiivsete võõrliikide majandamine eesmärgiga kergendada kohaliku arengukava eesmärkide saavutamist, näiteks invasiivsete veetaimede ja kalade eemaldamine jõesüsteemidest, et saavutada ökoturismi eesmärk (kohalikule loodusele keskendunud) jõeladel.
EKF						
26(1)(c)	ümberõppeskeemid väljaspool merekalapüüki töötamiseks;	Kalamehed	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Puudub	Elupaikade taastamise alane ümberõpe, et koolitada välja Natura 2000 aladel tööle hakkavad loodusvahid, sealhulgas invasiivsete liikide majandamine.
29(2)(a)	kalakasvatustivormid, mis hõlmavad	kalamehed	ranniku-,	puudub	ainult kalakasvatustialad, võib toetada Natura	Kalatiikide tekkinud looduslike taimekoosluste

TEGEVUS 14: KAITSEKORRALDUS - Invasiivsed võõrliigid

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
	keskkonnakaitset ja -arendamist, loodusvarasid, geneetilist mitmekesisust, ja maastiku ning kalakasvatusalade traditsiooniliste joonte kaitsekorraldust;		mere-, siseveekogud, märgalad		ala asukoha eest – vaata (4)(d)	hooldamist hõlmavate kalakasvatuste, ja invasiivsete taimeliikide kontrolli rahastamine.
29(2)(d)	säästlik kalakasvatus, mis on kooskõlas vastavate keskkonnavalaste piirangutega, mis on koostatud seonduvalt Natura 2000 alade oukorra halvenemisega vastavalt direktiivile 92/43/EMÜ	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad, võib toetada Natura ala asukoha eest – vaata (4)(d)	Piirangute tõttu tekkinud lisakulude hüvitamine talunikele.
34(g)	kalakasvatusalade arendamine, ümberstruktureerimine ja parendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel.	Invasiivsete veetaimede kalakasvatustiteikidest eemaldamise rahastamine, sealhulgas keskkonnamõju vähendamine.
34(j)	teadlaste ja kalastussektoris osalejate vahelise koostöö arendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel.	Teadlaste ja asjaosaliste vaheliste partnerlussuhete arendamine seonduvalt teadustööga invasiivsete liikide leviku ennetamise, ja/või hävitamise ja kontrolli kohta.
35(2)(a)	akvaatilise flora ja fauna kaitsmiseks ja arendamiseks mõeldud staatiliste või eemaldatavate vahendite ehitamine ja paigaldamine	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Tehisriffide ehitamine.
35(2)(b)	ainult siseveekogude taastamine, sealhulgas kudemisalad ja rändliikide liikumiskoridorid	kalamehed, muud	Siseveekogud	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Siseveekogude taastamine, sealhulgas kalarände tõkked.
35(2)(c)	keskkonnakaitse ja -arendamine Natura 2000 raames kohtades, kus see otseselt puudutab kalastustegevusi, väljaarvatud tegevuskulud	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Natura merealade parendamine.
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Tööhõive mitmekesistamise läbi töökohtade loomise kaitsealade majandamises, sealhulgas invasiivsete võõrliikide kontroll.
41(1)(f)	keskkonnakaitse kalatööstuspiirkondades, mille eesmärgiks säilitada alade atraktiivsus, taastada ja arendada rannakülasid, ja kaitsta ja edendada looduslikku ja arhitektuurilist pärandit	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Keskkonnakaitse ja edendamine invasiivsete võõrliikide kontrolli läbi, näiteks rannikudüünide taastamine läbi invasiivsete taimeliikide eemaldamise, veeökosüsteemide taastamine läbi invasiivsete liikide eemaldamise.
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik	kõik	puudub	Iseenesest ei kvalifitseeru, kuid võib	

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
		võimalikud	võimalikud		kvantiteeritud rahastamiseks osalise, kui on osa punktides 12 ja 13 sätestatud looduskaitseprogrammist ja vastab artikli 3 lisandväärtuse kriteeriumile ja ei ole 'korduv'.	
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö	Uute meetmete arendamine sissetungivate võõrliikide kontrolli/majandamise/hävitamise kohta, eriti seonduvalt Natura 2000 aladega.
2(2)g	Teema: Transport (näiteks maisamaatranspordi keskkonnamõju vähendamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö on transpordi infrastruktuuri kohandamine/parendamine eesmärgiga pehendada selle keskkonnamõju Natura aladele	Uute meetmete arendamine invasiivliikide leviku tõkestamiseks läbi transpordisüsteemi.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF²⁸				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskfond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib kasutada ühekordseks sissetungivate võõrliikide hävitamise või kontrolli programmi rahastamiseks, kui kõnealune liik omab arvestatavat majanduslikku/sotsiaalset/keskkonna.
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: invasiivsete võõrliikide riskijuhtimisplaanide ja meetmete arendamine	Sissetungivate võõrliikide riskijuhtimisplaanide arendamine kogu piirkonna Natura alade jaoks (osana laiemast regionaalsest riskijuhtimisest).
4(6)	Investeeringud transpordi , mis aitavad vähendada keskkonnamõjusid, sealhulgas üleeuroopalised võrgustikud ja integreeritud puhas linnatransport.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: transpordi infrastruktuuri kohandamine/arendamine sissetungivate võõrliikide keskkonnamõju vähendamiseks Natura aladel	Piirkondlike sissetungivate võõrliikide seire/juhtimissüsteemide loomine, näiteks ennetav kontroll sadamates, mööda transpordikoridore, lennujaamades jne.
5(2)d	Keskfond ja riskiennetus : looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide ja meetmete arendamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: invasiivsete võõrliikide riskijuhtimisplaanide ja meetmete arendamine	Sissetungivate võõrliikide riskijuhtimisplaanide arendamine kogu piirkonna Natura alade jaoks (osana laiemast regionaalsest riskijuhtimisest).
5(3)a	Üldise majandusliku huviga transpordi ja telekommunikatsiooni teenused , eriti teisest võrgustike tugevdamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: transpordi infrastruktuuri kohandamine/arendamine sissetungivate võõrliikide keskkonnamõju vähendamiseks Natura aladel	Piirkondlike sissetungivate võõrliikide seire/juhtimissüsteemide loomine, näiteks ennetav kontroll sadamates, mööda transpordikoridore, lennujaamades jne.
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnamõju piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		
6(2)a	Merepiirkondade vaheline kahepoolne koostöö, läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seonduvalt järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajandus, sealhulgas jõesängide, rannikualade, meravarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Võib rahastada rahvusvahelisi sissetungivate võõrliikide kontrolli ja hävitamise programme, sealhulgas levikut ennetavate meetmete arendamine.
6(2)c	Merepiirkondade riskiennetus , sealhulgas merepiirkondade turvalisuse edendamine ja üleujutuste, mere- ja siseveekogude reostuse vastane kaitse, erosiooni, maavärinate ja laviinide ennetamine ja nende vastane kaitse.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Võib rahastada sissetungivate võõrliikide hävitamist või kontrolli kohtades, kus need suurendavad üleujutuste ohtu (näiteks põhjasette suurendamine või veeteede kanaliseerimine).
8	Füüsilise keskkonna taastamine , näiteks ajaloolise ja kultuurilise pärandi kaitsmine ettevõtuse, kohaliku tööhõive ja kogukonna arenamise meetmete läbi		Nõue: Linnadimensioonid. Kontekst: ajaloo/kultuuripärand	Võib linnaaladel toetada Natura alade ümberarendamist (sealhulgas sissetungivate võõrliikide hävitamine) eesmärgiga edendada kohalikku tarbimist ja kogukonna arengut.
ESF				
puudub				
ÜF²⁹				
puudub				

²⁸ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

²⁹ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 15: TOETUSKEEMID JA LEPINGUD

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(i)	loodusliku piiranguga ala toetus mägise piirkonna talunikele	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 37. Kehtib ainult põllumajanduskõlvliku maa kohta. Viidake artiklile 51 seonduvalt määrusega 1782/2003. See on hüvitismakse ja ei kohaldata ühtegi keskkonnaalast nõudekriteeriumit peale nende, mis on sätestatud kohustuslikes juhitmisnõuetes (mis hõlmavad linnu- ja elupaiga direktiive) ja GAECi standardites (mis võivad hõlmata standardeid minimaalse hoolduskoormuse kohta), mis seostatakse esimese samba maksetega. Ainukesed muud taotlejatele esitatud nõudmised on põllumajandusliku tegevuse jätkamine vähemalt veel viis aastat. Kaitsekorraldus sõltub seega taluniku poolt ette võetud põllumajandusliku tegevuse liigist.	Toetused traditsioonilistele põllumajanduslikele tegevustele, mis aitavad säilitada mägiaasasid.
36(a)(ii)	toetused muudes loodusliku piiranguga aladel kui mäed elavatele talunikele	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 37. Kehtib ainult põllumajanduskõlvikute alade kohta.	Toetused traditsioonilistele põllumajanduslikele tegevustele, mis aitavad kaitsta luhamaastikke, näiteks karjatamise teel.
36(a)(iii)	Natura 2000 toetused ja direktiiviga 2000/60/EÜ seotud toetused;	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 38. Kehtib ainult põllumajanduskõlvikute alade kohta.	Toetused karjakoorte pidamiseks, et kaitsta karja suurte kiskjate eest. [karu]
36(a)(iv)	Põllumajandus-keskkonnamaksed	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 39.	Kohalikele liikidele toiduallikaks olevate taimeliikide säilitamine, eriti Natura alasid ümbritsevas puhvertsoonis. [karu]
36(b)(iv)	Natura 2000 toetused; [metsad]	Erametsa omanikud ja nende liidud	Metsad	Kvalifitseerumine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42. Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 46 ja 51 - taotleja peab kinni pidama sätestatud reeglitest. Toetus tehtud kulutuste ja minetatud sissetuleku eest.	Surnud puude, nii seisvate kui murdunute, säilitamisega seotud toetused - hüviis kaotatud tulu eest.
36(b)(v)	Metsandus-keskkonnamaksed	Erametsa-omanikud, omavalitsused	Metsad	Kvalifitseerumine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklile 47 and to Art 51 - taotleja peab kinni pidama nõutud reeglitest.	Metsaelupaikade edendamine läbi suurte puude varjus kasvavate liikide või rohujuure tasandi liikide istutamise . [karu]

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkonnades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklites 61-65.	Jooksvad haldustööd seonduvalt kohaliku arengukava eesmärkide saavutamiseks, näiteks loodussõbralike toodete arendamine ja tootmine. [karu]
EKF						
28(1)(b)	kalakasvatusemeetodite rakendamine, mis võrreldes tavapäraste kalakasvatuse sektori tegevustega vähendavad oluliselt negatiivset või suurendavad positiivset keskkonnamõju;	VKE'd	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	28(2) Investeeringutoetus reserveeritakse [mikro- ja väike-] ettevõtete jaoks.	Mahajäetud kalatiikide taastamine.
29(2)(a)	kalakasvatusevormid, mis hõlmavad keskkonnakaitset ja –arendamist, loodusvarasid, geneetilist mitmekesisust, ja maastiku ning kalakasvatusalade traditsiooniliste joonte kaitsekorraldust;	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad	Veepiiri kõikumisele ajaliste ja/või ruumiliste piirangute seadmine. Toetused võivad kompenseerida majanduslikku kahju pikaajalise äravoolu või üleujutuse eest.
29(2)(d)	säästlik kalakasvatus, mis on kooskõlas vastavate keskkonnamäärade piirangutega, mis on koostatud seonduvalt Natura 2000 alade oukorra halvenemisega vastavalt direktiivile 92/43/EMÜ	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad, võib toetada Natura ala asukohta eest – vaadake artikli 4 lõiget d	Puude/põsaste mahavõtmise piiramine, väljaarvatud kohtades, kus see on vajalik infrastruktuuri hooldamiseks; ajalised piirangud põhiraiele.
34(a)	toetavad säästlikult paremat kaitsekorraldust või ressursside kaitset;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel.	Miinimumtingimuste seadmine tekkiva taime- ja muu sellega seonduva hooldamiseks ja majandamiseks.
34(b)	selektiivsete kalastusmeetodite ja -vahendite edendamine ja kaaspüügi vähendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel.	Teatud varustuse kasutamise edendamine Natura 2000 aladel läbi majanduslike initsiatiivide pakkumise.
34(c)	merepõhja kaotatud kalastusvahendite koristamine kalade hukkumise vähendamiseks;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel.	Käimasolev varustuse eemaldamise programm Natura 2000 aladelt – näiteks kaotatud vähipüüniste eemaldamine.

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
34(g)	kalakasvatusalade arendamine, ümberstruktureerimine ja parendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Tärgava taimeistiku taastamine või tekitamine.
35(2)(b)	siseveekogude taastamine, sealhulgas kudemisalad ja rändliikide liikumiskoridorid	kalamehed, muud	Siseveekogud	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	
LIFE+						
puudub						
FP7						
2(2)f	Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö	Võib rahastada uurimistööd maa/maavarade omanikega sõlmitud halduslepete tõhususe kohta, ja kuidas neid saaks tulevikus parandada.

Fond	Kirjeldus	Area restrictions	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF				
puudub				
ESF				
puudub				
ÜF				
puudub				

TEGEVUS 16: TEENUSTE OSUTAMINE, KOMPENSATSIOON KAOTATUD ÕIGUSTE JA SISSETULEKU EEST

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(iii)	Natura 2000 toetused ja direktiiviga 2000/60/EÜ seotud toetused;	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 38. Kehtib ainult põllumajanduskõvlikute alade kohta.	Kompensatsioon vähenenud väetise ja pestitsiidi kasutamisest tuleneva sissetuleku vähenemise eest, Natura sõbralike teenuste ja toodete turustamise toetamine [karu].
36(a)(iv)	Põllumajandus-keskkonnamaksed	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 39.	Kompensatsioon keskkonnasõbraliku taimestiku hooldamisega seotud sissetuleku vähenemise eest Natura puhvertsoonis, näiteks eluslooduse poolt toiduks kasutatavad taimed. [karu]
36(b)(iv)	Natura 2000 toetused; [metsad]	erametsaomanikud, ja nende liidud	Metsad	Kvalifitseerumise sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42. Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklitele 46 ja 51 - taotleja peab kinni pidama nõutud reeglitest. Toetus tehtud kulutuste ja minetatud sissetuleku eest.	Kompensatsioon metsaniitude säilitamise, või sissetungivate võõrliikide, mis soodustavad suletud ökosüsteemide teket, majandamise eest.
36(b)(v)	Metsandus-keskkonnamaksed	Erametsaomanikud, omavalitsused	Metsad	Kvalifitseerumise sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 42.	Viidake artiklitele 47 ja 51 - taotleja peab kinni pidama nõutud reeglitest.	Toetusmaksed tagamaks teatud koguse surnud puidu olemasolu metsades.
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklites 61-65.	Toetus kohaliku arengukava eesmärkide täitmise ja progressi jälgimise tõttu kaotatud õiguste eest.
EKF						
29(2)(a)	kalakasvatamisvormid, mis hõlmavad keskkonnakaitset ja –arendamist, loodusvarasid, geneetilist mitmekesisust, ja maastiku ning kalakasvatusalade traditsiooniliste joonte kaitsekorraldust;	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad, võib toetada Natura ala asukoha eest – vaata artikli 4 lõiget d	kalakasvatuste varude vähendamine, kasutada kalatiike vaheldumisi nii, et osa neist oleksid teatud aja vältel ekstensiivses kasutuses (näiteks 2 aastat).
29(2)(d)	säästlik kalakasvatus, mis on kooskõlas vastavate keskkonnamaksude piirangutega, mis on koostatud seonduvalt Natura 2000 alade oukorra halvenemisega vastavalt direktiivile 92/43/EMÜ	Kalamehed	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	ainult kalakasvatusalad, võib toetada Natura ala asukoha eest – vaata artikli 4 lõiget d	Kalapopulatsioonide optimaalse struktuuri ja koosseisu määratlemine.

TEGEVUS 16: TEENUSTE OSUTAMINE, KOMPENSATSIOON KAOTATUD ÕIGUSTE JA SISSETULEKU EEST

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
------	-----------	------------	-----------	---------------	-------------------------	--------

LIFE+						
puudub						
FP7						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
------	-----------	---------------	-------------------------	--------

ERDF				
puudub				
ESF				
puudub				
ÜF				
puudub				

TEGEVUS 17: SEIRE JA UURINGUD

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
52(d)	Oskuste omandamise ja edendamise meede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalik arengustrateegia	Kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede		Viidake artiklile 59.	Kohaliku arengustrateegia määramiseks ja rakendamiseks vajaliku baasuurimuse läbiviimine.
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkonnades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklites 61-65.	Võib toetada projektide arendamist, mis hõlmavad teiste tegevuste kõrval biodiversiteedi seirega seonduvat komponenti. Biodiversiteedi seire arendamine, eesmärgiga saavutada kohaliku arengukava eesmärgid ja jälgida selle edenemist.
EKF						
34(j)	teadlaste ja kalastussektoris osalejate vahelise koostöö arendamine;	kalamehed, muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Veeliikide seire alane uurimistöö, mida viiakse läbi kalameeste ja teadlaste koostöös (näiteks märgistamise/rõngastamise programmid) [pringel]
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad rahastamiseks, kui vastavad artiklile 3, lisa 1 meetmetele ja ei ole 'korduvad'.	
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö	Uute seire- ja uuringmeetodite arendamise alane uurimistöö. [karu, jõgi]

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF ³⁰				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskfond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: seireks vajalike tegevuste/meetodite/vahendite arendamise toetamine.	Võib toetada alade seireplaanide arendamist laiemas piirkondliku keskkonnaseire kontekstis, näiteks 2010 aastaks seatud biodiversiteedi vähenemise peatamise programmi edendamise seire.
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: seireks vajalike tegevuste/meetodite/vahendite arendamise toetamine. (riskijuhtimine)	Natura alasid potentsiaalselt mõjutavate riskidega, nagu õli ja keemiareostus, tegelevate juhtimisplaanide arendamine. [põllumajandus-akva]
5(2)a	Prioriteet: Keskfond ja riskiennetus: saastatud alade ja maa taastamisele suunatud investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine, mis toetab säästlikku majanduslikku arengut ja maapiirkondade mitmekesistamist.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: seireks vajalike tegevuste/meetodite/vahendite arendamise toetamine.	Võib sisaldada investeeringuid seireinfrastruktuuri, näiteks vastuvõtjad nagu raadiotelemeetria signaalorn, andmete säilitamiseks vajaliku andmebaasi arendamine.
5(2)d	Keskfond ja riskiennetus : looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide ja meetmete arendamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad	Kontekst: seireks vajalike tegevuste/meetodite/vahendite arendamise toetamine. (riskijuhtimine)	Natura alasid potentsiaalselt mõjutavate riskidega, nagu õli ja keemiareostus, tegelevate juhtimisplaanide arendamine.
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiatega, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: seire ja uuringu meetodite/strateegiatega arendamine	
6(2)a	Kahepoolne koostöö merepiirkondade vahel, läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seonduvalt järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajandus, sealhulgas jõesängide, rannikualade, merevarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja majandamine.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Piirideüleste seireplaanide ja -süsteemide arendamine seonduvalt Natura 2000, näiteks veeteede või rannikualade saaste/üleväetamise seire. [põllumajandus-akva]
6(2)c	Merepiirkondade riskiennetus , sealhulgas merepiirkondade turvalisuse edendamine ja üleujutuste, mere- ja siseveekogude reostuse vastane kaitse, erosiooni, maavärsinate ja laviinide ennetamine ja nende vastane kaitse.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	
6(3)	Piirkondlike ja kohalike ametiasutuste vaheliste biodiversiteedi ja Natura 2000 puudutavate võrgustike ja kogemuste jagamise edendamine, sealhulgas koostöövõrgustike programmid; uuringuid, andmete kogumist ja ühenduses toimuvate arengutrendide jälgimist hõlmavad tegevused.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: andmete kogumine ja seiretrendid	Koostööprogramm kergendamaks kohalike seire- ja uuringukavade ja -tegevuste arendamisega seonduva piirkondliku koostöövõrgustiku loomist.

³⁰ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ESF				
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikkuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt hea poliitika- ja programmikavandamisega, seire ja hindamisega, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste osakondadevahelise koordineerimise ja dialoogi toetamise.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: koolitus	Avalike asutuste suutlikkuse suurendamine seonduvalt seire ja uuringutega – näiteks seirekavade arendamine läbi osakondadevaheliste protsesside.
3(2)bii	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikkuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt poliitikate ja programmide rakendamisega	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: koolitus	Avalike asutuste suutlikkuse arendamine seonduvalt Natura 2000 aladel läbiviidava seire ja uuringutega.
ÜF³¹				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamise, mis jäävad vastavalt keskkonnapoliitikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Regionaalsete keskkonnaseire/uuringu kavade arendamine, sealhulgas Natura 2000 alade seire. Osana laiematest regionaalsetest keskkonnasõbraliku majandamise plaanidest.

³¹ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 18: RISKIJUHTIMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
20(b)(ii)	metsade majandusliku väärtuse parandamine	erametsa omanikud, omavalitsused	Metsad	Kvalifitseerimine sõltub piirkonnast: Viidake artiklile 27.	Piirangute kohta lisainformatsiooni saamiseks viidake artiklile 27.	Majandusliku väärtuse suurendamine läbi parema riskijuhtimise – saavutatakse kohalike väiksema tuleohtlikkusega puuliikide istutamise teel – näiteks igihaljad tammed.
20(b)(vi)	looduskatastroofide tõttu kadunud põllumajandusliku tootmispotentsiaali taastamine ja asjakohaste ennetavate tegevuste juurutamine	Talunikud	Põllumajanduslik maa	Puudub	Puudub	Üleujutuste vastaste ennetustegevuste juurutamine märgalade taastamise ja majandamise teel.
36(a)(iii)	Natura 2000 toetused ja direktiiviga 2000/60/EÜ seotud toetused;	Talunikud	põllumajanduslik maa	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 38. Kehtib ainult põllumajanduskõlvikute alade kohta.	Toetused sellise veemajandamis programmi kasutamise eest, mis aitab vähendada üleujutusrisiki Natura aladel.
36(a)(iv)	Põllumajandus-keskkonnamaksud	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 39.	Põllumajandus-keskkonnamaksud rändkarjatamiseks või metsaaluseks karjatamiseks, mille tagajärjel väheneb läbi metsaaluse kuivanud taimestikumassi vähenemise metsade tuleohtlikkus.
36(a)(vi)	mittetootlike investeeringute toetamine[põllumajanduslik maa]	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 41.	Toetused märgalade investeeringutele vähendamaks üleujutuste ohtu.
36(b)(vi)	metsanduse potentsiaali taastamine ja ennetustegevuste kasutuselevõtmine;	kõik võimalikud	Metsad	Alad peavad olema märgistatud – viidake artiklile 50.	Viidake artiklile 48.	
36(b)(vii)	mittetootlike investeeringute toetamine[metsad]	kõik võimalikud	Metsad	Puudub	Viidake artiklile 49. Peab olema seotud metsandus-keskkonnamaksetega.	
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklides 61-65.	Biodiversiteedisõbraliku riskijuhtimise süsteemide arendamine eesmärgiga aidata saavutada kohaliku arengukava eesmärgid ja jälgida selle progressi.
EKF						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
------	-----------	------------	-----------	---------------	-------------------------	--------

LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumis kriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad rahastamiseks kui on kooskõlas artikli 3 lisandväärtus kriteeriumiga, ei ole 'korduvad' ja on osa elupaikade või liikide kaitsekorraldusprojektist.	
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö	Uurimistöö uudsete ja parandatud riskijuhtimiskavade, meetodite ja vahendite kohta, eriti seonduvalt Natura 2000 aladel kehtivate nõudmiste kontekstis.
2(2)g	Teema: transport (näiteks maismaatranspordi keskkonnamõju vähendamine).	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimustöö transpordi infrastruktuuri kohandamisest/parendamisest eesmärgiga vähendada Natura aladele avalduvaid riske	Uurimistöö transpordist tulenevate keskkonnariskide vähendamise meetodite kohta, eriti seonduvalt Natura 2000 aladega (näiteks sissetungivate võõrliikide leviku tõkestamine).

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF³²				
4(4)	Riskiennetus , sealhulgas looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide arendamine ja rakendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Võib toetada selliste riskide, nagu tulekahjud, laevatamisriskid (näiteks naftareostus jne.) vältimisplaanide ja -meetmete arendamist.
4(6)	Investeeringud transporti, mis aitavad vähendada keskkonnamõjusid, sealhulgas üleuroopalised võrgustikud ja integreeritud puhas linnatransport.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: transpordi infrastruktuuri kohandamine/parendamine eesmärgiga piirata Natura aladele avalduvaid riske	Võib kasutada eraldi transpordiriskidega seonduvate plaanide arendamiseks (näiteks siseveekogude reostus, naftareostus, invasiivsed võrliigid jne).
5(2)a	Prioriteet: Keskkond ja riskiennetus: saastatud alade ja maa taastamisele suunatud investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine , mis toetab säästlikku majanduslikku arengut ja maapiirkondade mitmekesisust.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad		Riski juhtimise alase infrastruktuuri arendamine – näiteks laevade puhastamine sissetungivate võõrliikide eemaldamiseks; kiirreageerimine keemilise- või naftareostuse korral või metsatulekahjude korral.
5(2)d	Keskkond ja riskiennetus : looduslike ja tehnoloogiliste riskide ennetamise ja nendega toimetulemise plaanide ja meetmete arendamine.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad		Võib toetada selliste riskide, nagu tulekahjud, laevatamisriskid (näiteks naftareostus jne.) vältimisplaanide ja -meetmete arendamist.
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiatega, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		Võib toetada rahvusvaheliste riskiennetusplaanide ja -meetmete arendamist Natura aladel, näiteks tulekahjude, erosiooni jms seonduvalt.
6(2)c	Merepiirkondade riskiennetus , sealhulgas merepiirkondade turvalisuse edendamine ja üleujutuste, mere- ja siseveekogude reostuse vastane kaitse, erosiooni, maavärinate ja laviinide ennetamine ja nendevastane kaitse.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Võib toetada selliste riskide nagu laevatamisriskid (näiteks naftareostus jne.) vältimisplaanide ja -meetmete arendamist.
ESF				
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikkuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt hea poliitika- ja programmikavandamisega, seire ja hindamisega, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste osakondadevahelise koordineerimise ja dialoogi toetamise.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: koolitus	Avalike asutuste riskijuhtimisplaanide arendamisega seonduva suutlikkuse arendamine.
3(2)bii	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikkuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt poliitikate ja programmide rakendamisega	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: koolitus	Avalike asutuste piirkondlike riskijuhtimistegevuste rakendamisega seonduva suutlikkuse arendamine.
ÜF³³				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamise, mis jäävad vastavalt keskkonnapoliitikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Piirkondliku, Natura 2000 aladele avalduvatele keskkonnohtudele kiirreageerimisega seonduva suutlikkuse arendamine, näiteks keemiareostus, üleujutused, metsatulekahjud, laviinid jne.

³² ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

³³ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 19: ALADE JÄRELVALVE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Land types	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artikliles 61-65.	Jooksev alade järelvalve, mis on vajalik kohaliku arengukava eesmärkide saavutamiseks ja selle arengu jälgimiseks.
EKF						
puudub						

LIFE+						
puudub						
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübit mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: uurimistöö/osa uurimisprojektist	Uurimisprojekt võib olenevalt eesmärkidest hõlmata alade jooksvat järelvalvet sätestatud perioodi jooksul. [karu]

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF				
puudub			Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	
ESF				
puudub			Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	
ÜF				
puudub			Rahastamine saadaval kestvatele tegevustele	

TEGEVUS 19: ALADE JÄRELVALVE

TEGEVUS 20: INFORMATSIOONI- JA TEABEMATERJALIDE KOOSTAMINE

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
20(a)(i)	erialane koolitus ja informatiivsed tegevused, sealhulgas teaduslase informatsiooni ja innovatiivsete töömeetodite levitamine põllumajandus-, toidutööstus- ja metsandussektorites töötavatele inimestele	Talunikud metsnikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Artikkel 21: Toetus ei hõlma kursuseid, mis kuuluvad kesk- või kõrgkooli tasemel tavaliste põllumajandus- või metsandusharidus programmide või süsteemide alla.	Karusöbralike põllumajandus- ning metsandustegevuste alaste õppematerjalide koostamine talunikele ja metsnikele [karu].
52(a)(iii)	turismitegevuste edendamine	kõik võimali- kud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 55.	Natura 2000 alasid saab reklaamida läbi turismialaste reklaamvoldikute. [lilled]
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimali- kud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 57.	
52(d)	Oskuste omandamise ja edendamise meede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalik arengustrateegia	Kõik võimaliku d	maatüübist mitteolenev meede		Viidake artiklile 59.	Oskuste omandamiseks vajalike õppematerjalide hankimine. [lilled, põllumajandus-akva]
63	LEADER	Kõik võimaliku d (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklites 61-65.	Igasuguse kohaliku arengustrateegia elluviimiseks vajaliku informatsiooni arendamine (näiteks piirkondade edendamine seonduvalt Natura 2000). [põllumajandus-metsandus]
EKF						
34(i)	erialaste oskuste arendamine, või uute koolitusmeetodite ja vahendite arendamine;	kalamehed, muud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	Natura 2000 seonduvate õppematerjalide koostamine kalameestele. [pringel]
41(1)(b)	majandustegevuste ümberstruktureerimine ja –suunamine, eriti läbi ökoturismi arendamise, eeldades, et need tegevused ei suurenda kalanduskoormust;	kalandust ööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Natura 2000 aladega seotud keskkonnasöbralike toodete edendamine ja arendamine.
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	kalandust ööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Natura 2000 seonduva koolitusinfo ja tööhõiveinfo hankimine.

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
41(1)(h)	piirkondadevahelise ja rahvusvahelise koostöö edendamine kalatööstuses osalejate vahel, peamiselt läbi koostöövõrgustiku ja parimate tegutsemismeetodite levitamise	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Parimate Natura 2000 sõbralike kalakasvatuste ja kalandusmeetodite väljatöötamiseks vajaliku võrgustiku loomise rahastamine. [põllumajandusakva]
41(1)(i)	oskuste omandamine ja kohaliku arengustrateegia ettevalmistamise ja rakendamise toetamine.	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Kohalikku arengustrateegiasse lisatava infomaterjali ettevalmistamine.

LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis kuuluvad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla, või saavad samal eesmärgil toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artikkel 10). Kvalifitseeruvad rahastamiseks, kui vastavad artiklile 3, lisa 1 meetmetele ja ei ole 'korduvad'.	
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevahelise koostöö	Kontekst: uurimistöö	Uurimisprojektid võivad kaasa tuua infomaterjalide arendamise ja uute töhusate kommunikatsioonimeetodite kavandamise (näiteks interaktiivsed haridusfoorumid).
2(2)g	Teema: transport (näiteks maismaatranspordi keskkonnamõju vähendamine).	kõik võimalikud, siiski	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevahelise koostöö	Kontekst: uurimustöö transpordi infrastruktuuri kohandamisest/parendamisest eesmärgiga vähendada Natura aladele avalduvaid riske	Uurimisprojektid võivad anda infot keskkonnasõbralikemate transpordivõrgustike kohta, sealhulgas sidemed Natura 2000 võrgustikuga.

TEGEVUS 20: INFORMATSIOONI- JA TEABEMATERJALIDE KOOSTAMINE

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF ³⁴				
4(2)	Teema: infoühiskond, sealhulgas sisulise külje, teenuste ja vahendite areng kohalikul tasandil, avalike <i>on-line</i> teenuste arendamine ja nende kättesaadavamaks tegemine, abi ja teenused VKEdele tõhusaks info- ja kommunikatsiooni tehnoloogiate kasutamiseks	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: info edastamise süsteemid/-varustus Natura 2000 aladel	Võib kasutada IT varustuse omandamiseks ja interneti infotelgede ja andmebaaside organiseerimiseks/kasutamiseks.
4(5)	Turism , sealhulgas looduslike ja kultuuriliste varade edendamine kui potentsiaal järgneva jaoks: säästlik turism, kultuuripärandi kaitsmine ja edendamine majandusliku arengu hüvanguks, toetus turismiteenuste pakkumise parandamiseks läbi uute kõrge lisandväärtusega teenuste	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: turismi edendamine/arendamine	Ökoturismi arengu edendamiseks Natura aladel vajaminevate infomaterjalide arendamine. [põllumajandus-metsandus]
4(8)	Investeeringud haridusse , mis on suunatud kohaliku elu atraktiivsuse ja kvaliteedi suurendamisele	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: haridus	Ala piirkondlikus haridusprogrammis osalemiseks vajalike infoallikate arendamine. [karu]
4(10)	Otsene toetus investeeringutele VKEdesse, mis loovad ja säilitavad töökohti	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: tööhõive	VKE-le ökoturismi edendamiseks aladel vajaliku infomaterjalide arendamine [põllumajandus-akva].
6(1)a	Ettevõtluse julgustamine ja, eriti, VKEde, turismi, kultuuri ja rahvusvahelise kaubanduse arendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: tööhõive (näiteks turism)	
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: tööinitsiatiivide ja koolituse arendamine	Info arendamine seonduvalt laiapõhjalisema ökoturismi edendamiseks mõeldud piirideüleste alade võrgustikega. [karu]
6(1)lõpp	Lisaks sellele, riikidevaheliste tööturgude integratsiooni edendamine, kohalike tööhõiveinitsiatiivide, võrdsete võimaluste, koolituse ja sotsiaalse kaasatuse arendamine, ning inimressursside ja vahendite jagamine seonduvalt teadus- ja arendustegevusega.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: tööinitsiatiivide ja koolituse arendamine	Ala piirkondlikus koolitusprogrammis osalemiseks vajalike infoallikate arendamine. [põllumajandus-akva]

³⁴ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
6(1)d	Riikidevahelise koostöö loomine ja arendamine läbi integreeritud piirkondlikku arengut soodustavate võrgustike ja tegevuste rahastamise, seonduvalt järgnevate teemadega: koostöö arendamine, teatud sektorite infrastruktuuride, nagu tervishoid, kultuur ja haridus, suutlikkuse ja nende ühise kasutamise edendamine.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: laiad rahvusvahelised haridusinitsiivid (haridus)	Ala piirkondlikus tervisekaitse, kultuuri ja hariduse programmides osalemiseks vajalike infoallikate arendamine. [jõgi]
10	Ligipääsetavuse suurendamisele suunatud investeeringute rahastamine, kultuuripärandiga seonduvate majandustegevuste edendamine ja arendamine, loodusvarade säästliku kasutamise edendamine, ja turismisektori stimuleerimine.	Ainult looduslike piirangutega alad.		Ökoturismi edendamiseks alal vajalike infomaterjalide arendamine. [jõgi]
ESF				
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikkuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt hea poliitika- ja programmikavandamisega, seire ja hindamisega, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste osakondadevahelise koordineerimise ja dialoogi toetamise.	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: koolitus	Riiklike haldusorganite jaoks vajaliku info koostamine suutlikkuse arendamise/koolitusprogrammide kohta.
3(2)bii	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikkuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt poliitikate ja programmide rakendamisega	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: koolitus	
ÜF				
puudub				

TEGEVUS 21: KOOLITUS JA HARIDUS

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
20(a)(i)	erialane koolitus ja informatiivsed tegevused, sealhulgas teaduslase informatsiooni ja innovatiivsete töömeetodite levitamine põllumajandus-, toidutööstus- ja metsandussektorites töötavatele inimestele	talunikud, metsnikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Artikkel 21: Toetus ei hõlma kursuseid, mis on osa tavapärastest põllumajandus- või metsandusalaalsetest programmidest või süsteemidest kesk- või kõrghariduse tasemel.	Innovatiivsete meetoditega seotud koolitus ja haridus seonduvalt Natura sõbraliku põllumajanduse, Natura 2000 toodete turustamise jms.
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 57.	Maapiirkondade pärandi hooldamise ja säilitamise edendamise alane koolitus.
52(c)	koolitus ja informatsiooni meede telje 3 all kaetud aladel tegutsevatele majanduslikele ettevõtjatele	kõik võimalikud (maapiirkondades)	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 58. Võib kasutada ainult 3 telje meetete jaoks.	Ökoturismi arengu toetamise alane koolitus [põllumajandus-metsandus]
52(d)	Oskuste omandamise ja edendamise meede eesmärgiga valmistada ette ja rakendada kohalik arengustrateegia	Kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede		Viidake artiklile 59.	Kohaliku arengustrateegia rakendamist võimaldav koolitus – näiteks Natura toodete turustamine, või ökoturismi arengu võimaldamine. [lilled]
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklile 61-65.	Igasugune kohaliku arengustrateegia elluviimiseks vajalik koolitus (näiteks piirkondlik edendamine seonduvalt Natura 2000). [karu]
EKF						
26(1)(a)	tegevuste mitmekesistamine eesmärgiga arendada kalameeste lisatöövõimalusi;	Kalamehed	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Puudub	Tegevuste mitmekesistamise kergendamisega seonduv koolitus – näiteks väikeettevõtete juhtimise alane koolitus ökoturismi või ala juhtimisoskuste edendamiseks.
26(1)(c)	ümberõppeskeemid väljaspool merekalapüüki töötamiseks;	Kalamehed	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Puudub	Tegevuste mitmekesistamise kergendamisega seonduv koolitus – näiteks väikeettevõtete juhtimise alane koolitus ökoturismi või ala juhtimisoskuste edendamiseks.
34(i)	erialaste oskuste arendamine, või uute koolitusmeetodite ja vahendite arendamine;	kalamehed, muud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel.	Tegevuste mitmekesistamise kergendamisega seonduv koolitus – näiteks väikeettevõtete juhtimise alane koolitus ökoturismi või ala juhtimisoskuste edendamiseks. Koolitusprogrammid teadlaste ja ettevõtjate koostöös, näiteks kala ja linnuvaatlusprogrammid ökoturismi arendamiseks ning teadusliku seire toetamiseks.

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
41(1)(b)	majandustegevuste ümberstruktureerimine ja – suunamine, eriti läbi ökoturismi arendamise, eeldades, et need tegevused ei suurenda kalanduskoormust;	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Kalameeste koolitus, et aidata neil liikuda Natura alade ökoturismi sektorisse.
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Töökohtade loomine Natura alade juhtimises piisava koolituse ja hariduse toetusel [pringel].
41(1)(i)	oskuste omandamine ja kohaliku arengustrateegia ettevalmistamise ja rakendamise toetamine.	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Koolitus ja haridus arengustrateegia arendamise ja elluviimiseks.

LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	Kõik	Maatüübist mitteolenev meede.	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis kuuluvad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla, või saavad samal eesmärgil toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artikkel 10). Kvalifitseeruvad kui vastavad artikli 3 lisandväärtuse kriteeriumidele ja ei ole "korduvad".	
FP7						
puudub						

TEGEVUS 21: KOOLITUS JA HARIDUS

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF ³⁵				
4(5)	Turism , sealhulgas looduslike ja kultuuriliste varade edendamine kui potentsiaal järgneva jaoks: säästlik turism, kultuuripärandi kaitsmine ja edendamine majandusliku arengu hüvanguks, toetus turismiteenuste pakkumise parandamiseks läbi uute kõrge lisandväärtusega teenuste	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: turismi edendamine/arendamine	Koolitusprogrammid turismitööstuse loomise toetamiseks piirkondades, kus see enne ei eksisteerinud (näiteks alad, mis on sõltuvuses teisest tööstusharust, mis on alla käimas). Koolitus võib olla suunatud kõrge lisandväärtusega turismiteenuste potentsiaalsetele pakkujatele.
4(8)	Investeeringud haridusse , mis on suunatud kohaliku elu atraktiivsuse ja kvaliteedi suurendamisele	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Säästliku juhtimise alane haridus, et toetada paremat elukvaliteeti ja keskkonda.
6(1)a	Ettevõtluse julgustamine ja, eriti, VKEde, turismi, kultuuri ja rahvusvahelise kaubanduse arendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: töökohtade loomine (näiteks turism)	Piirideüleste koolitus ja haridusprogrammide arendamine, mis põhinevad kogemuste jagamisel, eriti seondult ökoturismiga Natura aladel/võrgustikes. [karu, põllumajandus/metsandus]
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		
6(1)lõpp	Lisaks riikidevaheliste tööturgude integratsiooni edendamine, kohalike tööhõiveinitsiatiivide, võrdsete võimaluste, koolituse ja sotsiaalse kaasatuse arendamine, ning inimressursside ja vahendite jagamine seondult teadus- ja arendustegevusega.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		Koolituse pakkumine piirideüleste tööturgude edendamiseks seondult Natura võrgustiku juhtimisega, näiteks keskkonnasõbralike metsandusmeetoditega seondud koolitus.
6(2)a	Merepiirkondade vaheline kahepoolne koostöö, läbi integreeritud territoriaalarengut edendavate võrgustike ja tegevuste toetamise, seondult järgnevate teemadega: kindla rahvusvahelise dimensiooniga veemajandus, sealhulgas jõesängide, rannikualade, meravarade, veeteenuste ja märgalade kaitse ja haldamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Alad peavad olema seotud jõesängi/märgala/rannikualadega	Rahvusvaheliste jõesängide ja merevarade haldamise alane koolitus (seondult Natura ala juhtimisega).
6(3)	Piirkondlike ja kohalike ametiasutuste vaheliste biodiversiteeti ja Natura 2000 puudutavate võrgustike ja kogemuste jagamise edendamine, sealhulgas koostöövõrgustike programmid; uuringuid, andmete kogumist ja ühenduses toimivate arengutrendide jälgimist ja analüüsi.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)		Koolitusprogrammid piirkondliku ja kohaliku võimu esindajatele, mis keskenduvad kogemuse vahetamisele ja parimatele töömeetoditele biodivesiteedi ja Natura 2000 kontekstis.

³⁵ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ESF				
3(1)aii	Töötajate ja ettevõtete kohanemisvõime suurendamine, näiteks töötajatele pakutavate teatud spetsiifiliste tööhoive-, koolitus- ja toetusteenuste arendamine firmade ja sektorite ümberstruktureerimise kontekstis.		Kontekst: Töökohtade loomine (näiteks sektori ümberstruktureerimise korral)	Ümberstruktureerimisele kuuluvate sektorite töötajate koolitamine eesmärgiga suurendada tööhoive võimalusi keskkonnasõbralikes Natura võrgustikuga seotud ettevõtetes (näiteks Natura sõbralike toodete tootmine).
3(2)bi	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt hea poliitika- ja programmikavandamisega, seire ja hindamisega, läbi uuringute, statistika ja ekspertiisi, asjakohaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste osakondadevahelise koordineerimise ja dialoogi toetamise.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Riiklike haldusorganite koolitamine seonduvalt Natura 2000 hea majandamisega – võib hõlmata kogemuste ja parimate töömeetodite jagamist liikmesriikide tasandil. [pringel]
3(2)bii	Riiklike haldusorganite ja avalike teenuste institutsionaalse suutlikuse ja tõhususe suurendamine seonduvalt poliitikate ja programmide rakendamisega	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Riiklike haldusorganite töötajate koolitamine looduskaitse projektide juhtimiseks. [karu]
ÜF³⁶				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamine, mis jäävad vastavalt keskkonnapoliitikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Koolitus väikese osana infrastruktuuri investeeringute projektidest – näiteks kohalike elanike koolitamine veekasutuse vallas eesmärgiga aidata kaasa veega seotud infrastruktuuri ehitamisele.

³⁶ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 22: VAHENDID NATURA 2000 ALADE KÜLASTATAVUSE SUURENDAMISEKS JA VÄÄRTUSTAMISEKS

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maa tüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(vi)	mittetootlike investeeringute toetamine[põllumajanduslik maa]	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	puudub	Viidake artiklile 41.	Infoviitade ehitamine ja paigaldamine Natura aladele. [põllumajandus-metsandus]
36(b)(vii)	mittetootlike investeeringute toetamine[metsad]	kõik võimalikud talunikud	metsad	Puudub	Viidake artiklile 49. Peab olema seotud metsandus-keskkonnatoetustega.	
52(a)(i)	mitmekesistamine mittepõllumajanduslike tegevuste näol	talunikud and household members	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 53.	Põllumajanduslikel Natura aladel külastushoonete ja vahendite arendamise toetus ökoturismi edendamiseks.
52(a)(iii)	turismitegevuste edendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 55.	Vahendite ehitamine, mis arendaksid Natura alade külastajate poolset kasutamist, näiteks rajad ja viidad. [karu, põllumajandus-metsandus]
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkonnad)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklides 61-65.	Natura alade külastamist toetavate vahendite paigaldamine, et tõsta külastatavust ja saavutada kohaliku arengu strateegia eesmärgid.
EKF						
41(1)(b)	majandustegevuste ümberstruktureerimine ja –suunamine, eriti läbi ökoturismi arendamise, eeldades, et need tegevused ei suurenda kalanduskoormust;	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmistele alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Ökoturismi arendamine Natura aladel läbi külastusvahendite hankimise - näiteks infoviidad/teabetahvlid, istepingid, teerajad.
41(1)(e)	väikeste kalatööstusettevõtete ja turismiga seotud infrastruktuuri toetamine väikeste kalanduskogukondade hüvanguks	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmistele alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Mere ja ranniku ökoturismi toetavate vahendite hankimine, näiteks viidad, kaardid, varjualused, maabumis sillad jne.
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis kuuluvad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad kui vastavad artiklis 3 sätestatud lisandväärtuskriteeriumile ja ei kuulu raske infrastruktuuri (ERDF) või vahendite hooldamise alla.	
FP7						
puudub						

TEGEVUS22: VAHENDID NATURA 2000 ALADE KÜLASTATAVUSE SUURENDAMISEKS JA VÄÄRTUSTAMISEKS

TEGEVUS 22: VAHENDID NATURA 2000 ALADE KÜLASTATAVUSE SUURENDAMISEKS JA VÄÄRTUSTAMISEKS

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF³⁷				
4(2)	Teema: infoühiskond, sealhulgas sisulise külje, teenuste ja vahendite areng kohalikul tasandil, avalike <i>on-line</i> teenuste arendamine ja nende kättesaadavaks tegemine, abi ja teenused VKEdele tõhusaks info- ja kommunikatsiooni tehnoloogiate kasutamiseks	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: info edastamise süsteemid/-varustus Natura 2000 aladel	Internetiühenduste ja andmebaaside arendamine, mida saaks kasutada Natura põhise turismi arendamiseks.
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		
4(5)	Turism , sealhulgas looduslike ja kultuuriliste varade edendamine kui potentsiaal järgneva jaoks: säästlik turism, kultuuripärandi kaitsmine ja edendamine majandusliku arengu hüvanguks, toetus turismiteenuste pakkumise parandamiseks läbi uute kõrge lisandväärtusega teenuste	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: turismi edendamine/arendamine	
10	Ligipääsetavuse suurendamisele suunatud investeeringute rahastamine, kultuuripärandiga seonduvate majandustegevuste edendamine ja arendamine, loodusvarade säästliku kasutamise edendamine, ja turismisektori stimuleerimine.	Ainult looduslike piirangutega alad.		Külastusvahendite ehitamine, näiteks autoparklad, teeradade võrgustikud, sadamakaid, külastuskeskused. [jõgi, põllumajandus-akva]
5(2)a	Prioriteet: Keskkond ja riskienetus: saastatud alade ja maa taastamisele suunatud investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine, mis toetab säästlikku majanduslikku arengut ja maapiirkondade mitmekesistamist.	Piirkondlik konkurentsivõime ja tööhõive eemärgiga piirkonnad		
6(1)a	Ettevõtluse julgustamine ja, eriti, VKEde, turismi, kultuuri ja rahvusvahelise kaubanduse arendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst:töökohtade loomine (näiteks turism)	
9	Maapiirkondade ja kalandusest sõltuvate piirkondade majanduslik mitmekesistamine, sealhulgas: uute majanduslike tegevuste arendamine väljaspool põllumajandus ja kalandussektoreid; turismi ja maapiirkondade hüvede arendamine	Ainult maapiirkonnad ja kalatööstusest sõltuvad piirkonnad.	Kontekst: majanduslik mitmekesistamine	Külastusvahendite arendamine eesmärgiga toetada maapiirkondade mitmekesistamist läbi paremate ökoturismivõimaluste loomise. [karu]
10	Ligipääsetavuse suurendamisele suunatud investeeringute rahastamine, kultuuripärandiga seonduvate majandustegevuste edendamine ja arendamine, loodusvarade säästliku kasutamise edendamine, ja turismisektori stimuleerimine.	Ainult looduslike piirangutega alad.		Natura alade turistidele ligipääsetavaks tegemise eesmärgiga investeeringud, näiteks ratastooli kaldteede ja -teede ehitamine. [põllumajandus-akva]
ESF				
puudub				
ÜF³⁸				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamise, mis jäävad vastavalt keskkonnapoliitikale ja -tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Naturaga seonduvate külastusvahendite/komplekside arendamine – näiteks Natura 2000 võrgustikuga seotud õppematerjalidega varustatud piirkondlik keskkonnakeskus. [põllumajandus-akva]

³⁷ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

³⁸ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 23: MAAOST, SEALHULGAS KOMPENSATSIOON ARENDAMISÕIGUSTE EEST

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
	Teoreetiliselt on võimalik seonduvalt ükskõik millises artiklis mainitud tegevustega, vastavalt artikli 73 lõike 3 punktis c sätestatud piirangutele	oleneb artiklist	oleneb artiklist		Maaost on ülhjuhul lubatud vaid siis, kui see moodustab vähem kui 10% kogu asjakohase ettevõtmise kuludest. Erandjuhtudel võib keskkonnakaitsega seotud ettevõtmistele lubada suuremat protsenti. Vaadake artikli 71 lõike 3 punkti c.	
EKF						
puudub						
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	Kõik		LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumis kriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad kui on kooskõlas artiklis 3 sätestatud lisandväärtuskriteeriumidega ja kuulub maakasutuse muutuste eest, ja mitte arendamisõiguste eest, makstava kompensatsiooni (juhul kui pole maaeluareng), vt lisa 1 lõike 2 punkte g ja v.	Näiteks maa ost võimaldamaks jõesängide taastamist [jõgi].
FP7						
Puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF³⁹				
	Teoreetiliselt on võimalik seonduvalt ükskõik millises artiklis mainitud tegevustega, vastavalt määruse üldpiirangutega, ja artikli 7 lõikes c sätestatud piirangutega.			
ESF				
puudub				
ÜF⁴⁰				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamine, mis jäävad vastavalt keskkonnapoliitikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		
2(3)	Alad, mida on võimalik säästlikult arendada ja mis ilmutavad selgeid keskkonnavalase kasu märke, näiteks energeetika efektiivsus, taastuvenergia- ja transpordisektor	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: taastuvenergia ja -transport	

39 ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti. Ostukulu võib ulatuda maksimaalselt 10% asjakohase ettevõtmise ametlikust kogukulust.

40 Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti. Ostukulu võib ulatuda maksimaalselt 10% asjakohase ettevõtmise ametlikust kogukulust.

TEGEVUS 24: ELUPAIKADE VÕI LIIKIDE SÄILITAMISEKS VAJALIK INFRASTRUKTUUR

	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(vi)	mittetootlike investeeringute toetamine[põllumajanduslik maa]	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	Puudub	Viidake artiklile 41.	Toetus infrastruktuurile, mis on mõeldud kariloomade kaitsmiseks suurte kiskjate eest, näiteks elektritarad. [karu]
36(b)(vii)	mittetootlike investeeringute toetamine[metsad]	kõik võimalikud	Metsad	Puudub	Viidake artiklile 49. Peab olema seotud metsandus-keskkonnamaksetega.	Toetus infrastruktuurile, mis on mõeldud elupaikade säilitamiseks, näiteks taimekoolide loomine looduslike taimeliikide kasvatamiseks projekti raames.
52(b)(iii)	maapiirkondade pärandi säilitamine ja arendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 57.	Toetused haruldaste liikide taastasustamise edendamiseks mõeldud infrastruktuuri paigaldamiseks, näiteks pesakastid, nahkhiirte õrred jne.
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklites 61-65.	Elupaikade säilitamiseks mõeldud infrastruktuuri arendamine, et saavutada kohaliku arengu eesmärgid.
EKF						
34(g)	kalakasvatusialade arendamine, ümberstruktureerimine ja parendamine;	kalamehed muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 34: Kollektiivsed meetmed: peavad olema rakendatud osalejate enda või tootjate või teiste liikmesriikide poolt tunnustatud organisatsioonide nimel tegutsevate organisatsioonide aktiivsel toetusel...	kalakasvatustega seonduvate looduslike liikide häirimist vähendava infrastruktuuri paigaldamine (näiteks lindude kaitsmine välismõjude eest).
35(2)(b)	ainult siseveekogude taastamine, sealhulgas kudemisalad ja rändliikide liikumiskoridorid	Kalamehed muud	Siseveekogud	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	
35(2)(c)	keskkonnakaitse ja -arendamine Natura 2000 raames kohtades, kus see otseselt puudutab kalastustegevusi, väljaarvatud tegevuskulud	Kalamehed muud	ranniku-, mere-, siseveekogud, märgalad	Puudub	Artikkel 35(3) Tegevused peavad viima ellu tervenisti või poolenisti avalik-õiguslikud asutused, või teised liikmesriikide poolt selleks otstarbeks määratud asutused.	Veeteede muutmine veeökosüsteemide kaitsmiseks läbi infrastruktuuri paigaldamise, mis muudab veevoolu või võimaldab kalade liikumist [jõgi].
LIFE+						

TEGEVUS 24: ELUPAIKADE VÕI LIIKIDE SÄILITAMISEKS VAJALIK INFRASTRUKTUUR

TEGEVUS 24: ELUPAIKADE VÕI LIIKIDE SÄILITAMISEKS VAJALIK
INFRASTRUKTUUR

	Kirjeldus	Sihtrühm ad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
3	Kvalifitseerumis riteeriumid	kõik võimalikud	kõik võimalikud	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumis kriteeriumide alla, või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Kvalifitseeruvad kui on kooskõlas artikli 3 lisandväärtuskriteeriumidega ja osa elupaiga- või liigikaitse projektist.	
FP7						
2(2)f	Teema: Keskkond, näiteks kliimamuutus, reostus ja riskid; looduslike ja inimtehtud ressursside säilitamine ja säästlik majandamine (näiteks biodiversiteedi kaitse ja juhtimine); keskkond ja tehnoloogiad (näiteks keskkonna taastamine)	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Riikidevaheline koostöö	Kontekst: osana uurimistöö algatamisest/vahenditest	

	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF⁴¹				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, seahulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Piirkondliku majanduse mitmekesistamine läbi Natura alade ärilist kasutamist hõlbustavate vahendite ehitamise – näiteks ohustatud liikide, mis on tähtsad ökoturismi seisukohast, paljunemis- ja/või taastuskeskused. [karu]
5(2)a	Prioriteet: Keskkond ja riskienetus: saastatud alade ja maa taastamisele suunatud investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine, mis toetab säästlikku majanduslikku arengut ja maapiirkondade mitmekesistamist.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad		Võib hõlmata ballastvee töötlemise vahendite arendamist sadamates vältimaks sissetungivate võõrliikide sattumist keskkonda läbi laevaliikluse; füüsiliste tökete paigaldamine mageveekogudesse tõkestamiseks sissetungivate võõrliikide levikud ühest veekogust teise.
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine			Veetöötlemise infrastruktuuri ehitamine veekvaliteedi (ja seega elupaikade kvaliteedi) parandamiseks Natura 2000 aladel [põllumajandus-akva].
8	Füüsilise keskkonna taastamine , näiteks ajaloolise ja kultuurilise pärandi kaitsmine ettevõtluse, kohaliku tööhõive ja kogukonna arendamise meetmete läbi		Nõue: Linnadimensioonid. Kontekst: ajaloo/kultuuripärand	Veetöötlemise infrastruktuuri ehitamine veekvaliteedi (ja seega elupaikade kvaliteedi) parandamiseks Natura 2000 aladel.
ESF				
puudub				
ÜF⁴²				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamine, mis jäävad vastavalt keskkonnapoliitikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Veetöötlemise infrastruktuuri ehitamine veekvaliteedi (ja seega elupaikade kvaliteedi) parandamiseks Natura 2000 aladel.

⁴¹ ERDF rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega peavad Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

⁴² Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

Tegevus 25: AVALIKU LIGIPÄÄSU INFRASTRUKTUUR

Fond	Kirjeldus	Sihtrühmad	Maatüübid	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
EAFRD						
36(a)(vi)	mittetootlike investeeringute toetamine[põllumajanduslik maa]	talunikud, maaomanikud	põllumajanduslik maa	puudub	Viidake artiklile 41.	Toetused investeeringutele infoviitade, kaartide ja varjualuste soetamiseks. [karu]
36(b)(vii)	mittetootlike investeeringute toetamine[metsad]	kõik võimalikud	metsad	Puudub	Viidake artiklile 49. Peab olema seotud metsandus-keskkonnamaksetega.	
52(a)(i)	mitmekesistamine mittepõllumajanduslike tegevuste näol	talunikud and household members	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 53.	Investeeringud infrastruktuuri, mis võimaldab ettevõtluse mitmekesistamist turismisektoris, näiteks majutus, infokeskused jne.
52(a)(iii)	turismitegevuste edendamine	kõik võimalikud	maatüübist mitteolenev meede	Puudub	Viidake artiklile 55.	
63	LEADER	Kõik võimalikud (maapiirkondades)	Kõik valitud maapiirkonnad	Puudub	Viidake artiklites 61-65.	Avaliku ligipääsu infrastruktuuri arendamine, et saavutada kohaliku arengu eesmärgid.
EKF						
41(1)(b)	majandustegevuste ümberstruktureerimine ja –suunamine, eriti läbi ökoturismi arendamise, eeldades, et need tegevused ei suurenda kalanduskoormust;	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Avaliku ligipääsu ja turismi infrastruktuuri arendamine, näiteks turismilaevade randumiskaid.
41(1)(c)	tegevuste mitmekesistamine läbi kalameeste lisatööhõivevõimaluste edendamise väljaspool kalandussektorit töökohtade loomise kaudu	kalandustööstuse või muu asjakohase sektori töölised	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Külastuskeskuste/komplekside ehitamine Natura aladele, eesmärgiga avardada võimalusi ettevõtluseks Natura 2000 aladel. [pringel]
41(1)(e)	väikeste kalatööstusettevõtete ja turismiga seotud infrastruktuuri toetamine väikeste kalanduskogukondade hüvanguks	riiklikud haldusorganid, VKEd, muud	maatüübist mitteolenev meede	Viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4.	Viide: Aladele ja kasusaajatele esitatud nõudmiste alaste detailide leidmise jaoks viidake artikli 40 lõigetele 3 ja 4, ja artikli 41 lõikele 4.	Turismiga seonduva infrastruktuuri ehitamine, näiteks infoviidad, jalg- ja jalgrattateed, külastuskeskused jne.
LIFE+						
3	Kvalifitseerumiskriteeriumid	kõik võimalikud	Kõik	Puudub	LIFE+ ei rahasta meetmeid, mis jäävad samade kvalifitseerumiskriteeriumide alla või saavad samadel eesmärkidel toetust teistest ühenduse rahalistest vahenditest (vaata artiklit 10). Ainult väikesemahuliste infrastruktuuride ehitamine ja olemasoleva infrastruktuuri täiendamine, kui on osa elupaiga- või liigikaitse projektist.	
FP7						
puudub						

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
ERDF ⁴³				
4(3)	Piirkondlike majanduslike struktuuride moderniseerimise ja mitmekesistamise toetamine. Prioriteet: Keskkond, sealhulgas biodiversiteedi ja looduskaitse edendamine	Ühtlustamisele kuuluvad alad		
4(5)	Turism , sealhulgas looduslike ja kultuuriliste varade edendamine kui potentsiaal järgneva jaoks: säästlik turism, kultuuripärandi kaitsmine ja edendamine majandusliku arengu hüvanguks, toetus turismiteenuste pakkumise parandamiseks läbi uute kõrge lisandväärtusega teenuste	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: turismi edendamine/arendamine	Majanduslike struktuuride mitmekesistamise toetamine läbi ökoturismi tegevusi edendava infrastruktuuri ehitamise.
4(10)	Otsene toetus investeeringutele VKEdesse, mis loovad ja säilitavad töökohti	Ühtlustamisele kuuluvad alad	Kontekst: töökohtade loomine (näiteks turism)	
5(2)a	Prioriteet: Keskkond ja riskienetus: saastatud alade ja maa taastamisele suunatud investeeringute stimuleerimine, ja biodiversiteedi ja Natura 2000 seotud infrastruktuuri arendamise edendamine, mis toetab säästlikku majanduslikku arengut ja maapiirkondade mitmekesistamist.	Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidega piirkonnad		Võib kasutada parkimiskeskuste, ligipääsuteede, külastuskeskuste, tarade, õpperadade arendamiseks Natura aladel. Arendada koostööd naaberaladega. [karu, põllumajandus-metsandus]
6(1)a	Ettevõtluse julgustamine ja, eriti, VKEde, turismi, kultuuri ja rahvusvahelise kaubanduse arendamine	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: töökohtade loomine (näiteks turism)	Piirideülest loodusturismi edendava infrastruktuuri arendamine, näiteks infoviidad, külastuskeskused ja varjualused, jalg- ja jalgrattateed.
6(1)b	Rahvusvaheliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevuste arendamise toetamine läbi ühiste keskkonnasäästliku piirkondliku arengustrateegiate, peamiselt: ühise keskkonnakaitse ja -juhtimise edendamine			
6(1)d	Riikidevahelise koostöö loomine ja arendamine läbi integreeritud piirkondlikku arengut soodustavate võrgustike ja tegevuste rahastamise, seonduvalt järgnevate teemadega: koostöö arendamine, teatud sektorite infrastruktuuride, nagu tervishoid, kultuur ja haridus, suutlikkuse ja nende ühise kasutamise edendamine.	Euroopa territoriaalkoostöö riikidevaheliseks koostööks (vaata artikkel 19)	Kontekst: laiad rahvusvahelised haridusinitsiivid	Ühiste infrastruktuuride loomine Natura võrgusikku kuuluvate piirideüleste alade edendamiseks, näiteks riigi või piirkonna piiride lähedal asuvad külastus- ja infokeskused.

⁴³ ERDF poolne rahastamine on suunatud tootlikutele investeeringutele (näiteks infrastruktuur). Seega Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

TEGEVUS 25: AVALIKU LIGIPÄÄSU INFRASTRUKTUUR

Fond	Kirjeldus	Ala piirangud	Märkused/muud piirangud	Näited
9	Maapiirkondade ja kalandusest sõltuvate piirkondade majanduslik mitmekesistamine, sealhulgas: uute majanduslike tegevuste arendamine väljaspool põllumajandus ja kalandussektoreid; turismi ja maapiirkondade hüvede arendamine	Ainult maapiirkonnad ja kalatööstusest sõltuvad piirkonnad.	Kontekst: majanduslik mitmekesistamine	Parkimiskeskuste, juurdepääsuteede, külastuskeskuste, tarade, õpperadade arendamine aladel. Koostöö arendamine naaberpiirkondadega [karu]
10	Ligipääsetavuse suurendamisele suunatud investeeringute rahastamine, kultuuripärandiga seonduvate majandustegevuste edendamine ja arendamine, loodusvarade säästliku kasutamise edendamine, ja turismisektori stimuleerimine.	Ainult looduslike piirangutega alad.		Ligipääsetavusega seotud infrastruktuuri arendamine, näiteks teerajad ja jalgrattateed, juurdeehitised hoonetele invaliidide ligipääsu hõlbustamiseks.
ESF				
puudub				
ÜF⁴⁴				
2(2)	Asutamislepingu artikli 174 eesmärkide saavutamine, mis jäävad vastavalt keskkonnapolitikale ja –tegevuskavale ühenduse keskkonnakaitsepoliitika prioriteetide raamesse.	Ühtlustamisele kuuluvad alad		Avaliku ligipääsu infrastruktuuri arendamine, näiteks parklad, teerajad. [õgij]

⁴⁴ Natura 2000/Natura 2000 aladega seotud tegevused peavad olema integreeritud laiemasse arengukonteksti.

7. VIITED, VÕTMEVÄLJAANDED JA -VÕRGULEHEKÜLJED

Täiendava info saamiseks tutvuge järgnevate dokumentide ning võrgulehekülgedega:

Konkreetsete Euroopa fondide kohta

NB: Enamike fondide kohta kehtivad määrused ei olnud käesoleva Käsiraamatu ilmumise ajaks veel lõplikult vastu võetud.

Euroopa Põllumajandusfond Maaelu Arendamiseks

Nõukogu määrus (EÜ) 1698/2005, 20. september 2005, Euroopa Põllumajandusfondi Maaelu Arendamiseks poolt maaelu arendamiseks antava toetuse kohta. ELT L 277/2 21.10.2005; Ühenduse Strateegilised Juhised Maaelu Arendamiseks. ELT L.55/20 25.02.2006

Vaadake ka peasekretariaadi põllumajandusalast kodulehte: http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm

Euroopa Kalandusfond

Seaduslikku jõudu omavat versiooni ei ole veel avaldatud. Vaadake uuema informatsiooni saamiseks peasekretariaadi kalandus- ja mereasjade kodulehele: http://europa.eu.int/comm/fisheries/policy_en.htm

Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond ja Ühtekuuluvusfond.

Seaduslikku jõudu omavat versiooni ei ole veel avaldatud. Vaadake viimase info saamiseks peasekretariaadi regionaalpoliitika kodulehte:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_en.htm

Keskkonna Rahastamise Instrument (LIFE+)

Seaduslikku jõudu omavat versiooni ei ole veel avaldatud. Vaadake uuema info saamiseks peasekretariaadi keskkonna kodulehte:

<http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm>

Seitsmes Teadustöö Raamprogramm (FP7)

Seaduslikku jõudu omavat versiooni ei ole veel avaldatud. Vaadake uuema info saamiseks Cordis' e kodulehte: <http://www.cordis.lu/fp7/>

Täiendavad viited

CEC (2005) Keskkonnaprojektide rahastamise käsiraamat. Keskkonna peasekretariaat. Saadaval:

http://www.europa.eu.int/comm/environment/Fonding/pdf/handbook_Fonding.pdf

WWF (2005) EL-i keskkonnatoetused: Käsiraamat 2007-2013 kavandamisperioodiks. Saadaval:

<http://assets.panda.org/downloads/euFondingforenvironmentweb.pdf>

WWF, Natuur en Milieu, ja LUPG (2005) Maaelu arendamise ja keskkonnakaitse kavandamise juhised: 'Euroopa elava maapiirkonna' projekti käigus saadud informatsioonil baseeruv käsiraamat. Saadaval:

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/initiatives/agriculture/common_ag_policy/publications/index.ÜFm?uNewsID=23855